

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

WWW.KIMPRESS.BY

С. 4 — 5

С. 7

С. 15

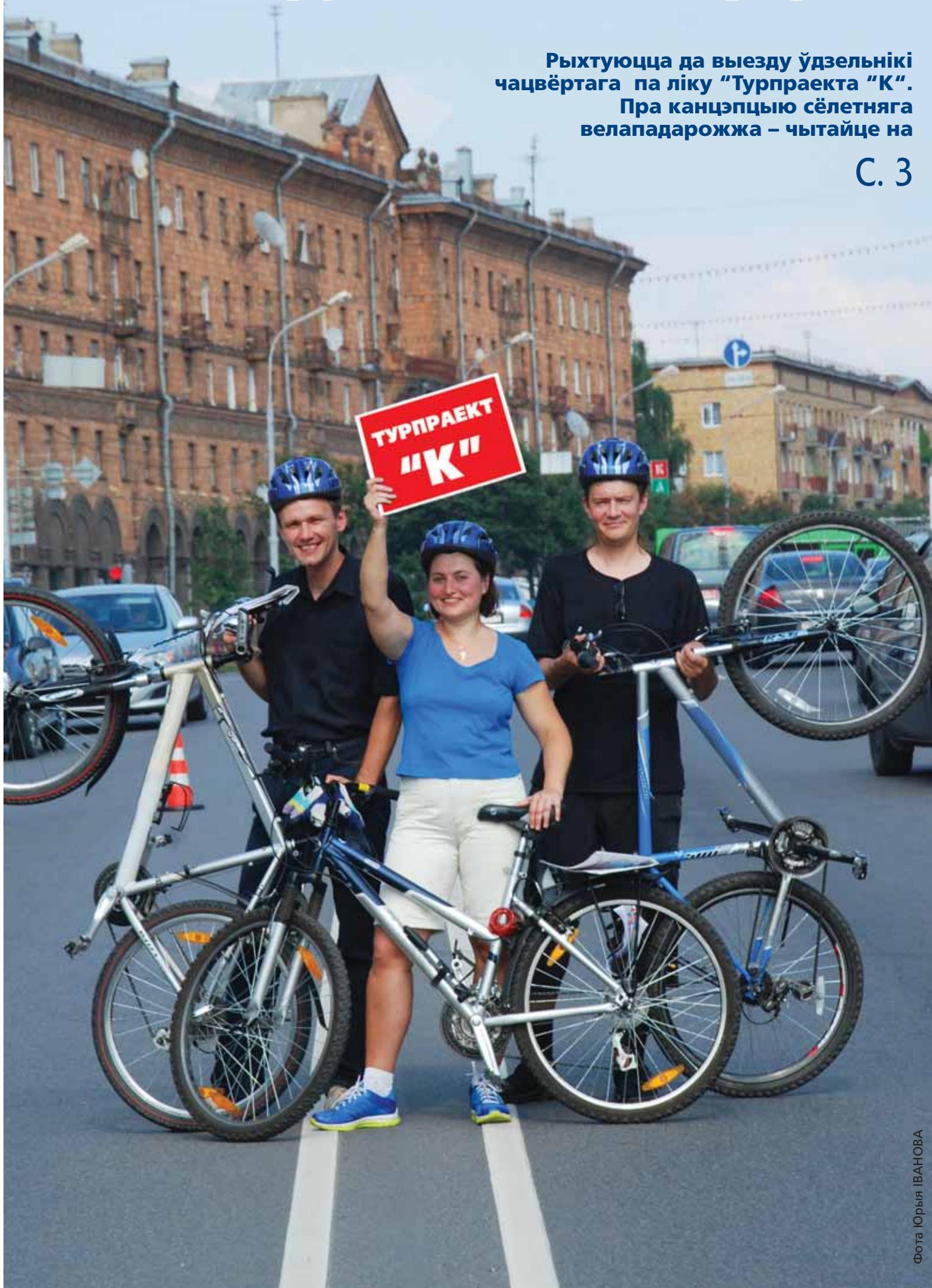

С. 13

СПАДЧЫНА СЯДЗІБ У КОЛЕ ІНТАРЭСАУ

Рыхтуюцца да выезду ўдзельнікі
чацвёртага па ліку "Турпраекта "К".
Пра канцэпцыю сёлетняга
велападарожжа – чытайце на

С. 3

У кантэксце жніва

“20 чысла павінна распачацца масавая ўборка збожжа ў краіне”, — такое даручэнне даў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка, наведаўшы з рабочай паездкай Гомельскую вобласць 16 — 17 ліпеня. Як паведамляе Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы, рабочыя паездкі па рэгіёнах краіны прадуюжацца і на гэтым тыдні: Аляксандр Лукашэнка наведае Брэстчыну і Гродзеншчыну.

На мінулым жа тыдні Кіраўнік дзяржавы пабываў, у прыватнасці, у Рэчыцкім раёне. Там ён наведаў аграгарадок “Холмеч”.

У час размовы з жыхарамі аграгарадка Аляксандр Лукашэнка спыніўся на тых напрамках развіцця краіны, што вызначаны прыярытэтнымі на бу-

дучую пяцігодку. У прыватнасці, Кіраўнік дзяржавы лічыць неабходным павышаць дысцыпліну і арганізацыю на кожным рабочым месцы. Што да сярэдніх і малых гарадскіх паселішчаў, то ў цэлым работа па гэтым напрамку ўжо завершана, і ў будучым трэба толькі “дашліфоўваць гэтую праграму, нічога новага не выдумляючы”. Асноўны ж упор будзе зроблены на добраўпарадкаванне вёсак. Прэзідэнт лічыць, што ў сельскай мясцовасці неабходна ствараць новыя рабочыя месцы, каб заняць людзей і не дапусціць іх адтоку ў горад. Аляксандр Лукашэнка таксама адзначыў, што ў наступнай пяцігодцы будзе дашліфавана праграма развіцця вёскі, аднак галоўная ўвага будзе нададзена меліярацыі. Беларускі Лідэр таксама заўважыў, што грошы будуць выдзяляцца толькі пад сур’ёзныя праекты.

Пасля сустрэчы з жыхарамі аграгарадка Прэзідэнт Беларусі адказаў на пытанні журналістаў у зале мясцовага Цэнтра культуры і рамёстваў.

Паводле паведамленняў Прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь
На здымку:
Аляксандр Лукашэнка адказаў на пытанні журналістаў у памяшканні Цэнтра культуры і рамёстваў аграгарадка “Холмеч”.
Фота Максіма ГУЧАКА, БелТА

“Дажынкi” з авіяшоу

19 ліпеня пад час сустрэчы Прэзідэнта нашай краіны Аляксандра Лукашэнка са старшынёй Мінскага аблвыканкама Барысам Батурам былі абмеркаваны пытанні правядзення ў 2011 годзе Рэспубліканскага фестывалю-кірмашу працаўнікоў сяла “Дажынкi”. Месцам урачыстасцей вызначаны горад Маладзечна. Пра гэта паведамляе Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы.

Тым часам, краіна рыхтуецца прыняць свята гэтага года ў Лідзе.

Начальнік упраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Аляксандр Лойка распавядае “К”, што сёлетні Рэспубліканскі фестываль-кірмаш працаўнікоў сяла “Дажынкi” будзе ў крэатыўным сэнсе не падобны на папярэднія.

Усіх сакрэтаў Аляксандр Лойка не раскрывае, але зазначае, што пад час хлебаборскага свята чакаецца авіяцыйнае шоу, мяркуецца выстаўка сельскагаспадарчай тэхнікі вы-

творчасці “Лідсельмаша”, здзіўляе глядача і анімацыйныя дзеі ў антуражы Лідскага замка.

На шасці асноўных канцэртных пляцоўках будзе выступаць каля паўсотні творчых калектываў з вобласці, прыкладна столькі ж — з Лідскага раёна. Створаны і ўжо дзейнічаюць рэжысёрскія групы, плён творчых захадаў якіх рэгулярна аналізуецца на пасяджэннях абласных штабаў па арганізацыі і правядзенні “Дажынак-2010”.

Па словах начальніка аддзела культуры Лідскага райвыканкама Уладзіміра

Самсонава, на перадсвяточным добраўпарадкаванні горада цяпер занята каля чатырох тысяч будаўнікоў, 140 — 150 з іх — на гарадскіх аб’ектах культуры. Ужо адрамантаваны філіял бібліятэкі № 4, Дом-музей Валянціна Таўлая, філіял ДШМ.

У жніўні завяршаецца рамонт Дзіцячай школы мастацтваў, Дома рамёстваў, Дома культуры. Непадалёк ад апошняга аб’екта поўным ходам узводзіцца цэнтральная канцэртная пляцоўка “Дажынак-2010”: укладзена большая палова пліткі, добраўпарадкаўваецца прылеглая тэрыторыя.

Магу не без гонару зазначыць: на сённяшні дзень у нас склалася цудоўная творчая каманда аднадумцаў, людзей творчых, так што практычна ўсе, хто прыходзіць да нас на спектаклі, адзначаюць асаблівую атмасферу. Мы, сапраўды, культывуем ідэю тэатра-дому, тэатра-сямі! Ёсць у трупце яркія творчыя лідэры, такія, як Таццяна Мархель, Ігар Сігоў, Людміла Сідаркевіч, Галіна Чарнабаева. Падраасло маладое пакаленне... Таму — нястомна рушым наперад!

Заслужаны!

Пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь Рэспубліканскаму тэатру беларускай драматургіі быў нададзены статус “Заслужаны калектыв Рэспублікі Беларусь”.

Натуральна, з такой знакавай для тэатра падзеяй мы не маглі не павіншаваць яго дырэктара — мастацкага кіраўніка, заслужанага дзеяча мастацтваў краіны Валерыя Анісенку.

— Галоўнае, — мяркуе Валерыя Данілавіч, — пачуццё глыбокага задавальнення ад таго, што справы тэатра аказаліся заўважаны і адзначаны на такім высокім дзяржаўным узроўні. Сёння ў РТБД тры чвэрці афішы — пастаноўкі па творах беларускіх аўтараў! У якім яшчэ тэатры краіны бы знойдзеце гэта?

Партрэт і шабля караля

Чарговым крокам па вяртанні вывезеных з нашай краіны нацыянальных каштоўнасцей стане стварэнне і перадача беларускаму боку электронных копіяў партрэтаў роду Нямцэвічаў, арыгіналы якіх захоўваюцца ў фондах Калужскага абласнога краязнаўчага і Калужскага абласнога мастацкага музеяў.

У прыватнасці, у экспазіцыі апошняга знаходзіцца партрэт Юльяна Нямцэвіча, беларуска-польскага паэта, пісьменніка, аўтара “Гістарычных песень”, што належыць пэндзлю вядомага польскага мастака Антонія Станіслава Брадоўскага, а таксама шэраг іншых палотнаў.

Тым не менш, у Калуге захоўваюцца не толькі унікальныя партрэты, але і не менш каштоўныя іншыя гістарычныя артэфакты.

Як паведамілі ў Калужскім абласным краязнаўчым музеі, у 1915 годзе гэтай установе была перададзена частка калекцыі Юльяна Нямцэвіча, куды, сярод іншага, увайшлі тры шаблі, адна з якіх, як лічыцца, належала каралю Рэчы Паспалітай Стэфану Баторыю.

У 1958 годзе ў лісце Упраўлення музеяў Міністэрства культуры РСФСР да дырэктара Калужскага абласнога краязнаўчага музея разам з інфармацыяй пра склад калекцыі ўзнімалася і пытанне пра вяртанне яе ў Беларусь. Аднак толькі цяпер, дзякуючы працы міністэрстваў культуры дзвюх краін, гэтыя захады могуць ажыццявіцца. Пра гэта сведчыць і афіцыйнае пацвярджэнне пра гатунасць стварыць электронныя копіі згадааных партрэтаў за подпісам міністра культуры Расійскай Федэрацыі Аляксандра Аўдзеева, якое днямі атрымала Міністэрства культуры нашай краіны.

Цяпер перад спецыялістамі стаіць пытанне рэстаўрацыі некаторых палотнаў, фізічны

А.Брадоўскі. “Партрэт Ю.Нямцэвіча”.

стан якіх не дазваляе стварыць якасныя копіі. Акрамя гэтага, пакуль канчаткова не вырашана, дзе будзе экспанавана партрэт Нямцэвічаў. Па словах начальніка упраўлення культуры Брэсцкага аблвыканкама Рыгора Бысока, цягам бліжэйшых месяцаў завершаць рэканструкцыю родавага маёнтка Нямцэвічаў у вёсцы Скокі і правядуць яго музейфікацыю. Такім чынам, жывапісныя палотны амаль праз стагоддзе змогуць вярнуцца туды, адкуль у свой час іх вывезлі.

За высокае прафесійнае майстэрства, значны асабісты ўклад у развіццё дарожнага будаўніцтва, прамысловасці, адукацыі, аховы здароўя, навукі і культуры 33 чалавекі ўдастоены ордэнаў, медалёў і ганаровых званняў. Гэта прадугледжана Указам № 370, які падпісаў Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка.

Майстрам сваёй справы

Сярод уганараваных — шэраг дзеячаў культуры і мастацтва.

У прыватнасці, ордэнам Францыска Скарыны ўзнагароджаны мастак-жывапісец, член Беларускага саюза мастакоў Мікалай Казакевіч.

Медаля “За працоўныя заслугі” ўдастоена, у прыватнасці, дырэктар выдавецтва “Пачатковая школа” Наталля Ваніна.

Медалём Францыска Скарыны ўзнагароджаны дацэнт кафедры інтэр’ера і абсталявання Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Віктар Барабанцаў.

Ганаровае званне “Народны мастак Беларусі” прысвоена загадчыку кафед-

ры малюнка Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Уладзіміру Тоўсціку, ганаровае званне “Заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь” — вядучаму праграмы Дырэкцыі інфармацыйнага вшчання ЗАТ “Другі нацыянальны тэлеканал” Аляксандру Аверкаву, дырэктару Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Наталлі Бярозкінай, мастаку-скульптару, члену Беларускага саюза мастакоў Уладзіміру Слінчанку.

Паводле паведамленняў Прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Званне народнага мастака Беларусі прысвоена мастаку Уладзіміру Тоўсціку, загадчыку кафедры малюнка Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Творца адзначае: “Мне вельмі прыемна, што краіна адзначыла маю працу. Лічу, што мастак павінен жыць для грамадства, і не веру тым, хто кажа, што піша палотны для сябе. Мне падаецца, калі мастак жыве ў сваёй краіне і яго акружаюць блізкія людзі, творчасць павінна выходзіць з яго кара-неў, ад вытокаў, каб ягоныя землякі разумелі яе. Патрэбна толькі шчыра працаваць, бо без шчырасці мастацтва не бывае”.

Скульптару, члену Беларускага саюза мастакоў Уладзіміру Слінчанку прысвоена

званне заслужанага дзеяча культуры краіны. Сёння ён працуе над вялікай аўтабіяграфічнай кампазіцыяй, прысвечанай ваеннай тэме, якая будзе завершана ў кастрычніку. Дарэчы, творца яшчэ не ведаў аб прысваенні звання, калі мы патэлефанавалі яму: “Я ніколі не браўся за тое, што не прымаў сэрцам, да чаго не ляжала душа. Працую толькі над тым, што падабаецца асабіста мне. Моладзі ж скажу, што вельмі патрэбна добрая адукацыя: яшчэ да вайны я вучыўся ў Валянціна Волкава, а сам ганаруся тым, што стаў педагогам у Канстанціна Селіханавіча і Алега Варшавні. Мне хацелася б пажадаць, каб усе сучасныя студэнты мелі такую ж прагу да працы”.

На рахунку — 17 мільёнаў

У адпаведнасці з Даручэннем Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнка ад 1 красавіка бягучага года быў адкрыты спецыяльны дабрачынны рахунак на будаўніцтва новага Беларускага дзяржаўнага музея Вялікай Айчыннай вайны.

Дырэктар установы Сяргей Азаронак паведамляе “К”, што нядарна на гэты рахунак паступіў унёсак: 6 ліпеня дзевяностагадовай Марыя Сазоненкава пералічыла... 17 мільёнаў рублёў уласных зберажэнняў.

Марыя Лявонаўна — удзельніца Вялікай Айчыннай вайны. З 1942 па 1945 гады працавала медсястрой эвакуацыйнага шпітала. Жыве ў Гомелі. Узнагароджана ордэнам Вялікай

Айчыннай вайны II ступені. Да пенсіі была ўрачом-тэрапеўтам.

Сяргей Азаронак лічыць названую падзею знакавай. Ён перакананы, што менавіта ўдзельнікі вайны лепш за іншых асэнсуюваюць значнасць захавання рарытэтаў Вялікай Айчыннай для наступных пакаленняў.

Нагадваем дабрачынны рахунак на будаўніцтва новага будынка Беларускага дзяржаўнага музея Вялікай Айчыннай вайны:

РІС 3642900000858 у доларах ЗША, філіял № 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472;

РІС 3642900000917 у еўра, філіял № 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472;

РІС 3642900000904 у расійскіх рублях, філіял № 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472;

РІС 3642900000887 у беларускіх рублях, філіял № 510 ААТ “АСБ Беларусбанк”, г. Мінск, код 603, УНН 100235472.

Падарунак — сёння

Лепшыя кнігі нашай краіны атрымае ў дар Расійская дзяржаўная бібліятэка ў межах Міжнароднай акцыі “Беларусь сёння”, ініцыяванай Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь пры падтрымцы міністэрстваў інфармацыі і замежных спраў.

Перадача тамоў адбудзецца на XXIII Маскоўскай міжнароднай кніжнай выстаўцы-кірмашы ў верасні. Пра гэта паведаміў “К” намеснік начальніка упраўлення ўстановаў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры нашай краіны Уладзімір Шышкін.

Кнігі — лаўрэаты нацыянальных і міжнародных конкурсаў — будуць перададзены да канца года таксама ва Украіну, Германію і Польшчу. Першай

бібліятэкай у рэалізацыі праекта “Беларусь сёння” стала Бібліятэка Кангрэса ЗША, якой напрыканцы чэрвеня было ўручана 100 лепшых выданняў. Іх атрымала кіраўнік Еўрапейскага дэпартаменту ўстановы Джарджэт Дорн з рук дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Рамана Матульскага.

Якія ж кнігі змогуць пабачыць наведвальнікі бібліятэк іншых краін? Гэта выданні, што прэзентуюць нашу дзяржаву, літаратура па мастацтве, геаграфіі, гісторыі, эканоміцы, палітыцы, мовазнаўстве, традыцыях, а таксама фотаальбомы. Каштоўнымі складнікамі падарункаў з’яўляюцца кнігі “Белавежскі суд”, “Спадчына Беларусі. Скарбы”, “Энцыклапедыя Перамогі”, “Энцыклапедыя беларускай кухні”, “Мінск і ваколіцы” ды многія іншыя.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

З чаго пачынаецца “Турпраект “К”?

З выпрацоўкі маршруту? З дакладна размечанай карты? З рупна сабраных звестак пра мясціны, куды музіць “ступіць” наша велала? Усё гэта — правільна. А яшчэ — з невялікай, але абавязковай, піар-акцыі...

Мусім прызнацца: пастаноўку кадра на першай паласе пабачылі на свае вочы дзесяткі мінчан яшчэ ў чацвер — дзень здачы нумара ў друк. І не проста пабачылі — спяшаліся здымаць на фотакамеры і мабільныя тэлефоны! А пасажыры транспартных сродкаў, што праязджалі побач, увогуле выходзілі на бліжэйшым прыпынку, каб вярнуцца на пару соцень метраў назад і высветліць: што ж за турпраект распачынаецца сярод сталічнага праспекта Незалежнасці?

Але пастаянным чытачам нашай газеты, думаецца, лішні раз прадстаўляць летнія веласіпедныя вандрокі карэспандэнтаў няма патрэбы. Іх было ўжо тры, і кожная прыцягнула ўвагу як сярод жыхароў тых мясцін, дзе пабывалі “культура”ўцы, так і

чытачоў. Апошнія паспяхова паўтаралі пракладзеныя намі маршруты.

Што ж чакае велаладарожнікаў сёлета? Пад час вандрокі, якая пройдзе па тэрыторыі Брэсцкай і Гродзенскай абласцей, карэспандэнты “К” наведаюць дзесяць старадаўніх шляхецкіх сядзіб. Некаторыя з іх знайшлі сваё прымяненне ў сучасным культурным жыцці свайго краю, і іх стан блізка да ідэальнага. Але большасць сёння — незапатрабаваная і ўвайшла ў пералік гістарычных сядзіб, прапанаваных прыватным інвестарам.

Спіс гэты быў падрыхтаваны ў свой час Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь па даручэнні Урада краіны.

Рэдактары аддзела газеты Ілля Свірын і Дар’я Амяляковіч, спецыяльны карэспандэнт Юры Чарнякевіч, якія сталі героямі сённяшняй першай паласы, ужо праклалі свой маршрут, прапрацавалі карту, сабралі ўвесь неабходны рыштунак для бяспечнага і камфортнага турызму (у тым ліку абавязковыя шлемы, амуніцыю, флікеры і ўласна веласіпеды)...

Наперадзе — яшчэ колькі дзён для падрыхтоўкі, а пасля усёй рэдакцыйнай пажадаем калегам традыцыйнае: “У добры шлях!”

Дарэчы, дзякуем за дапамогу ў арганізацыі здымак намеснікам начальніка ўпраўлення ДАІ ГУУС Мінгарвыканкама, падпалкоўнікам Канстанціну Страху і Вадзіму Гаркуну. А непасрэдна забяспечылі здымкі інспектары ДПС лейтэнант Юры Астроўскі і капітан Дзмітрый Ярашэня (на здымку).

Фота Юрыя ІВАНОВА

А калі прэзентацыя ў Мінску?

Адным з мерапрыемстваў у рамках стварэння на базе Рэдакцыйна-выдавецкай установы “Культура і мастацтва” і прэзентацыі магчымасцей яе інфармацыйнага цэнтра стаў “Круглы стол”, пад час якога аналізаваліся вынікі VI Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва “Берагіня”.

У ходзе “круглага стала” выказвалася думка, што прэзентацыю наступнага фестывалю пажадана правесці не толькі ў гарадскім пасёлку Акцябрскі, што на Гомельшчыне,

а і ў Мінску: гэта прыцягне да адметнай падзеі значна большую аўдыторыю і пашырыць сферу ўплыву “Берагіні”...

Былі абмеркаваны праблемы адра-

джэння, захавання, развіцця і пераемнасці аўтэнтчнага народнага мастацтва, этнавыхавання дзяцей і ўзаемадзеяння з гэтай нагоды міністэрстваў культуры і адукацыі.

Як адзначыў намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Тадэуш Стружэцкі, “Берагіня” — навукова-метадычны і адукацыйна-творчы праект, што здолёў давесці сваю адметнасць, карыснасць і цікавасць.

Матэрыялы “Круглага стала” будуць змешчаны ў наступным нумары газеты “Культура”.

Рэальны час для тэатра

Неўзабаве Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Сучасны мастацкі тэатр распачнуць рэалізацыю творчай акцыі пад назвай “Мінск — любоў мая”. Гэта — першы сумесны тэатральны праект, у якім Міністэрства культуры ажака фінансавую падтрымку недзяржаўнай арганізацыі.

Галоўная ідэя праекта палягае ў тым, што маладыя беларускія драматургі ствараюць міні-п’есы, а іх тэатральную рэаліза-

цыю ажыццяўляюць маладыя ж рэжысёры. “Скразная” тэма — беларуская сталіца як люстэрка, у якім можна ўбачыць і наша сучаснае жыццё, і людзей, чые лёсы звязаныя з гэтым горадам. Падобная да гэтай форма, апрабаваная праектам “On-line” ў рамках Міжнароднага тэатральнага фестывалю “Панарама”, прадэманстравала шырокі інтарэс да такіх праектаў з боку гледачоў.

Мяркуюцца, што дадзеная акцыя стане своеасаблівым тэатральным “серыялам-трансформерам”, міні-спектаклі якога будуць знаходзіцца ў пастаянным жывым руху, развівацца і асучас-

нівацца, а пры неабходнасці іх змяняць іншыя.

Адзін з пастаноўчыкаў, які ўжо даў згоду на ўдзел у будучым праекце, — галоўны рэжысёр Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага Сяргей Кавальчык.

“Пакуль праект знаходзіцца на самым пачатку сваёй рэалізацыі, — расправёў Сяргей Міхайлавіч, — і казаць пра канкрэтыку і дэталі будучага спектакля яшчэ зарана. Магу сказаць толькі, што галоўнай інтрыгай і, адпаведна, дзейнымі асобамі будучай пастаноўкі стануць добра вядомыя ўсім мінчанам і гасцям сталіцы “персанажы” — паркавыя скульптуры Дзюўчынікі з парасонам і Хлопца з Міхайлаўскага скверу ды іншыя работы аўтарства Уладзіміра Жбанова”.

“Палеская хроніка” ў метале

Старшыня Праўлення гомельскай арганізацыі Беларускага саюза мастакоў Роберт Ландарскі паведаміў “К”, што да Дня Беларускага пісьменства ў гарадскім парку Хойнікаў будзе ўстаноўлена скульптурная кампазіцыя, аўтарам якой з’яўляецца гомельскі скульптар Валерый Кандраценка. Гэта — таленавіты творца, вядомы, да прыкладу, сваімі скульптурамі казачных герояў, усталяваных побач з Тэатрам лялек у Гомелі.

Рэдакцыя стэлефанавалася з Валерыем Кандраценкам. Творца распавёў, што кампазіцыя прысвечана Івану Мележу і ягоным літаратурным героям. Скульптура будзе вырабляцца з металу. У яе аснове — сімвалічны рукапіс з надпісам “Іван Мележ. Людзі на балоце”. З гэтага пастамента “прарастаюць” чатыры фігуры: Ганна Чарнушка, Васіль Дзятліч, ягоныя маці і малодшы брат.

— Ёўтымі днямі, — распавядае Валерый Андрэевіч, — я з пластыліну выконваю кампазіцыю ў памеры для наступнай адліўкі... Думаю, што героі “Палескай хронікі” арганічна ўпішуча ў культурную прастору знакамітай Хойніцкай зямлі...

Да слова, скульптурная кампазіцыя займее сталую “прапіску” перад галоўным фасадом сядзібнага дома — архітэктурнага помніка XIX — пачатку XX стагоддзя ў стылі неакласіцызм. Менавіта ў гэты ўнікальны будынак перабярэжца неўзабаве мясцовы Краязнаўчы музей.

На здымку: сядзібны дом у Хойніках.

Радзіма Івана Мележа прыме да свята новае аблічча

Паважаныя сябры!

Штогод у першую нядзелю верасня наша краіна адзначае нацыянальнае свята — Дзень беларускага пісьменства. У гэты дзень мы аддаём даніну павагі нашым продкам, якія стварылі фундамент адукацыі і пісьменства, усім, хто на працягу стагоддзяў шанаваў і нёс у свет цудоўную беларускую мову, хто ўпрыгожыў айчынную і сусветную культуру сваімі бессмяротнымі творами.

Сталіцай XVII Дня беларускага пісьменства ў 2010 годзе стануць Хойнікі. Ёўты непаўторны край узгадаваў народнага пісьменніка Беларусі Івана Мележа, які на ўвесь свет праславіў родную зямлю сваёй “Палескай хронікай”, тут таксама нарадзіліся і выраслі прэзаік Барыс Сачанка, паэт Мікола Мятліцкі, паэтэса Ала Канапелька і іншыя, хто сваёй творчасцю ўсплаўляў Хойніччыну і яе працавітых жыхароў.

Каб Дзень беларускага пісьменства прайшоў на самым высокім узроўні, запрашаем усіх неаб’якавых людзей пры-

няць удзел у яго падрыхтоўцы. Вялікіх затрат патрабуе добраўпарадкаванне Хойнікаў: неабходна рэканструяваць дзіцячую бібліятэку, Дом культуры, гарадскі парк, былую панскую сядзібу, дзе неўзабаве будзе адкрыты краязнаўчы музей. У горадзе з’явіцца скульптурныя кампазіцыі герояў твораў Івана Мележа. Асабіста мы запрашаем прыняць удзел у дабрачыннай акцыі тых жыхароў Хойніччыны, якіх лёс раскідаў па розных кутках нашай краіны.

У вас ёсць шанц пакінуць сваё імя ў сучаснай гісторыі нашага краю. Свае грашовыя ахвяраванні можна дасылаць на разліковы рахунак **3632401190110 у філіяле 326 АСБ “Беларусбанк” МФО 151501685, г. Хойнікі, вул. К.Маркса, 4, УНН — 400057081. ОКПО — 04063463.**

Створым свята разам!

Нацыянальны арганізацыйны камітэт па падрыхтоўцы і правядзенні Дня беларускага пісьменства ў Хойніках

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка накіраваў спачуванні родным і блізім вядомага кінарэжысёра, народнага артыста Беларусі Ігара Дабралюбава ў сувязі з яго смерцю. Пра гэта паведаміла Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы.

Ігар Дабралюбаў пакінуў адметны след у гісторыі айчынай культуры. Знятыя ім цудоўныя фільмы для дарослых і дзяцей сталі сапраўднай класікай нацыянальнага мастацтва, яны карыстаюцца нязменным поспехам у глядачоў розных пакаленняў. Жыццё і творчасць Ігара Міхайлавіча — прыклад высокага прафесіяналізму і самаадданага служэння сваёй справе для ўсіх кінематаграфістаў краіны, адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

“Светлая памяць пра знакамітага Майстра беларускага кіно Ігара Міхайлавіча Дабралюбава будзе заўсёды з удзячнасцю захоўвацца на нашай зямлі”, — гаворыцца, у прыватнасці, у спачуванні.

Ігар Міхайлавіч ДАБРАЛЮБАЎ

Беларуская культура панесла цяжкую страту: пайшоў з жыцця вядомы кінарэжысёр-пастаноўшчык, народны артыст Беларусі Ігар Міхайлавіч Дабралюбаў.

Для шматгадовай і плённай дзейнасці І.М. Дабралюбава былі характэрны высока маральная і творчая патрабавальнасць, актыўная грамадзянская пазіцыя. Багатая палітра выразных сродкаў і глыбокае эмацыйнае напайненне яго фільмаў, патрыятызм і жыццесцвярдзальная сіла творчасці дазволілі яму заняць годнае месца ў шэрагу знакамітых майстроў экрана, атрымаць заслужанае прызнанне кінагледачоў як у Беларусі, так і далёка за яе межамі. Створаныя І.М. Дабралюбавым мастацкія фільмы “Іван Макаравіч”, “Белыя Росы”, “Расклад на паслязўтра”, “Плач перапёлкі” і іншыя да гэтай пары карыстаюцца вялікай папулярнасцю ў шматлікай аўдыторыі гледачоў.

І.М. Дабралюбаў удзельнічаў у падрыхтоўцы маладых кінематаграфістаў. Пад яго мастацкім кіраўніцтвам таксама з’явіліся вядомыя стужкі “Па сакрэце ўсяму свету”, “Дзіўныя прыгоды Дзяніса Караблёва”.

Прынцыповасць і патрабавальнасць, у першую чаргу — да сябе, добрае, уважлівае стаўленне да людзей здабылі яму ў кінематаграфічным асяродку непадробную любоў і шчырую павагу.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь глыбока смуткуе з нагоды немагчымай страты і выказвае глыбокае спачуванне родным і блізім нябожчыка.

Светлая памяць аб выдатным майстры кіно, добрым і сціплым чалавеку, грамадзяніне Беларусі назаўсёды захавецца ў нашых сэрцах.

П.П. ЛАТУШКА, А.А. ДУДАРАЎ, І.М. ЛУЧАНОК, В.І. ВАСІЛЬЕЎ, С.І. СУХАВЕЙ, Р.Б. СМОЛЬСКІ, У.В. ГАСЦЮХІН, А.В. ЯФРЭМАЎ, Ю.М. ЦВЯТКОЎ, Р.І. ЯНКОЎСКІ, У.П. ЗАМЯТАЛІН.

Шчаслівы чалавек

Пайшоў з жыцця Ігар Міхайлавіч Дабралюбаў... Постаць знакавая для беларускага кінамастацтва і вядомая нават тым, хто рэдка заглядае ў фінальныя цітры стужак. Прыкметная, яскравая асоба Майстра кіно цягам дзесяцігоддзяў была цэнтрам прыцягнення для сяброў, калег, прыхільнікаў яго творчасці. Прозвішча Ігара Міхайлавіча стала яго сімвалам: ён і сапраўды быў добрым, інтэлігентным і ўлюбёным у справядлівасць чалавекам. Дзіця вайны, ён пабачыў Беларусь у руінах і аднаўленне краіны. Станаўленне дабралюбаўскага творчага характару праходзіла разам з адраджэннем нашай зямлі. Ваенная тэма была для яго не адзінай, але назаўсёды стала галоўнай.

Найбольш папулярных беларускіх фільмаў — камедыі “Белыя Росы”. Колькі і дзе ні паказвалі яе — аншлагі ў кіназалах былі забяспечаны, як і рэйтынгі тым тэлеканалам, што ставяць стужку ў свае праграмы ў нашы дні. Этапным для нацыянальнага кінамастацтва стаў васьмісерыйны тэлевізійны фільм “Плач перапёлкі” паводле рамана Івана Чыгрынава: вельмі ўдалы прыклад кінематаграфічнай адаптацыі твора айчынай літаратуры, які мог бы зрабіцца пачаткам перспектыўнага накірунку развіцця нашай студыі.

Калі на Міжнародным фестывалі дзіцячых фільмаў у Венецыі паказвалі “Івана Макаравіча”, рэалізм стужкі настолькі ўразіў еўрапейскіх гледачоў, што некаторыя крытыкі былі ўпэўнены: беларускі рэжысёр устаіў у свой твор хранікальныя кадры, знятыя ў саракавыя. Між тым, для таго, хто адчуваў подых ваенных падзей у юнацкім узросце, гэты рэалізм быў натуральным. Прынамсі, такім было ўсё пакаленне тых, хто працаваў на “Беларусь-фільме” ў яго “Залаты век”. Ігар Дабралюбаў стаў сэрцам гэтага пакалення. Ягоныя стужкі вылучаюцца асаблівай душэўнасцю, павагай і любоўю да чалавека. Нездарма рэжысёра так любяць “яго” акцёры, як беларускія, так і замежныя: здымкі ў Дабралюбава заўсёды азначалі ўсенародную вядомасць.

Пад час здымак “Белых Рос” (Ігар Дабралюбаў — першы злева).

“Іду шукаць”, “Вуліца без канца”, “Шчаслівы чалавек”, “Расклад на паслязўтра” — знятыя на мове тагачаснага сацыялістычнага рэалізму, карціны Дабралюбава пра сваё сучасніцаў, наперш — маладых, таленавітых, якія заўсёды знаходзіцца ў пошуку, не састарэлі і на гэты дзень, бо маюць універсальнае чалавечае вымярэнне. Бадай, на гэтым заснаваны і поспех аднаго з

Для нас, супрацоўнікаў “Культуры”, Ігар Міхайлавіч быў яшчэ і калегам: у далёкім 1956-м ён скончыў тагачаснае аддзяленне журналістыкі БДУ. Пасля быў ВПК, майстарня вялікага педагога Міхаіла Рома, але літаратурную працу Дабралюбаў не кідаў ніколі: шмат якія сцэнарыі напісаны яго рукою. Некалькі гадоў таму свет убачылі мемуары кінематаграфіста. Перачытаўшы іх, можна пераканацца, што, нягледзячы на цяжкасці, якія выпалі на лёс яго пакалення, Ігар Міхайлавіч быў шчаслівым чалавекам. І кожны, хто хоць раз глядзеў яго фільмы, пакінуў кавалачак гэтага шчасця ў сабе.

Супрацоўнікі “Культуры” выказваюць шчырыя спачуванні родным і блізім Ігара Дабралюбава.

Матэрыялы сённяшняга “Соцыуму” ў пэўнай ступені перагукваюцца паміж сабой. Бо паспяховае прадзюсіраванне ў любым відзе мастацтва, як рэзюмавалі ўдзельнікі пасяджэння калегіі Міністэрства культуры, прысвечанай развіццю эстраднага мастацтва, немагчымае, у тым ліку, і без мецэнацтва. Апошняе ж, адпаведна, патрабуе вартых для падтрымкі праектаў. Два бакі якаснага культурнага прадукту разглядаюць у гэтым нумары журналісты “К”.

Міхаіл ФІНБЕРГ:

— Я спецыяльна не рыхтаваўся выступаць, але... Калі я толькі пачынаў сваю творчую дзейнасць, на эстрадзе панавалі высокі прафесіяналізм. З аднаго боку, я адчуваў сябе пачаткоўцам, з іншага — мне было на каго раўняцца, з каго браць прыклад. Сёння ж паняцці прафесіяналізму і аматарства збыліся. Усе, здавалася б, — на роўных, а на справе — прафесіянал пачувае сябе на эстрадзе няёмка, бо расцэньваюць нас, так бы мовіць, па адных “тарыфах”. А што мы бачым па тэлебачанні? Адзін жанр: спявак і спявачка. Эксклюзіў — ніякага. А між тым, наш Нацыянальны канцэртны аркестр больш за дваццацігоддзе праводзіць фестывалі, рыхтуе столькі адметных праграм менавіта беларускай музыкі розных жанраў, паказвае іх па малых гарадах Беларусі, — і ніводная з іх не трапляе ні на тэлеэкраны, ні нават на сталічную сцэну. Мы працуем, не скардзімся, але ў чым вінаваты слухач, калі яго пазбаўляюць магчымасці пазнаёміцца з нацыянальнай музычнай спадчынай? Прайшло столькі юбілеяў беларускіх кампазітараў, а што ў сапраўднасці можна было пачуць з іх твораў? Хіба тое, што зроблена нашым калектывам, і паказана, зноў-такі, у малых гарадах.

Анатоль ЯРМОЛЕНКА:

— Асноўная праблема, на маю думку, у тым, што сёння фарміраванне густаў моладзі практычна цалкам аддадзена тэлебачанню. Улічваючы ж тое, што круціцца ў тэлеэфіры, пачынаеш хвалявацца за падростаючае пакаленне, бо з экрану ліецца шмат нізкапробнага, а моладзь, якая назірае за ўсім гэтым, думае, што так і трэба, што гэта і ёсць сапраўднае мастацтва. Тэлебачанне — папраўдзе вялікая сіла: яно можа ўзняць артыста і, наадварот, прынізіць яго, а то і ўвогуле цалкам “выключыць” з поля зроку публікі. Таму трэба наладзіць трывалыя стасункі з Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніяй Беларусі, заахоўваць тэлеканалы, каб тыя здымалі канцэрты нашых музыкантаў (дарэчы, не толькі эстрадных) і папулярызавалі нацыянальнае мастацтва. Не магу не закрануць і пытанне элементарнай павягі да нашых артыстаў. Праводзячы канцэрты на адкрытым паветры, трэба прадугледжваць элементарныя рэчы — да прыкладу, хаця б нейкую палатку, дзе можна было б схаватца ад дажджу, чакуючы свайго выхаду. А канцэртныя строі! Хто-небудзь падумаў пра тое, што ад тых жа дажджоў яны псуецца? Пры гэтым нашы артысты, у адрозненне ад расійскіх, за такія выступленні грошай не атрымліваюць — нават на “амартызацыю” канцэртных строяў, прыдбаваных за ўласныя грошы.

Іна АФАНАСЬЕВА:

— Закрану і такую “дробязь”, як пад’езд нашага артыста да месца выступлення на машыне. Нармальна пад’ехаць нам не дазваляюць: месцы згуртавання людзей (а артысты выступаюць акурат на такіх пляцоўках) строга ахоўваюцца. Ты павінен выходзіць на пя-

у абмеркаванні пытанню стану і перспектывы развіцця айчыннай эстрады на пасяджэнні калегіі Міністэрства культуры ў Малай зале імя Р.Шырмы Беларускай дзяржаўнай філармоніі ўзялі ўдзел спевакі, кіраўнікі творчых калектываў, кампазітары, прадзюсеры, іншыя зацікаўленыя асобы. Нагадаем, дарэчы, што тэма развіцця эстрады ў Беларусі некалькі тыднёў таму ўжо знаходзіла сваё адлюстраванне на старонках “К” (№ 20 за 2010 г.). На калегіі многія закрануць у газеце пытанні атрымалі далейшае абмеркаванне. А галоўнае — былі прыняты адпаведныя канкрэтныя рашэнні. З грунтоўным дакладам, што тычыўся канцэпцыі развіцця ў Беларусі сістэмы прадзюсерства ў сферы эстраднага музычнага мастацтва, выступіў начальнік упраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Міхаіл Казловіч. У прыватнасці, ён засяродзіў увагу прысутных на дзей-

насці. Тлумачыцца гэта наступным: арганізатарам зручней прывесці адну, скажам, расійскую зорку, білеты на канцэрт якой адразу пакрыюць увесь план па аказанні платных паслуг насельніцтву, чым зладзіць некалькі канцэртаў беларускіх артыстаў, бо яны абыходзяцца для кішэні спажываючага больш танна.

Праекты накіраваны на “Фабрыкі зорак” арыентаваны на “хутка спечаных” артыстаў, якіх потым можна замяніць іншымі, падрыхтаваўшы з імі, зноў жа, адну-дзве песні.

Іншая справа — прадзюсерскія цэнтры: іх дзейнасць накіравана на падтрымку артыстаў, што складаць гонар краіны. За гады існавання Тэатра песні Ірыны Да-

манне прыбытку. Такім чынам, у месяц траты на аднаго артыста складаюць 3,5 тысячы долараў, на год — 50 тысяч. Падрыхтоўка ж артыстам новай праграмы абыходзіцца ў 36 тысяч долараў. Ці ёсць такія грошы ў нашых філармоній, дзе апошнім часам таксама адкрыты прадзюсерскія цэнтры? Вядома, не. Значыць, трэба разві-

ваць з кінамаграфіяй. Разам з тым, у заканадаўстве не вызначана прадзюсіраванне як самастойны і асобны від эканамічнай дзейнасці. Не згадваецца яно і сярод ліцэнзаваных відаў дзейнасці. І хаця службовыя абавязкі прадзюсера акрэслены ў Кваліфікацыйным даведніку “Пасады служачых, занятых у культуры і мастацтве”, штатны расклад значнай большасці арганізацый культуры і мастацтва стаўку прадзюсера папросту не прадугледжвае. Можна, яшчэ і таму, што такога паняцця, як “прадзюсер у сферы эстраднага музычнага мастацтва”, на заканадаўчым узроўні ў нашай краіне ўвогуле не існуе. Акрамя ўласна праблем, былі вызначаны і напрамкі ўдасканалення сістэмы эстраднага прадзюсерства. Адбылося зацікаўленае абмеркаванне канцэпцыі развіцця эстраднага прадзюсіравання, якое мы і прапануем нашым чытачам.

Тое, што трэба, з доўгатэрміновым эфектам

сок, гліну і прайсці потым даволі далёка. Але мы ўсё разумеем. Расійскія ж зоркі на нашых вачах пад’язджаюць, куды ім трэба, без аніякіх праблем...

Анатоль ЯРМОЛЕНКА:

— Прадоўжыўшы думку, узгадаю і тое, як баяцца на тым жа “Славянскім базары ў Віцебску” завяршаць гала-канцэрты выступленнем вядучых беларускіх калектываў: хай будзе новаспечаная расійская зорка, толькі не нашы артысты.

Павел ЛАТУШКА:

— Думаю, выйсеце — у стварэнні сумесных праектаў з тэлебачаннем. Гэта дазволіла б сумясціць інтарэсы абодвух бакоў: і відэаінфармацыі праекта, і яго высокую музыкальную якасць. Вядома, Міністэрства культуры не можа фарміраваць сетку вяршання тэлеканалаў. Пытанне — у іншым: як стварыць умовы, каб тэлеканалы былі зацікаўлены ў больш маштабным асвятленні канцэртаў беларускай эстрады? Тут неабходна як адміністрацыйнае, так і эканамічнае

ўздзеянне. І мы над гэтым працуем пачынаючы з Нацыянальнай музычнай прэміі, канцэпцыю якой ужо распрацавалі і, спадзяёмся, у хуткім часе прадставім на разгляд кіраўніцтва краіны.

Андрэй КАЛІНА:

— Нічога не зменіцца, пакуль мы не зменім само стаўленне да беларускіх выканаўцаў. Здаралася, нашым артыстам немагчыма прабіцца са сваімі канцэртамі нават проста ў некаторыя рэгіёны. Да прыкладу, ёсць вобласць, у якой Іскіў Абалян за 15 гадоў сваёй творчай дзейнасці пабывала ўсяго аднойчы: усе перамовы заканчваюцца нічым. І гэта прытым, што вызныя канцэрты ў рэгіёны яна ладзіць рэгулярна, па некалькі разоў на месяц. Іншы прыклад. Ужо некалькі месяцаў, як мы імкнемся арганізаваць выступленне Ані Шаркуновай і Германа ў адным Доме культуры буйнога прадпрыемства, зарэгістраваным як пляцоўка абласной філармоніі. Там ёсць добрая апаратура, усе магчымасці, — няма зацікаўле-

лічу, павінны быць нейкія эканамічныя стымулы, каб нашых артыстаў запрашалі часцей. Тым больш, па мастацкіх якасцях выступленні многіх з іх не толькі не горшыя, а куды лепшыя за некаторыя замежныя. Да тае ж пары, пакуль галоўным паказчыкам дзейнасці ўстаноў культуры будзе адно план па аказанні платных паслуг, а не, скажам, развіццю айчыннай эстрады, яго будуць выконваць любой цаной.

І апошняе. На сёння дзяржаўныя і недзяржаўныя структуры, што займаюцца прадзюсіраваннем, застаўлены ў розныя эканамічныя ўмовы. Гэта стрымлівае здаровую канкурэнцыю і ў выніку прыводзіць да таго, што нашы артысты з’яжджаюць за мяжу, дзе апынуцца ў цэнтры ўвагі.

Юрый САВАШ:

— Я спыніўся б на эканамічным складніку дзейнасці прадзюсерскіх цэнтраў. Колькі каштуе падрыхтаваць аднаго маладога артыста? Гэта працягла працаёмкі працэс, што складае не адзін год.

Лічу, павінны быць нейкія эканамічныя стымулы, каб нашых артыстаў запрашалі часцей. Тым больш, па мастацкіх якасцях выступленні многіх з іх не толькі не горшыя, а куды лепшыя за некаторыя замежныя. Да тае ж пары, пакуль галоўным паказчыкам дзейнасці ўстаноў культуры будзе адно план па аказанні платных паслуг, а не, скажам, развіццю айчыннай эстрады, яго будуць выконваць любой цаной.

рафеевай нашы салісты 23 разы перамагалі на міжнародных конкурсах, не кажучы ўжо пра рэспубліканскія і рэгіянальныя. Разам з тым, падрыхтоўка маладых артыстаў будзеца пакуль адно на энтузіазме: прыбытак складае толькі 10 працэнтаў ад агульных капіталаўкладанняў, што патрабуецца на аднаго таленавітага спевака. Бо гэта і праца педагога-рэпетытара (сапраўдны вакал, у адрозненне ад спеваў пад фанэграму, патрабуе штодзённых заняткаў), і распрацоўка іміджа (добры знешні выгляд пачынаецца са сцэнічных строяў), і складанне рэпертуару, што ўключае пошук новых песень, іх замову, падрыхтоўку аранжыровак, “мінусовак”, працу з жывымі музыкантамі. Далучыце сюды рацыянальны расклад дня, дыетычнае харчаванне, спартыўныя заняткі, пластыку, наўнасць “падтанцоўкі” — насамерч, набіраецца вельмі многа разнастайных “трэба”, разлічаных, зноў падкрэслію, на доўгатэрміновы эффект, а не на імгненнае атры-

ваць мецэнацтва, ствараць спрыяльныя ўмовы для аказання спонсарскай дапамогі. Ёсць і такі бок: ці лёгка будзе знайсці спонсара, каб падтрымаць нікому не вядомага пачаткоўца? Іншая справа — раскручанае замежнае імя. Таму трэба паставіць бар’ер у запрашэнні тых жа расійскіх салістаў на дзяржаўныя грошы: няхай іх запрашаюць на спонсарскія! Дзяржаўныя ж, “зэканомленыя” на такой акцыі, пойдучы на падтрымку сваіх, на пагадненне тых укладанняў, што патрабуюцца на падрыхтоўку артыстаў і іх далейшае развіццю. А значыць — на развіццю ўсёй нацыянальнай культуры.

Максім АЛЕЙНІКАЎ:

— Я не зусім разумеем прычыны фінансавання эстрадных артыстаў, якія працуюць у дзяржаўных установах. Гэта стрымлівае развіццю шоу-бізнесу, што ставіць артыстаў у розныя ўмовы. Лічу, калі дзяржава збіраецца і надалей падтрымліваць эстраду, дык трэба правесці конкурс (і, можа,

не адзін), дзе былі б вылучаны лепшыя выканаўцы, вартыя такой падтрымкі. А яшчэ лепей — заснаваць творчыя стыпендыі, накіраваныя на рэалізацыю праектаў дзяржаўнай важнасці: скажам, на стварэнне беларускамоўных песень. У Беларусі ўвогуле вельмі мала прадзюсераў. Сусветны ж вопыт паказвае, што здаровая канкурэнцыя дапамагае развіццю любой з'явы. Калі ж у нас некаторыя артысты атрымліваюць дзяржаўную датацыю, гэта не спрыяе канкурэнцыі. А значыць, стрымліваецца і само развіццё эстрады. Увогуле ж, у слова "прадзюсер" у свеце ўключаецца крыху іншае значэнне, чым у нас. Можна, адсоль — і іншыя спецыялісты?

Уладзімір МАКСІМКАЎ:

— Усе артысты, каго я бачу сёння запрошанымі на калегію, вельмі паспяхова. Агульная ж сітуацыя — крыху іншая. Таму ў мяне ёсць прапанова. Нам сёння не

ўжо само па сабе складае пэўныя цяжкасці для канцэртавання нашых артыстаў. Тым больш, трэба абараняць свой канцэртны рынак, прадастаўляючы нашым артыстам, у адрозненне ад замежных, льготныя ўмовы для гастралювання. Бо сёння тыя ж расійскія артысты паспяхова "абжываюць" ужо не толькі абласныя, але і раённыя цэнтры. Пастаўце сябе на месца іх жыхароў: аддаўшы вялізныя грошы за канцэрт расійскай зоркі, яны ўжо не могуць знайсці куды меншыя, каб пайсці на беларускі канцэрт. І гэта трэба ўлічваць!

Бо справа не ў тым, што кагосьці любяць, а кагосьці — не. Спрацоўвае і такі фактар, як даступнасць і недаступнасць. Расійская зорка прыехала выступіць "толькі раз і толькі для вас", а нашых артыстаў, маўляў, можна будзе паглядзець і па-

беларускіх артыстаў адбылося на ім за 19 гадоў яго існавання. Аказалася, мне хапіла пальцаў адной рукі, бо я змагла ўгадаць канцэртны "Сяброў", "Песняроў", Аляксандра Саладухі, Ядвігі Паплаўскай і Аляксандра Ціхановіча. Можна, на кагосьці забылася, але параўнаўшы гэтую лічбу з колькасцю штогадовых расійскіх сольнікаў на гэтым фестывалі! Атрымліваецца, у нас няма больш артыстаў, якія маюць сольныя праграмы?..

Павел ЛАТУШКА:

— Ідзе працэс камерцыяналізацыі "Славянскага базару ў Віцебску". Таму арганізатары клопацца пра акупнасць білетаў. Але дайце запісаць гэтую прапанову ў Раённе калегію — на разгляд арганізатараў фестывалю.

па ўсіх гэтых пытаннях патрэбна і падтрымка Прэзідэнта краіны Аляксандра Рыгоравіча Лукашэнкі. Таксама важна распрацаваць і сістэму заахвочальных мер, калі мы заўважалі б і адначалі тых людзей, якія, самі не з'яўляючыся творцамі, робяць, тым не менш, важны ўнёсак у развіццё нашай нацыянальнай культуры. Так, неабходна было б заснаваць рэспубліканскі конкурс "Мецэнат культуры", распрацаваць адпаведны нагрудны знак і ўзнагароджваць ім лепшых. Вельмі важнай тут з'яўляецца інфармацыйная падтрымка, куды ўваходзіць і шырокае асветленне мерапрыемстваў, што праводзяцца з дапамогай спонсараў.

Трэба падумаць і пра аптымізацыю расходаў па арганізацыі і правядзенні канцэртаў беларускіх артыстаў. На сёння дзеючы план платных паслуг насельніцтву стаў стрымліваючым фактарам на шляху развіцця беларускай эстрады. Таму трэба спрасціць працэс арганізацыі выступленняў айчынных выканаўцаў, увесці адпаведныя эканамічныя льготы. Мы лічым неабходным адмяніць пастанову, што стрымлівае колькасць фестывалюў у краіне, бо гэта таксама не спрыяе развіццю нашай эстрады. Наадварот, утвараючы, патрабуецца правядзенне новых фестывалюў і конкурсаў, якія дапамагалі б выяўленню лепшых. Нарэшце, неабходна і заснаванне згаданай ужо музычнай прэміі, прычым — сумесна з тэлебачаннем. Што да падрыхтоўкі кадраў, дык у Беларусі дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў на базе кафедры эстраднага мастацтва трэба стварыць адпаведны факультэт. Але адным гэтым праблема не вырашыць. Для нас прынцыпова важным з'яўляецца правядзенне майстар-класаў і іх фінансаванне. Патрабуецца і сістэма фінансавай падтрымкі замежных стажыровак найбольш таленавітых артыстаў, уключаючы студэнтаў будучага факультэта эстрады, і, вядома, інфармацыйная падтрымка нашага мастацтва на ўсіх узроўнях, бо толькі сістэмна, шырокаахопны падыход зможна вырашыць на балелья праблема.

Мода на мецэнацтва

Неаднойчы з вуснаў дзеячаў мастацтва мне даводзілася чуць выраз: "Эх, няма ў наш век мецэнатаў!" Ды і афішы значных (але пры гэтым не вельмі "масавых", з пункта гледжання глядацкай увагі) культурных праектаў сёння не стракаюць лагатыпамі спонсараў.

З іншага боку, сітуацыя пакрысе змяняецца. І ад прадстаўнікоў буйных кампаній усё часцей можна пачуць выраз "сацыяльна адказны бізнес".

Яшчэ напрыканцы 2006 года намеснік Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Андрэй Кабякоў уручыў сертыфікаты сусветнай ініцыятывы Арганізацыі аб'яднаных нацый "Глобальны дагавор" яе першым удзельнікам з Беларусі. Тады іх было ўсяго 26, сёння — ужо 72.

— Гэтая ініцыятыва, абвешчаная ў 2000 годзе Генеральным сакратаром ААН Кофі Ананам, сведчыць пра тое, што чаканні грамадства ў дачыненні да бізнесу сёння моцна змяніліся, — кажа галоўны саветнік ініцыятывы "Глобальны дагавор" у Беларусі Таісія Ялецкіх. — І дзелавыя людзі з усяго свету выявілі сваё імкненне кіравацца тымі высокімі патрабаваннямі. Псіхалогія бізнесмена змяняецца: усё больш людзей усведамляе, што лепей патраціць свае сродкі на значны сацыякультурны праект, чым збудаваць сабе яшчэ адну вілу...

Сацыяльная адказнасць бізнесу мае шмат вымярэнняў: яна ўключае не толькі ўласна якасць прадукцыі, але таксама і дбанне пра экалагічную бяспеку, стварэнне работнікам добрых умоў працы, удзел у разнастайных сацыяльных і культурных праектах. Адпаведна, ставячы свой подпіс у "Глобальным дагаворы", дырэктар той або іншай арганізацыі бярэ на сябе нямаала абавязкаў.

— Спонсарства і дабрачыннасць — невялікая частка таго, што мы называем карпаратыўнай этыкай, — тлумачыць Таісія Ялецкіх. — Тут можна казаць пра культуру бізнесу ў самым шырокім сэнсе слова, якая, у сваю чаргу, прадугледжвае і рупліўства аб духоўных каштоўнасцях грамадства.

І, адпаведна, — глыбокае памкненне займацца нават не спонсарствам, а чыстым мецэнацтвам. Але ў наш прагматычны век людзі рэдка кіруюцца адно душэўнымі памкненнямі. Таму цалкам дарэчы будзе гучаць пытанне: а што ж бізнесмены атрымліваюць наўзамен?

— Ёсць усе падставы меркаваць, што неўзабаве этычныя прынцыпы выдзянення бізнесу стануць свайго кшталту міжнародным стандартам, — кажа Таісія Ялецкіх. — Гэта будзе своеасаблівы крытэрыі саліднасці. Адпаведна, кампанія, што гэтыя нормы ігнаруе, не здолее заключыць дамову з буйным замежным партнёрам. У той самы час, кваліфікаваны спецыяліст спыніць свой выбар месца працы на кампаніі, якая дбае пра свой персанал.

Зразумела, што ў плане іміджа ўдзел у "Глобальным дагаворы" ніводнаму прадпрыемству не нашкодзіць. Ды толькі... Ці не застаюцца тыя добрыя намеры чыстай дэкларацыяй?

— Усё залежыць ад пазіцыі кіраўніцтва кампаніі, ад яго дальнабачнасці і ўмення прагназаваць перспектыву, — кажа Таісія Ялецкіх. — Калі ты займаешся вытворчасцю газіраваных напояў, мае сэнс падаць пра чысціню вады. Тое самае тычыцца і "экалогіі душы".

Зрэшты, магчыма, няшчырасць і двурэшніцтва ўдзельнікаў "Глобальнага дагавора" здатныя адно сапсаваць іх імідж. Бо адна з умоў удзелу ў ініцыятыве — штогадовыя справаздачы, якія ўтрымліваюць рэальныя факты, што пацвярджаюць добрыя намеры.

У ліку беларускіх удзельнікаў ініцыятывы — як невялікія фірмы, так і прамысловыя гіганты. Да прыкладу, Беларускі металургічны завод сёлета ўпершыню прадставіў справаздачу паводле найвышэйшых міжнародных стандартаў. У ёй прадпрыемства, сярод іншага, адзначыла і фінансавы ўлічанні ў прыналежны яму Палац культуры металургаў — установы, чью ролю ў культурным жыцці Жлобіна цяжка пераацаніць.

Па словах Таісіі Ялецкіх, часам прадстаўніцтва ініцыятывы здолець стаць своеасаблівым каардынацыйным цэнтрамі для пошуку спосабаў рэалізацыі таго або іншага культурнага праекта. Адзін з членаў ініцыятывы дасылае ў яе беларускі "штаб" сваю ідэю, а адтуль інфармацыя трапляе да іншых удзельнікаў, здатных падтрымаць яе фінансава. Адна з такіх задум на бліжэйшы час тычыцца збору кніг для бібліятэк дзіцячых дамоў.

— Лічу, што спадзявацца адно на дзяржаўны бюджэт у справе фінансавання сацыяльна значных праектаў сёння нам не выпадае, — кажа галоўны саветнік. — І мы бачым, што людзі бізнесу на Беларусі для гэтых добрых спраў ужо "саспелі". Таму сёння важна натхніць іх, "задзіночыць" высілкі. І ўрэшце — стварыць своеасаблівую моду на дабрачыннасць. У гэтым — адна з задач "Глобальнага дагавора".

Ілля СВІРЫН

З чаго пачынаецца ланцужок складнікаў эстраднага поспеху?

хапае сістэмнага падыходу. Глядзіце: з аднаго боку, добра, што ўзялі 75-працэнтную квоту на беларускую музыку ў радыёэфіры, з іншага ж — гэта прывяло да таго, што FM практычна перасталі слухаць. Бо самае слабое на сёння звяно — рэклама нашых артыстаў. Вось на што трэба звярнуць увагу! І не толькі ўкладаць у гэта грошы, але і, да прыкладу, увесці скідкі на рэкламу беларускіх артыстаў. Міністэрства культуры магло б сапраўды ўдзельнічаць у беларускіх тэлевізійных музычных і канцэртных праектах, у іншых мерапрыемствах — у тым жа конкурсе маладых выканаўцаў, які ладзіць "БелАЗ", зрабіўшы яго міжнародным. А яшчэ — стварыць прадзюсерскі цэнтр, які будзе падтрымліваць не асобных артыстаў, а менавіта найбольш цікавыя творчыя праекты, што рухаюць развіццё беларускай эстрады.

Алег ЕЛІСЕЕНКАЎ:

— Давяць глядзець на сітуацыю рэальна. У нас не самая вялікая па тэрыторыі краіна, што

слухаць у любы момант. Іншая справа, што часам той "любый момант" так і не настане. І яшчэ. Мы ўвесь час шукаем маладых талентаў. Знаходзім. Але што з імі станавіцца надалей? Бо трэба не толькі знайсці, але і падтрымаць. А затым — даць магчымасць самім зарабляць і развівацца. Конкурсаў для моладзі ў нас хапае. А павінны быць і конкурсы для тых, хто ўжо здаваўся б, склаўся як творца.

ГОНЕШ:

— Я ўдзячная лёсу, што на маім творчым шляху з'явіўся Маладзёжны тэатр эстрады, бо знайшла тут магчымасць сваёй творчай самарэалізацыі. Але на сёння багатыя рэсурсы гэтага тэатра не выкарыстоўваюцца напоўніцу. Яго няма на тэлебачанні, а значыць, пра яго ведаюць толькі тыя, хто ў ім хаця б аднойчы пабываў...

Іна АФАНАСЬЕВА:

— Патрэбны нейкі беларускі фестываль са сваёй мастацкай канцэпцыяй. Мне скажучы, вядома, што ёсць "Славянскі базар у Віцебску". Але я паспрабавала падлічыць, колькі сольных канцэртаў

Іна АФАНАСЬЕВА:

— Але чаму, калі на канцэртную пляцоўку прыходзіць беларускі выканаўца, ён сам павінен дбаць пра ўсё, у тым ліку пра распаўсюджанне білетаў? Замежныя артысты гэтым не займаюцца, і гэта таксама складае няроўныя ўмовы.

Павел ЛАТУШКА:

— Падводзячы некаторыя вынікі, я хацеў бы вылучыць пяць асноўных момантаў, на якіх засяродзіў бы вашу ўвагу. Па-першае, трэба ўголас гаварыць пра такі складнік, як эканоміка культуры, які сёння ў нас адсутнічае. Ёсць сістэма фінансавання асобных галін культуры, а гэта крыху іншае. Другі блок пытанняў — гэта арганізацыйныя мерапрыемствы. Трэці — інфармацыйнае і рэкламнае забеспячэнне. Чацвёрты — падрыхтоўка кадраў. І пяты — міжнародная дзейнасць. Адміністрацыйны рэсурс, які выкарыстоўваўся пры пошуку спонсараў, ужо сябе вычарпаў. Трэба ствараць спрыяльныя эканамічныя ўмовы для развіцця спонсарства. Мы ўжо ўнеслі свае прапановы на разгляд парламента і Урада краіны. Канешне,

Вынікам пасяджэння калегіі, згодна з Пракалоам яе пасяджэння, стала прыняцце наступнага Рашэння:

- 1. Адобрыць у цэлым праект канцэпцыі развіцця ў Рэспубліцы Беларусь сістэмы прадзюсерства ў сферы эстраднага музычнага мастацтва з улікам выказаных прапановаў.
- Забяспечыць узгадненне праекта дадзенай канцэпцыі з усімі зацікаўленымі і падрыхтаваць да ўнясення на разгляд у Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.
- Адказы: *упраўленне мастацтваў, юрыдычны аддзел. Тэрмін: 10.10.2010.*
- 2. Падрыхтаваць праекты нарматыўных дакументаў:
 - 2.1. Аб унясенні дапаўненняў: у Падаткавы кодэкс Рэспублікі Беларусь аб дадатковых ільготах пры аказанні спонсарскай (бязвыплатнай) дапамогі; у Грамадзянскі кодэкс аб асабліва ахвяраванні работ (паслуг) для арганізацый і устаноў культуры.
 - Адказы: эканамічнае ўпраўленне, юрыдычны аддзел, упраўленні устаноў культуры і народнай творчасці, мастацтваў. Тэрмін: 17.09.2010.
 - 2.2. Палажэння аб устанавленні нагруднага знака "Мецэнат культуры".
 - Адказы: *юрыдычны аддзел, упраўленні устаноў культуры і народнай творчасці, мастацтваў. Тэрмін: 10.09.2010.*
 - 2.3. Аб парадку арганізацыі гастрольна-канцэртнай дзейнасці на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь з улікам вызвалення арганізатараў ад выдачы пасведчання на права арганізацыі і правядзення мерапрыемства з удзелам беларускіх выканаўцаў і калектываў.
 - Адказы: *упраўленне мастацтваў, юрыдычны аддзел. Тэрмін: 20.07.2010.*
 - 2.4. Аб абмежаванні выкарыстання ў канцэртах фанаграм.
 - Адказы: *упраўленне мастацтваў, юрыдычны аддзел. Тэрмін: 20.10.2010.*
 - 3. Падрыхтаваць прапановы на адрас беларускіх тэлеканалаў аб дыферэнцыраваным падыходзе аб устанавленні разлікаў на рэкламу канцэртаў беларускіх і замежных выканаўцаў.
 - Адказы: *упраўленне мастацтваў. Тэрмін: 15.09.2010.*
 - 4. Падрыхтаваць прапановы ў Адміністрацыю Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб увядзенні льготнага каэфіцыенту на арэнду канцэртных залаў для правядзення канцэртаў беларускіх выканаўцаў.
 - Адказы: *упраўленне матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння, упраўленне мастацтваў, юрыдычны аддзел. Тэрмін: 20.08.2010.*
 - 5. Падрыхтаваць прапановы ў Міністэрства інфармацыі з просьбай забяспечыць на радыёстанцыях трансляцыю музычных твораў беларускіх аўтараў і выканаўцаў з абавязковым прадстаўленнем інфармацыі аб іх імёнах.

- Адказы: *упраўленне мастацтваў. Тэрмін: 20.08.2010.*
- 6. Ажыццявіць па форме дзяржаўнага заказаў набыццё песенных эстрадных твораў беларускіх кампазітараў на беларускай мове.
- Адказы: *упраўленне мастацтваў. Тэрмін: 01.01.2011.*
- 7. Забяспечыць у 2010 — 2011 гг. удзел беларускіх эстрадных выканаўцаў у значных міжнародных культурных мерапрыемствах, міжнародных конкурсах і фестывалях.
- Адказы: *упраўленне мастацтваў. Тэрмін: 01.01.2011.*
- 8. Забяспечыць у 2010 годзе падрыхтоўку мюзікла да навагодняга прадстаўлення, якое праводзіцца ў межах Рэспубліканскай дабрачыннай акцыі "Нашы дзеці".
- Адказы: *упраўленне мастацтваў. Тэрмін: 15.12.2010.*
- 9. Прыняць меры па актывізацыі прадзюсерскай дзейнасці ў рэгіёнах і г. Мінску і распрацаваць адпаведныя планы мерапрыемстваў на 2011 г.
- Адказы: *упраўленні культуры аблвыканкамаў сумесна з абласнымі філармоніямі, Маладзёжны тэатр эстрады, упраўленне мастацтваў. Тэрмін: 25.11.2010.*
- 10. Разгледзець пытанне і ўнесці прапановы па ўдасканаленні прадзюсерскай дзейнасці Маладзёжнага тэатра эстрады.
- Адказы: *Маладзёжны тэатр эстрады. Тэрмін: 15.09.2010.*
- 11. Разгледзець пытанне і ўнесці прапановы па варыянтах размяшчэння дзяржаўнай установы "Заслужаны калектывы Рэспублікі Беларусь Нацыянальны аркестр сімфанічнай і эстраднай музыкі Рэспублікі Беларусь".
- Адказы: *упраўленне капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння, дзяржаўная ўстанова "Заслужаны калектывы Рэспублікі Беларусь Нацыянальны аркестр сімфанічнай і эстраднай музыкі Рэспублікі Беларусь". Тэрмін: 10.12.2010.*
- 12. Пры фарміраванні праграммы XX Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску" прадугледзець правядзенне сольных канцэртаў беларускіх артыстаў эстрады.
- Адказы: *упраўленне мастацтваў. Тэрмін: 10.02.2011.*
- 13. Унесці прапановы аб адкрыцці ва ўстанове адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў" эстраднага факультэта.
- Адказы: *Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў. Тэрмін: 15.09.2010.*
- 14. Распрацаваць комплекс мер па выкарыстанні "жывога" гуку выканаўцамі і творчымі калектывамі пры правядзенні мерапрыемстваў Міністэрства культуры.
- Адказы: *упраўленне мастацтваў, Белдзяржфілармонія, Маладзёжны тэатр эстрады. Тэрмін: 10.08.2010".*

— Лічу, — пачынае гутарку Радзівон Міхайлавіч, — адна з заслуг сёлетняга “Славянскага базару ў Віцебску” ў тым, што нам удалося прыцягнуць зорак сусветнага маштабу: Дзмітрыя Хварастоўскага, Ніно Катамадзэ, Томаса Андэрса, Тота Кутуньё, а таксама Юрыя Антонова, Святлану Кручкову — сапраўдных куміраў публікі розных узростаў. Той жа Білан сабраў на плошчы 15 тысяч гледачоў па білетах.

— Білеты на цяперашнім фестывалі ўвогуле раскупляліся лепей — яшчэ і таму, што іх кошт быў не такі высокі, як летась...

— Гэты фактар сапраўды аказаўся немалаважным, бо трэба ўлічваць і матэрыяльныя магчымасці патэнцыйных “спажывацёў”, і іх псіхалогію. Але ж і распраўдывальнікі білетаў былі больш актыўныя! Самы нізкі паказчык аказаўся ў 64 працэнты прададзеных квіткаў. Ён адносіцца да конкурсу, бо шырокая публіка больш схільная “набываць” тое, што ёй ужо вядома, чым самой шукаць сваіх будучых куміраў. Але ёсць канцэрты і з такімі працэнтамі, як 81, 82, 91, нават 94.

— Гэта Амфітэатр. А астатнія залы?

— Таксама нармальна: практычна аншлаг. На кіно, праўда, меней. Але з ім — увогуле асобная гісторыя: лета, спякота, а вы хочаце чалавека дзве гадзіны пратрымаць у зачыненым памяшканні, калі ён добра разумее, што, у адрозненне ад таго ж тэатра, кінастужку можна паглядзець і другім разам.

— Навукоўцы падлічылі, што самым “кінаглядзельным” месяцам з’яўляецца люты. Пэўна, у гэты час народ ідзе ў кінатэатры яшчэ і дзеля таго, каб “пагрэцца”. Летам жа, наадварот, хочацца на прыроду збегчы: попытам карыстаюцца канцэрты на адкрытым паветры.

— Увогуле, лічу, кінафестывалі павінны праходзіць асобна. Бо, здараецца, пасля забавляльных канцэртных праграм удумліва глядзець стужку бывае складана.

— Тым не менш, сёлетня кінапраграма і асабліва — беларускі фільм “Ваўкі”, які мне давялося паглядзець, унеслі ў фестывальную палітру дадатковыя фарбы высокага прафесіяналізму і ўмення не толькі адлюстроўваць, а яшчэ і, што вельмі важна, асэнсоўваць...

— Мы рады, што ў нас ёсць сёння магчымасць выбіраць, на наш погляд, лепшае (хаця, як зразумела, мяжы дасканаласці тут няма) — і запрашаць. Думаю, наступным годам трэба будзе большую ўвагу надаць класічнай музыцы, запраціўшы, да прыкладу, такіх майстроў, як Уладзімір Співакоў, Валерыя Гергіеў. Я пакуль не ведаю, дзе і як гэта будзе, але хочацца, каб іх мастацтва было паказана і на нашым свяце. Сёлета ў філармоніі, заўважу, выступала нямецкая арганістка. Ужо другі год як у нас усталяваны арган, дык чаму б яго не выкарыстоўваць?

— “Фішкай” цяперашняга фестывала сталася яго так званая альтэрнатыўная праграма...

— Тое, што вы назвалі “альтэрнатыўным”, мы насамрэч такім не лічым.

— Але ж менавіта так пазіцыянаваліся канцэрты “Троіцы”, Алега Скрыпкі, “Сярэбранага вяселля”, Ніно Катамадзэ абсалютна ва ўсіх анансах!

— Гэта быў рэкламны ход, бо ў некаторых усё ж заставалася хваляванне, што сабраць публіку на імёны, “шырока вядомыя ў вузкіх колах”, будзе цяжкавата. Ажно не! На тую ж Ніно Катамадзэ Канцэртная зала “Віцебск” літаральна ламілася ад слухачоў! І гэта прытым, што спявачка практычна не з’яўляецца на тэлеэкранах, не робіць на свае песні кліпы.

— “Сарафаннае” радыё, у тым ліку інтэрнэтнае, — самае надзейнае. І прыклад з Ніно — таму дадатковае пацвярджэнне...

— І ўсё ж лепей назваць пералічаныя вамі канцэрты не альтэрнатыўнымі, а элітарнымі: так, мабыць, будзе дакладней.

Дадаў бы, што “элітарнасць” вымяралася яшчэ і памерамі залы. Бо ёсць мастацтва, якое можа згубіцца-разгубіцца на стадыёне, бо яго нельга разглядаць на адлегласці, — толькі тэт-а-тэт. І, наадварот, існуе тое, што патрабуе максі-

мальна большай прасторы і масавасці слухачоў: менавіта гэта надае яму яшчэ большую прыцягальнасць. Нашы ж “элітарныя” праграмы сапраўды былі розлічаны на больш камерныя залы, у якіх кожны слухач пачувае сябе “абраннікам”, паплечнікам артыстаў, пачынае дыхаць з імі ў такт. Мы рабілі гэта спецыяльна, таму што на фестывалі мастацтваў павінны быць прадстаўлены, па магчымасці, усе жанры і кірункі — не толькі апрабаваныя, але і, можа, эксперыментальныя, якія не з’яўляюцца “фарматам” для тэлевізійных кампаній, не трапляюць у эфіры радыёстанцыяў.

— Але ж як сумяціць элітарнасць з грашыма?

— Не буду скардзіцца: сёлета мы выходзім з неблагімі фінансавымі паказчыкамі, нават з улікам таго, што

эмблему. Мы атрымліваем працэнт ад продажу, але колькі слоікаў той салянкі яны прададуць за паўтары-дзве тысячы рублёў за адзінку? Вось і падлічыце, які будзе “навар”. Але ёсць і законанепаслухмяныя арганізацыі і вытворцы, што, будзем называць рэчы сваімі імёнамі, нас абкрадаюць: выпускаюць тавары з лагатыпам фестывалю без заключэння з намі дамовы. Сустрэкаюцца такія і ў “Горадзе майстроў”, бо нашу эмблему можна “пазычыць” нават у Інтэрнеце. У нас ёсць служба (своеасаблівы “падпольны музей”), дзе збіраюцца пра гэта звесткі. Але далей за канстатацыю фактаў пакуль не ідзем.

— Давайце зноў звернемся да творчых пытанняў — да таго ж конкурсу эстрадных выканаўцаў, які заўсёды выклікае вялікі розгалас...

ўзрост большасці канкурсантаў, як вы маглі заўважыць, — да 28 — 29-гадоў.

— Падводзячы некаторыя вынікі, можна, мусіць, казаць, што для вас цяперашні фестываль, у параўнанні з мінулымі, прайшоў больш спакойна?

— Некаторыя вашы калегі, дарэчы, мяне гэтым папікалі. Так і казалі: што гэта, маўляў, у вас сёлета так ціха, спакойна, без скандалаў?

— На маю думку, сёлета прытрымліваліся цудоўнага прынцыпу: лепей меней, ды лепей. Якраз гэта і прынесла поспех. Асабіста вы задаволены?

— Я так не скажу бы: задаволены — і ўсё тут. Бо само па сабе пачуццё задавальнення — гэта ўсё ж такі нейкі прыпынак росту. Нам, нягледзячы на ўсё, мно-

Элітарнае дыханне XIX-га

Формула свята: як сумяціць “фішкі” з фінансамі?

XIX Міжнародны фестываль мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” ўвайшоў у гісторыю як адзін з паваротных у летапісе форуму, бо акрамя традыцыйных мерапрыемстваў утрымліваў новаўвядзенні: і ў самой праграме, і ў рэжысуры, і ў сцэнаграфіі. Ну, а сярод традыцый “К” засталася падвядзенне вынікаў разам з дырэктарам фестывала Радзівонам БАСАМ.

яшчэ засталіся павінны па аўтарскіх правах за мінулы год, але не па нашай віне.

— Ці апраўдаў сябе перанос начных сольнікаў на вечаровы час? Замест дзвюх гадзін ночы, як раней, амаль усе яны пачыналіся а 18-й гадзіне...

— І гэта дало свой плён. Бо вялікая колькасць гледачоў прыязджае на іх з іншых гарадоў, раённых цэнтраў, рэгіёнаў. Добра, калі заўтра — выхадны. А калі — дзень працоўны? І мы спецыяльна перанеслі такія канцэрты на 18 гадзін, каб людзі паспявалі не толькі даехаць на іх пасля заканчэння працоўнай змены, але і потым без праблем вярнуцца дадому. Гэта сябе апраўдала, і адмаўляцца ад новага часу сустрач надалей мы не будзем. Хаця, вядома, складанасці былі і тут. Пры цяперашнім надвор’і канцэрты пачыналіся яшчэ ў спякоту, пад пякельным сонцам, ад касых промняў якога не абараняў нават дах Летняга амфітэатра. Але публіка мужна трывала: гледачы апрапаналі капелюшы, раскрывалі парасоны. Ніхто не сыходзіў!

— Як падалося, сёлета болей было і тавараў з фестывальнай сімволікай. Тыя ж сурвэтки прадаваліся ледзь не ва ўсіх гастрономах...

— Гэта заслуга нашых абласных і гарадскіх улад, гандлёвых прадпрыемстваў. Такі падыход трэба толькі вітаць, хаця ўласна фестывалю ўсё гэта не прыносіць асаблівых дывідэндаў. Мы прадаём прадпрыемствам таварны знак, але сродкі, якія ідуць на яго афармленне і рэгістрацыю, часам перавышаюць прыбытак, які мы можам атрымаць ад продажу. Да прыкладу, нейкі кансервавы завод вырабляе салянку і хоча паставіць на этикетку фестывальную

— Паводле маіх назіранняў, сёлета выдавочнага лідэра, гэткага “абсалютнага” ўладальніка Гран-пры, не было. Справа ж не толькі ў колькасці балаў! Бо на маёй памяці ёсць прыклады, калі выканаўца, можна сказаць, толькі ўзяў першую ноту — і адразу станавілася зразумела: вось безагаворачны Гран-пры! Такімі былі перамогі Філіпа Жмахера, Русланы. Заўважце, я не называю нават Пятра Ялфімава, бо тады многія літаральна да апошняга былі ўпэўнены, што галоўную ўзнагароду атрымае масквіч Яўген Гор. Затое сёлета ўсе ўдзельнікі (ну, можа, за выключэннем хіба двух-трох чалавек) былі вельмі прафесійнымі, а гэта сведчыць: узровень конкурсу ўзнімаецца. Праўда, вялікай праблемай для канкурсантаў застаецца рэпертуар. Дарэчы, гэтая праблема ўласцівая не толькі ўдзельнікам нашага конкурсу, яна — агульная. Бо творчае саборніцтва патрабуе не звыклых “фарматных” кампазіцый, што могуць адразу палюбіцца і запомніцца публіцы, а — спецыяльных твораў, якія далі б магчымасць спеваку за тры хвіліны паказаць усё, на што ён здольны. Адсутнасць такіх песень перашкодзіла некаторым удзельнікам дабіцца больш высокіх вынікаў.

— А павышаная, у параўнанні з іншымі конкурсамі, узростава планка? У нас яна складае 35 гадоў, што нават у оперных спевах сустракаецца вельмі рэдка. У эстрадзе ж больш звыкла мяжа — 25, максімум — 30...

— Цягам часу стала выдавочна, што ўзняцца планкі сябе не апраўдала. Але ж не можам мы штогод змяняць конкурсныя ўмовы! Дый думаю, гэта не прыныцова. Сярэдні

гае пакуль не ўдалося. Але пра тое, што было задумана ды пакуль не рэалізавана, ведаем толькі мы. І не пакідаем надзеі, што, магчыма, здзейснім гэта на наступных фестывалях. Па меншай меры, марым пра гэта. І спадзяёмся. Так, зорак у нас сёлета аказалася нямала. Але ж ёсць у свеце і больш яркія, буйныя артысты, з кім трэба дамаўляцца задоўга да выступлення, а не ў апошнія месяцы. Мы ж пакуль да такой доўгатэрміновай практыкі не прывычаліся. Сёлета, да прыкладу, канчатковыя тэрміны правядзення фестывала былі прыняты ў красавіку. Здавалася б, па нашых мерках, да ліпеня часу хапае. Паводле ж агульнапрынятай у свеце практыкі — не. Бо там наперад усё распісваецца не на бліжэйшыя месяцы, а, здараецца, на гады. Усё залежыць ад запатрабаванасці зоркі.

— Які тэрмін уяўляецца вам аптымальным?

— Па меншай меры, рашэнне аб правядзенні фестывала ў дакладна акрэсленыя даты павінна быць прынята не пазней за лістапад — гэта значыць, не за тры месяцы да пачатку фестывала, а хачь б за сем. Увогуле ж, чым раней, тым лепей. Бо, маючы такі дакладны графік, мы зможам працаваць больш эфектыўна.

— І апошняе пытанне: ці было штосьці, што адцягвала вашу ўвагу ў фестывальныя дні, акрамя самога форуму?

— Было. Чэмпіянат свету па футболе! Але юбілейнаму, XX фестывалю гэта не пагражае: наступны чэмпіянат — на жаль, толькі праз чатыры гады. (Усміхаецца.)

Гутарыла Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Наперадзе — “Art-ego”

Сёлетня Культурная сталіца Беларусі — Полацк — працягвае вабіць аматараў прыгожага. З 3-га жніўня па 10-га верасня тут, у Мастацкай галерэі, будзе працаваць выстаўка жывапісу Івана Хруцкага з фондаў Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусі.

Пасля полацкай экспазіцыі выстаўка пераедзе ў Вільнюс, дзе пройдзе Дні культуры Рэспублікі Беларусь у Літоўскай Рэспубліцы.

Яшчэ адна буйная падзея пройдзе у Полацку з 30 ліпеня па 13 жніўня. Як паведамаў “К” дырэктар Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка Вольга Бародзіч, гэта будзе Першы Міжнародны жывапісны пленэр пад назвай “Art-ego”. Ён збярэ знакамітыя мастакоў з Беларусі, Расіі, Германіі, Швецыі, Латвіі ды іншых краін. Вынікам гэтага мерапрыемства стане выстаўка работ, што адкрыецца ў горадзе і будзе доўжыцца амаль паўтара месяца.

Апрача гэтага, напрыканцы лета ў горадзе над Палатой пройдзе Фестываль творчых калектываў мастацкай самадзейнасці Віцебскай вобласці.

Вольга ГРЫЦУК, студэнтка
Інстытута журналістыкі БДУ

Хто плыве з Караткевічам?

Праз шэраг населеных пунктаў Беларусі падарожнічаюць удзельнікі воднай экспедыцыі на катамаранах “3 Уладзімірам Караткевічам ад Оршы да Рагачова”.

Ініцыявалі яе супрацоўнікі аршанскага музея пісьменніка, а падтрымалі аддзел культуры райвыканкама, Музейны комплекс гісторыі і культуры Аршаншчыны, Цэнтр краязнаўства і турызму раёна.

Каля 230 кіламетраў па вадзе пераадолеюць прыхільнікі творчасці Караткевіча. У склад экспедыцыі ўваходзіць навуковы супрацоўнік аршанскага музея класіка Вольга Пашкевіч, прыхільнікі творчасці літаратара, прадстаўнікі СМІ.

Прыпынкі ў Ляўках, Магілёве, Баркалабаве, Быхаве суправаджаюцца сустрэчамі з жыхарамі, пад час якіх кожны даведацца пра жыццё і творчасць пісьменніка, пачуць песні на яго вершы ў выкананні бардаў. Фінішуе экспедыцыя ў Рагачове, які адыграў у жыцці Караткевіча немалую ролю.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

Парад касачоў

У гэтыя спякотныя летнія дні Гарадская мастацкая галерэя твораў Л.Шчамялёва запоўнілася кветкамі. Толькі касачы — блакітныя, ружовыя, сінія, шакаладныя, светла-жоўтыя...

У мове няма дастатковай колькасці паняццяў, каб перадаць багацце палітры, якую ў гэтым выпадку выкарыстоўваў творца. У жывапісе тут больш магчымасцей захоплення пераймання. Галіна Вараб’ева ўжо шмат гадоў піша ў мінскім Батанічным садзе “партрэты” найпрыгажэйшых кветак. Так, у беларускай сталіцы праходзіць шмат штогадовых імпрэз. Ды цвіценне калекцыі касачоў у Батанічным — неафіцыйнае свята, як і парад руж, вяргіне або рададэндранаў.

Галіна Вараб’ева працуе ў жывапісе больш за 40 гадоў. Перакананы пленэрyst: піша толькі з прыроды, а гэта ў нашы дні — рэдкасць, нават сярод пейзажыстаў: “кветачкі” ўспрымаюцца звычайна як не вельмі сур’ёзны жанр у жывапісе. На самой жа справе гэта складаная задача: напісаць кветку, перадаць яе пласціку, настрой, душу.

Таццяна БЕМБЕЛЬ, дырэктар
Гарадской мастацкай галерэі
твораў Л.Шчамялёва

Чорна-белыя адценні гісторыі, каляровая сучаснасць — пэўна, так можна акрэсліць гаму выстаўкі “Мае землякі” народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва, адкрытую пад час “Славянскага базару ў Віцебску”. З 31 карціны, прывезенай майстрам, у экспазіцыі змясціліся 27. Але іх спалучэнне стварыла падабенства двухчасткавага цыкла — нахштальт “прэлюдыі і фугі”.

Леанід Шчамялёў на вернісажы выстаўкі “Мае землякі” ў Віцебскім абласным мастацкім музеі.

Музычнасць яе работ — у асаблівай “цяжкісці” фарбавых пераліваў, якая кантрастуе з тонкімі прарэзанымі (у поўным сэнсе слова) лініямі, падобнымі да элегантнага графічнага павуціннця, і стварае адметную “драматургію” твораў, што разгортваюцца не толькі ў прасторы, але і, як музыка, у часе. Чым даўжэй глядзіш на тую або іншую работу, тым больш бачыш у ёй намалёванага “між радкамі”. У кожным творы — не проста “космас душы”, як гэта было пазначана ў анатацыі да выстаўкі, а душа Прыбалтыкі.

Пры гэтым, Сілва не малое, як гэта любілі рабіць зачынальнікі музычнага імпрэсіянізму К.Дэбюсі або М.Равель, рамантыку мора ці ззянне струменяў вады, а звяртаецца да самых, здавалася б, простых рэчаў і прыродных з’яў, апетых рэалізмам. Але хаткі, кветкі, парасткі травы або подых ветру набываюць у яе не толькі каларыстычны, але і філасофскі сэнс, што дасягаецца праз асацыятыўнае багацце. Кветкі “гучаць” адчуваннем-прадчуваннем, усплёскам настрою, які перадаецца праз колеравую гаму. Нацюрморты вабяць “туманнасцю”, дзе замест, да прыкладу, таго ж кубачка бачны хіба надпіс на ім — як “намёк на прысутнасць”.

“Найсалодкія” балады

Зладзіць за паўгода сем персанальных выставак і імпрэз у розных кутках Беларусі — гэта значнае дасягненне ў культурным жыцці краіны. Больш за тое: выстаўкі трансфармаваліся ў кожным горадзе.

Алесь Квяткоўскі па-асабліваму ставіцца да літаратурнай дзейнасці пісьменнікаў і адлюстроўвае яе ў пэўных мастацкіх вобразах, паказвае сваё асабістае бачанне вершаў, а самае галоўнае — робіць усё магчымае, каб людзі любілі сваю краіну. Скажам, карціна “На Беларусі Бог жыве” — асабістае бачанне мастаком верша У.Караткевіча. “Акуляры слёз” — твор вельмі драматычны: гэта візуальнае прачытанне верша М.Шэлява. Наогул, тэма гутаркі мастака з пэзатам — адвечная.

Праект пачаўся з Мінска і Гомеля, дзе амаль адначасова былі адкрыты дзве выстаўкі: “Мая хата без сярброў — не хата” і “На крыле пчалінай маткі”, якія адбыліся, адпаведна, у Літаратурным музеі імя М.Багдановіча і Гомельскай карціннай галерэі Г.Х. Вашчанкі. Калекцыя, што дэманстравалася ў Мінску, была складзена з твораў, дзе асноўным пункцірам праходзілі карціны з нізкі “Колеры лёсу” — ці лёсу — выканання ў змяшанай тэхніцы. У Гомелі ж, па-

У фокусе Шчамялёва

Феа Віцебскага абласнога мастацкага музея ўпрыгожылі гістарычна-філасофскія палотны, звязаныя з катэгорыямі жыцця і смерці, зямлі і Нябёсаў, вырашаныя пераважна ў чорна-белай палітры. “Развітанне з Радзімай”, што перагукаецца назвай з Паланезам Міхала Клеафаса Агінскага, прысвечана падзеям Грамадзянскай вайны. “Беразіна. 1812 год” — адступленню Напалеона. Дрэвы быццам “запальваюцца” полымем (ці то вогнішча, ці то свечкі), а тры чарады абозаў на далёкім плане “чытаюцца” як сухія радкі дакументаў. Прыцягвае і незвычайны партрэт Якуба Коласа.

На кантрасце белага і чорнага з далучэннем блакітнага, жоўтага, зрэдку — бэзавага, пабудавана “Ціхая абіцель”. І гэтае багацце разнастайных светлых тонаў ды адценняў у параўнанні з “няўмольнасцю” чорнага і складае сутнасць філасофскай дилемы жыцця і смерці.

Іх супрацьпастаўленне і змаганне адно з адным вырашаецца на карысць жыцця, што літаральна віруе ў яркіх шматка-

ляровых работах мастака, змешчаных у асобнай зале. Тут выявы людзей і жывёл спалучаюцца з “несфаксіраванымі” відарысамі на другім плане, а рэальнасць і яе адбіткі ў люстэрку адрозніваюцца па колеры, набываючы эффект “сапсаванага рэха”. Чым не яшчэ адна “філасофія”? Такой жа каляровай, святочнай паўстае нават “Манастыр у Жыровічах”, што дышае сонечным шчасцем і колерамі радасці...

У карціне “Успамін пра Віцебск” адлюстраваны не толькі лунаючыя ў паветры чалавечыя постаці, але і быццам “рассыпаныя” фартэп’яныя клавшы, што ператвараюцца то ў прыступкі, то ў гафрыраваную спадніцу, то ў сонечныя “бліскаўкі”. А вось “Музычны Віцебск” насамрэч з’яўляецца шагалаўскім, і не столькі “гучыць”, колькі ўзлятае, перадаючы адчуванне палёту.

Сучаснасць як працяг гісторыі — чым не адна з галоўных ліній філасофіі Леаніда Шчамялёва?

**Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА.**

Выстаўка латвійскай мастачкі Сілвы Лінартэ “Гульня святлаценью”, прэзентацыя якой адбылася на “Славянскім базары ў Віцебску”, чаравала не проста чудаўны імпрэсіянізмам, а працягам менавіта музычных імпрэсіянісцкіх традыцый.

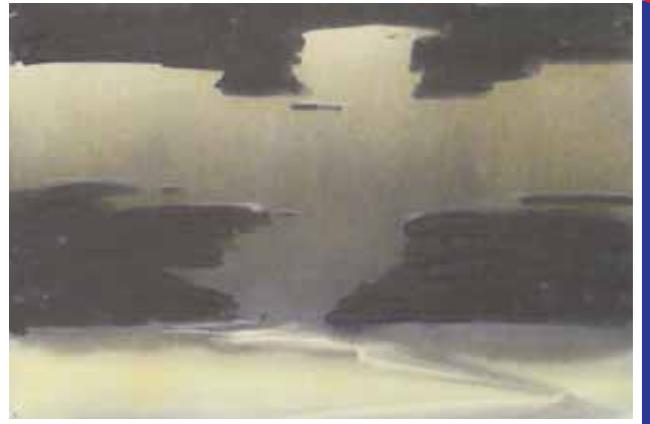
Душа Прыбалтыкі

С.Лінартэ. “Жоўтая пара года”.

А відарысы! Калодзеж нагадвае кубак з налітай вадкасцю, дрэва побач — лыжку, усё ж астатняе быццам патанае ў прыцемках. Шматлікія хаткі, раскіданыя па многіх палотнах своеасаблівым лейтматывам, часта “чытаюцца” хіба праз квадратныя, прамавугольныя, трохвугольныя абрысы, “зашыфраваныя” ва ўсім спектры матавых адценняў шэрага, карычневага, чорнага, зялёнага, жоўтага, бэзавага. Затое чырвоным, што сустракаецца як відавочнае “выключэнне з правілаў”, вырашана ўсё, звязанае з горадам. Ёсць у яе і свой “чорны прамавугольнік” з назвай “Далечыня”, дзе погляд прыцягваюць ці то таямнічыя дзверы, ці то “чорная дзірка” пераходу ў іншае вымярэнне, пазычаная з касмічных фэнтэзі.

Н.Б.

В.Паўлавец. “Скрыжаванне лёсу”.

У філіяле Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь — Музеі В.К. Бялініцкага-Бірулі ў Магілёве працуе выстаўка Вячаслава Паўлаўца пад назвай “Чорна-белыя ма-ры”.

Пластыка “партрэта пейзажа”

Людзі па-рознаму прыходзяць да мастацтва. Для Вячаслава Паўлаўца, аднаго з найяскравых лідэраў сучаснага акварэльнага жывапісу, захапленне ім пачалося яшчэ ў дзяцінстве, і тое, што адбылося потым, здаецца сёння лагічным, мэтанакіраваным шляхам, прадвызначаным лёсам. З маленства хлопчык любіў маляваць, вельмі рана навучыўся назіраць за жыццём прыроды: заўважаў і імклівае колеравыя змены ў хмарным вясновым небе, і багацце восенскага лісця, і застылы прыгажосць занесеных снегам палаткаў. А яшчэ было наведванне славутай Дрэздэнскай галерэі, калі бацька служыў у Германіі, і першыя — яшчэ дзіцячыя, але так і не забытыя — уражанні ад вялікіх палотнаў...

У творах гэтага перыяду майстра нібы балансуе на мяжы пазнавальна-прадметнага і абстрактнага, імкнецца адкрыць новыя магчымасці матэрыялу: колер у ягоных аркушах набывае гушчыню і ясна выказаную дэкарэтыўнасць, кампазіцыйныя пабудовы — палемічную завостранасць.

У работах апошніх гадоў, якія і прадстаўлены на дадзенай выстаўцы, Вячаслаў Паўлавец, здаецца, вяртаецца да сюжэтнасці сваіх юнацкіх твораў, але вяртанне гэтае адбываецца, безумоўна, на іншым мастацкім узроўні. Набыўшы каштоўны досвед пластычных эксперыментаў, мастак надае сваім, бадай манахромным, пабудаваным на вытанча-

В.Паўлавец. “Адзін”.

З цягам часу заняткі мастацтвам становіліся ўсё больш сур’ёзнымі. Вячаслаў скончыў ДШМ у Мінску, пазней — аддзяленне графікі Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. Яго дыпломнай работай стала серыя акварэляў “Помнікі гісторыі і культуры Беларусі”. Захапленне пейзажам стала галоўным і ў яго далейшым творчым жыцці.

Уменне змяняцца — дар шчаслівы. Здольнасць змяняцца так, каб ні ў чым не здрадзіць сабе, — дар не толькі шчаслівы, але яшчэ і рэдкі. Здаецца, Вячаслаў валодае ім у поўнай меры.

Акварэлі 1980-х — узнёслыя, па-юнацку рамантычныя — у свой час нечакана гучна заявілі пра сябе нават на фоне традыцыйна моцнай школы беларускага акварэльнага жывапісу. Малады мастак тут відавочна захаваў у родную Беларусь, яе высокую неба, старадаўнія мury, шчымліва сціплыя палаткі. Ён стварае ў гэты час вытанчаныя палюны і ясныя па кампазіцыі “партрэты пейзажаў”, удала спалучаючы пераканаўчасць канкрэтнага матыву і магчымасць мастацкага абагульнення. Пазней, ужо ў 1990-я, Вячаслаў Паўлавец шчыра захапіўся пластыч-

ных колеравых нюансах, палотнам ледзь не выразнасць і завяршанасць знака.

За мінулыя дзесяцігоддзі мастак спрабаваў працаваць у розных тэхніках, але галоўнай у ягоным творчым лёсе заўсёды была акварэль. Здаецца, менавіта яна — празрыстая, шматслойная, якая патрабуе дакладнага вока, артыстычнай і лёгкай рукі, не дае памылак і не дазваляе выпраўленню, — адпавядае светаўспрымання мастака. Творы Вячаслава Паўлаўца цалкам пазбаўлены ўсяго цёмнага, пачварнага і хваравітага. Свет у ягоных акварэлях паўстае перад глядачом такім, якім ён бачыцца ў шчаслівых снах і дзіцячых успамінах.

Гарманічны сусвет аўтара не зачынены. Нельга не заўважыць, што адзін з самых распаўсюджаных матываў ягонай творчасці — матыў дарогі. І ўрачыстая алея напаяўзабытага панскага маёнтка, і ледзь прыкметная сцяжынка ў жніўніскім полі, і напоены вясновай навіліцай гасцінец, і нават адзінокі ланцужок слядоў па першым снезе — ці не запрашэнне гэта далучыцца да шляху дадому, а значыць — да сябе?

**Алена ПІКУЛІК,
кандыдат мастацтвазнаўства**

водле трапнага выразу прафесара Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ф.Скарыны Івана Штэйнера, “панаваў сучасны еўрапейскі жывапіс, пабудаваны на метафарах, алегорыях — ад часоў язычніцтва да сённяшніх дзён...”

Выстаўка, якая дэманстравалася ў Гомелі на пачатку снежня мінулага года, была перавезена ў Светлагорскую карцінную галерэю “Традыцыя” імя Г.Пранішнікава, а мінская экспазіцыя, што папоўнілася новымі творами, дэманстравалася на пачатку 2010 года ў Нясвяжы. На пачатку ж лютага 2010 года жывапіснае калекцыя твораў А.Квяткоўскага пераехала са Светлагорска ў Гродна — у галерэю “Крыга”. У самой экспазіцыі з’явіліся новыя творы, да прыкладу, візуальнае прачытанне вершаў В.Шніпа: “Рэштата”, “Стор”, “Збан”... Выстаўка атрымала назву “Намалёванае слова”. У сакавіку яна дэманстравалася ў Ваўкавыску, а ў красавіку — зноў у Мінску. Напрыканцы чэрвеня яе чакаюць у Вілейцы...

Фінішаваць вандроўка збіраецца ў Паставах, дзе ў верасні 2010 года ў Доме рамёстваў адбудзецца выстаўка жывапісу Алеся Квяткоўскага.

Алесь СОТАЎ

А.Квяткоўскі. “Шлях”.

Прынцып ідэальнага варыянту

Арганізатары Міжнароднага дзіцячага музычнага конкурсу “Віцебск-2010” штогод радуюць удзельнікаў новымі прыдумкамі, імкнуча ператварыць даволі сур’ёзнае спаборніцтва ў свята. Дзеці ёсць дзеці! І тыя маленькія сюрпрызы і нават цуды, якія чакаюць іх пад час першай сустрэчы і лёсавання, не кажучы пра далейшую фестывальную праграму, здольныя хаця б крыху суцішыць хваляванне.

Дзіцячы конкурс з кожным годам набірае моц і становіцца ўсё больш “дарослым” па ўзроўні падрыхтоўкі юных зорчак. Тут збіраюцца ўжо не маленькія алмазы, а апрацаваныя дыяменты, ды яшчэ з шыкоўным атачэннем. Бо публіка бачыць не адно саліста, а сапраўдны міні-сцэнікі, уплеценыя ў агульную тэатралізаваную канву. Рэжысёрам дзіцячых праграм на “Славянскім базары ў Віцебску” ўжо некалькі гадоў запар выступае Марына Раманоўская, кожны раз радуючы палётнай фантазіяй і сінтэзам мастацтваў (найперш — спеваў і харэаграфіі). Дарчы, сёлета гэтай таленавітай творцы даручылі таксама рэжысуру заключнага гала-канцэрта ўсяго фестывалю, і яна здолела ператварыць яго ва ўзрушана-эмацыйнае, паэтычна-канцэпцыйнае дзеянне — у цудоўную казку-мару для дарослых.

Дзіцячая ж конкурсная дзея адбывалася ў Кветкавым горадзе, а вялі канцэрты яго маленькія жыхары на чале з Нязнайкам, ролю якога бліскава выконваў Андрэй Кунец — абсалютна натуральна, шчыра, з прафесіяналізмам. Вельмі проста і, разам з тым, урачыста быў зрэжысраваны стартавы “парад” канкурсантаў: кожны выходзіў з маленькім сцяжком сваёй дзяржавы. Максімальна спрацілася лёсаванне, але захавалася “спеўная прэзентацыя”, калі кожны з дзяцей павінен быў “папрабаваць голас”, паведаміўшы, хто ён і адкуль,

Уладальнік Гран-пры — Марыю.

Гэта было бачна і па конкурсным узроўні, бо “спаборнічалі” не толькі ступені адоранасці удзельнікаў, але і педагогічны талент ды густ выкладчыкаў і ўсіх тых, хто рыхтаваў маленькіх зорчак. У параўнанні з мінулымі гадамі, значна пашырыўся і ўзбагаціўся рэпертуар: з’явіліся папраўдзе вечныя тэмы каханьня, музыкі, мары, пошуку ўласнага “Я”, міру ва ўсім свеце. А галоўнае — спявалі менавіта на сваёй, а не на парадыйна-дарослай, мове.

Сцэнічныя строі перасталі канкуруваць па колькасці ўкладзеных бацькоўскіх і спонсарскіх грошай. Зробленыя з густам, яны адпавядалі песням і характару удзельнікаў, дзеці пачувалі сябе ў іх натуральна. А

і праспяваюшы хаця б некалькі фраз. Нумары ж выступленняў у першы і другі конкурсны дні былі схаваны ў блакноце і на флэшцы, што ляжалі ў дыпламаце. Пагадзіцеся, ужо сам выбар менавіта такіх падарункаў сведчыў, як хутка сталюць нашы дзеці. Сапраўды, узрост ад 7 да 12 гадоў, прадугледжаны конкурснымі ўмовамі, бадай, самы “выніковы”: на яго прыпадае кульмінацыя дзяцінства, пасля якой пачынаецца пераход да юнацтва і “даросласці”.

Кантраст паміж шыкоўнасцю і прастотай згладжваўся харэаграфічнымі нумарамі, што суправаджалі абсалютна кожнае выступленне. Дасланыя канкурсантамі фаннаграмы былі размеркаваны практычна між усімі віцебскімі дзіцяча-юнацкімі калектывамі, і тыя рыхтавалі пластычнае рашэнне, адпаведнае пэўнай песні. Як у музыцы былі прадстаўлены ўсе стылі (ад неафольку да рок-н-рола, джаза і нават полістылістыкі), акрамя сумнага, так і ў пластыцы: акрамя розных кірункаў эстрадных танцаў, былі і бальныя, і мадэрн, і балетная класіка, і мастацкая гімнастыка ды нават “фігурнае катанне” на роляках.

У параўнанні з мінулымі конкурсамі, дзеці куды менш дэманстравалі моц галасавых звязак, унікаючы ў сэнсавы адценні творы. Амаль не назіралася фальшу — ва ўсіх сэнсах: не толькі як інтанацыйнай няўстойлівасці, нестабільнасці, што ў дзяцей бывае даволі распаўсюджанай з’явай, але і як наўмыснага пераймання, капіравання чужых манер, не “падагнаных” пад звычкі таго або іншага дзіцяці. Журы можна было паспачуваць: выбіраць лепшых было цяжка, бо літаральна кожны варты высокай узнагароды; “выпадковых” удзельнікаў, як гэта часам здаралася раней, не пабачылі.

У першы дзень, калі трэба было прадставіць песню сваёй краіны, вылучаліся, найперш, тыя канкурсанты, для якіх нацыянальная музычная мова сталася папраўдзе

роднай. Нацыянальныя традыцыі адчуваліся ўжо ў саміх прынцыпах вакалізацыі, асабліва — у Міланы з Узбекістана (на жаль, яна наадта хвалявалася, а ў другі дзень яе падвёў рэпертуар), у самай маленькай удзельніцы — Айяру Арманавай з Казахстана (3-я прэмія) і, яшчэ больш, — у грузінкі Лізі Ніквашвілі (1-я прэмія), якая, да таго ж, прадэманстравала шыкоўную філіроўку гукі.

Паляк Барыс Быліцкі (2-я прэмія) скарыў уменнем спяваць ціха, пранікнёна, па-еўрапейску інтэлігентна, абсалютна асэнсавана, вельмі музыкальна, з тонкім гумарам і, што вылучала яго сярод усіх, стылёва разнастайна. Апошняя ж нота яго выступлення стала доказам умення браць вярхі і доўжыць іх да бясконцасці. Такое валоданне ўсімі стылямі (ад мякка іранічнага “вулічнага слэнгу” да сапраўднай опернасці) у спалучэнні з яркай індывідуальнасцю — нязбыўная мара многіх прафесіяналаў.

Энергетыкай, артыстычнасцю запамніўся Іван Іваноў з Балгарыі. Яркімі пераўвасабленнямі — расіянка Дар’я Башагурава. Разнастайнасцю рэпертуару, трапяткой вібрацыяй — украінец Артур Рыжак. Прыгожымі тэмбрамі моцных галасоў — Міа Малішэвіч з Босніі і Герцагавіны, Дар’я Прымака з Латвіі, Мэгі з Македоніі, Волга Цімашэнка з Украіны (2-я прэмія), Даніэль Пружанскі з Ізраіля (яму, на жаль, вельмі перашко-

дзіла няўдалая, “бяздушная”, аранжыроўка знакамітай неапапітанскай песні), Марыю з Румыніі (Гран-пры), які, да таго ж, валодае рознымі тэмбральнымі адценнямі свайго голасу.

З асаблівай увагай, вядома, усе сачылі за беларускімі канкурсанткамі. У першы дзень Злата Ларчанка (3-я прэмія) запамнілася сыгранай на цымбалах “Купалінкай”, уведзенай у песню “Журавінка”. У другі — іранічна-нахабнёнкай “Бабкай Ёжкай” і дэталёва распрацаванай пастаноўкай нумара, дзе хатка на курыных ножках суседнічала з ноўтбукамі (сказалася падрыхтоўка гэтага нумара да нацыянальнага адбору на дзіцячае “Еўрабачанне”). Ну, а “Пластылінавае варона” надзвычай артыстычнай, завадной Ганны Зайцавай (дыпламант) кранула яшчэ і пэўнай лірычнасцю вобраза, чаго не было ў знакамітым мультыку. У першы ж дзень натуральная энергетыка, цудоўныя акцёрскія даныя юнай спявачкі прыходзілі ў сутыкненне з надта заштампаванай танцавальнай манерай.

Увогуле, менавіта сцэнічныя рухі і “паданцоўкі” сталіся самым частым недахопам на цяперашнім конкурсе. Бо вакалу дзяцей навучаюць, і вельмі добра, а каб выпрацаваць натуральныя сцэнічныя паводзіны, таксама неабходны вопыт, што пачынаецца з адпаведнай пластычнай падрыхтоўкі. Але ж лепшыя выступленні канкурсантаў даводзілі: справа зусім не ў тым, што дзецім цяжка спяваць і танчыць адначасова (а часам, дарчы, скакаць зусім і не трэба — адпаведнасці з характарам песні). Проста, трэба займацца з імі сцэнічным рухам так жа, як і спевамі, бо гэта — неад’емная частка эстраднага выканання.

Яшчэ адным складнікам эстраднага навучання, пачынаючы з дзяцінства, павінна быць сцэнічная мова. Бо калі выканаўца не ў стане данесці да слухача большую палову слоў, узнікае сумнеў: а ці разумее само дзіця, пра што спявае? Калі ж далучыць сюды яшчэ асновы джазавай імпрывізацыі, гэта і будзе, мабыць, ідэальны варыянт падрыхтоўкі. Скажаце: надта нерэальны фантазіі?

Але ва ўсім гэтым ёсць і далейшы разлік — з прыцэлам на будучыя не толькі эстрадных спевакоў, але і — галоўнае — артыстаў музычнага тэатра, якія сумяшчалі б спеўную, харэаграфічную і акцёрскую падрыхтоўку. Бо час дыктуе менавіта такі падыход. Калі ў беларускім (дый ва ўсім постсавецкім) акадэмічным мастацтве выпрацавана цудоўная комплексная сістэма дзіцячага музычнага навучання, прызнаная адной з лепшых у свеце, дык чаму б не распаўсюдзіць некаторыя прынцыпы ранняга прафесійнага падыходу і на эстраду? Пэўна, тады праз некалькі гадоў мы не мелі б аніякіх праблем з пастаноўкай мюзіклаў, не кажучы ўжо пра бліскавы эстрадны шоу.

Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Сёння джаз усё часцей выконваюць дзеці. І ў іх пазашкольным раскладзе нават прадугледжаны для гэтага “Джаз-тайм” — Адкрыты дзіцячы фестываль-конкурс джазавай і эстраднай музыкі ў Салігорску. Сёлета ён прайшоў трэці раз. А значыць, як гэта акурата за трэцім разам здарэцца ў казках, павінна было адбыцца штосьці незвычайнае, нейкі цуд. Так і было!

“Джаз-тайм-2010” сабраў больш як 400 удзельнікаў з Беларусі, Расіі, Швецыі. У трох намінацыйных спаборнічалі 5 аркестраў, больш за 20 ансамбляў, каля 50 салістаў. Наведаў свята і першы намеснік міністра культуры Беларусі Уладзімір Карачуўскі. Міжнароднае журы вылучыла лепшых, але перамагло не проста сяброўства, як кажуць у такіх выпадках, але і музыка. Бо гэты трохдзённый фестываль-конкурс, акрамя выяўлення юных талентаў і папулярызаванні джазавага мастацтва, ажыццяўляе яшчэ і адукацыйную функцыю. На сёння гэта адзіны ў краіне цэнтр, які раз на два гады яднае не толькі асобных джазавых выканаўцаў

Джаз на час, або Сола трэцяга тайма

ва ўзросце да 17 гадоў, але і калектывы, і праводзіць не толькі ўласна спаборніцтва, але і выступленні ўдзельнікаў на фестывальных пляцоўках, а таксама творчыя сустрэчы, майстар-класы, што карыстаюцца вялікім поштытам.

У параўнанні з першым фэстам колькасць канкурсантаў узрасла ўдвая. І гэта прытым, што па эканамічных прычынах прысутнічалі прадстаўнікі не ўсіх краін, якія збіраліся прыняць удзел. Узніма-

ецца і прафесійны ўзровень юных музыкантаў, і прэстыж самога форуму. У Салігорскай дзіцячай школе мастацтваў створаны ўсе ўмовы для правядзення сапраўдных еўрапейскіх стандартаў. Асаблівым гонарам арганізатараў стала ўсталяванне прамой трансляцыі конкурсных падзей, што адбываюцца ў прасторнай канцэртнай зале школы, у зімовы сад-кафэ пры гэтай навучальнай установе. Склаліся і жартоўныя традыцыі: на су-

веніры сёлета быў парэзаны гальштук дырэктара школы Алега Шчэрбава — галоўнага ініцыятара і арганізатара свята.

— Спачатку, — прызнаўся “пацярыпелы”, — я разгубіўся, калі на заключным канцэрте старшыня журы, кампазітар Алена Атрашкевіч накіравалася да мяне з нажніцамі. А потым вырашыў: да наступнага фестывалю-конкурсу замоўлю гальштук з эмблемай, каб пры “нарэзцы” кожнаму дасталася яе часцінка.

Добра было б, каб да наступнага джазавага свята павысіўся і сам яго статус: форум павінен стаць міжнародным. У гэтым перакананы не толькі яго гаспадары, але і шматлікія госці, сярод якіх былі прадстаўнікі замежных фестывалюў, уключаючы знакаміты расійскі “Джаз-Парнас”, і джазавых школ.

На здымках: у час фестывальнага гала-канцэрта.

Тым не менш, беларуская тэатральная фарба на “Славянскім базары...” прысутнічала: дзе — віртуальна, дзе — украпаннем у канцэрт, а дзе — і лейтматывам усёй “Зорнай гадзіны”.

Апошні прыведзены прыклад — гэта “Зорная гадзіна” расійскага кампазітара і прадзюсера Кіма Брэйтбурга, што ледзь не цалкам была прысвечана будучай пастаноўцы яго мюзікла “Блакітная камя” ў Беларускім дзяржаўным акадэмічным музычным тэатры. Гучаў і Раманс князёўны Тараканавай, прычым двойчы: на “Зорнай гадзіне” і на канцэрце ў Летнім амфітэатры — у выкананні салісткі нашага музычнага тэатра, лаўрэата міжнародных конкурсаў Ілоны Казакевіч.

Асабіста я ўзгадала гэты тэатр і тады, калі глядзела “Шклянку вады” Э.Скрыба ў пастаноўцы Санкт-Пецярбургскага дзяржаўнага маладзёжнага тэатра на Фантанцы. Пасля прагляду так і хацелася рэзюмаваць: беларускі мюзікл паводле гэтай п’есы не проста лепшы — ён увогуле шэдэўр! Сапраўды: каб любіць сваё, трэба часцей параўноўваць яго з чужым. Бо нават параўнанні “не ў наш бок” прыносяць карысць, вымагаючы далейшага пошуку. У дадзеным жа выпадку — параўнанне вымушала яшчэ больш цаніць зробленае

зана з Беларуссю: яе маці — беларуска, родам з Гомельшчыны. З Беларусі, прычым акурат з Віцебска, і бацька яе першага мужа. Аповед пра кінаралі і тэатральныя вобразы артыстка чаргавала з адпаведнымі музычнымі нумарамі ва ўласным выкананні. А калі чытала вершы Марыны Цвятавай, Ганны Ахматавай і іх сучасніцы Марыі Пятровых, з гукавым афармленнем дапамагаў малодшы сын — навучэнец Піцерскага музычнага вучылішча па класе гітары, лаўрэат міжнародных конкурсаў. Успаміны і вершы існавалі на адной хвалі — наўмысна-простай, нават крыху

класіку: шэкспіраўскі “Сон у летнюю ноч” і гоголеўскага “Рэвізора”.

Малая стацыянарная сцена, на якой працуюць артысты, што раз выклікае згадку пра эканомнае стаўленне да “матэрыяльных рэсурсаў”. Максімальна простая сценаграфія блізкая мастацкаму мінімалізму і літаральна мяжуе з праславутым “чорным кабінетам”. У леташнім “Майстры...” гэта былі вялізныя жалезныя лісты, развешаныя ў шахматным парадку і здольныя ператварацца ў сцены будынкаў, трамвая (пад ім гіне Берліёз), люстэркі, пляжныя лежакі, дзверы, фантастыч-

Араторыя Камеі ды... Хлестакова

Здаралася, менавіта тэатральная праграма становілася лепшай старонкай чарговага Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”. Было і наадварот, калі прапанаваныя глядачу спектаклі не выходзілі за межы ніякаватай антрэпрызы, разлічанай на тое, каб глядач убачыў на свае вочы папулярных артыстаў, а ўжо тое, з чым яны выходзілі да яго, — справа дружасная. Сёлетнія ж “Тэатральныя сустрэчы” занялі “сярэдня” месца, бо сярод прывезеных на фестываль спектакляў былі як адметныя, так і, мякка кажучы, не вельмі. А ўсе яны разам утварылі своеасаблівы “фестываль у фестывалі” — праўда, выключна расійскай вытворчасці.

кампазітарам Уладзімірам Кандрусевічам, пастаноўчыкам Барысам Утравым, артыстамі і ўсімі, хто спрычыніўся да нашага спектакля.

Паказальна і тое, што абедзве “Шклянкі вады” ставіліся ў 1990-я. Але ў нашым спектаклі, які таксама ідзе дагэтуль, дзеяннем рухае нерв інтрыгі і тонкага псіхалагізму, афарбаваны філасофскім падыходам (камердынер Томпсан у нас ператвораны ў астралага, які звязвае эпохі, герояў, ніткі дзеяння). У піцерцаў жа — дзіўнаватая характары, не адпаведныя літаратурнай крыніцы, налёт “мыльнай оперы”, бо сюжэт п’есы трактаваны ўсяго толькі як “падзел” хлопца (чамусьці зусім нягэлага, дурнаватага, у некаторых сценах — увогуле п’янага) паміж трыма жанчынамі, адна з якіх — каралева Англіі.

Больш цікавай, хаця таксама неадназначнай, аказалася піцерская пастаноўка яшчэ адной класікі — “Позняя каханьня” А.Астроўскага. Але трагічныя “прадчуванні”, добра перададзеныя артыстамі праз няўлоўныя інтанацыі і іншыя “падтэксты”, у тым ліку музычна-пластычныя, у фінале разбіліся аб даволі “плакатны” спробу адкрыта іранізаваць над класіцысцкім “хэлі-эндмам”.

Прыемна здзівіў спектакль “Усё спачатку” А.Ро, прывезены Міжнародным тэатральным цэнтрам “Шанц” (Расія). Антрэпрыза з удзелам папулярных артыстаў Марыі Аронавай і Алёксандра Фяклістава ўразіла блізкай акцёрскай іграй, “незаўважнасцю” рэжысуры і, галоўнае, асаблівай цэльнай, псіхалагічнай дакладнасцю пастаноўкі.

Шмат цікавага давалася пачуць на творчым вечары Святланы Кручковай “Прызнач мне спатканне...”. Вядомая артыстка, як дзетлілася, генетычна звяз-

“празаічна-дакументальнай”, пры якой некаторыя словы ў паэтычных тэкстах “праглыталіся”, як у звычайнай размове. Артыстка была настолькі расчлуена гарачым прыёмам, што выказала жаданне прыехаць у Віцебск праз год і прапанаваць цыкл сваіх выступленняў, складзены як мінімум з трох вечароў.

Ды ўсё ж галоўнай кульмінацыяй “Тэатральных сустрэч-2010” стаўся чарговы прыезд на “Славянскі базар...” Маскоўскага тэатра “На Паўднёвым Захадзе”. Летась труп паказвала ў Віцебску трагіфарс “Лялькі” і “Майстра і Маргарыту”, адбылася і “Зорная гадзіна” з галоўным рэжысёрам тэатра Валерыем Беляковічам (“К” № 29 за 2009 г.). Сёлета труп прывезла

ныя парталы, праз якія ажыццяўляюцца пераходы ў іншыя вымярэнні, і шмат што іншае. У “Ляльках” — такія ж поліфункцыянальныя шафы-скрыні, якія дазваляюць героям (у тым ліку — лялькам, вырабленым па найноўшым тэхналогіям і на першы погляд не адрозным ад людзей) існаваць у рэальнасці і адначасова — дзесяці ў Залюстэрччы. У цяперашнім “Рэвізоры” — жырандолі, быццам “пазычаныя” ў Воланда, бо ўвесь час трапечуць чырвонымі агеньчыкамі, быццам прадвешваючы трагедыю. У “Сне...” сценаграфія ўвогуле заменена багатай светлавой партытурай. Шэкспіраўскія тэксты часам даюцца ў іранічным “гоблінаўскім” перакладзе, як пародыя. А лясныя сцэны з эльфаў чытаюцца як адзін з варыянтаў “купальскай тэмы”.

Перайначаныя музычныя цытаты ўспрымаюцца полістыльнымі аўтарскімі творамі, сцэнічныя строі — “моднымі калекцыямі”, пабудаванымі як варыяцыі на абраную тэму. Асабліва гармонія сценаграфіі, рэжысуры і акцёрскага майстэрства закранае і сумежныя з драматычным тэатрам жанры. У “Рэвізоры” ледзь не галоўнай дзейнай асобай становіцца “аркестр жарных”, што дае музычныя каментары-рэплікі і нават уступае з героямі ў размоўна-музычны “дыялог”. Маналог Хлестакова ўвогуле вырашаны як харэаграфічная сцена з элементамі... араторыі. Галоўнае ж — усе паказаныя спектаклі В.Беляковіча ўражаюць асаблівай “спрасаванасцю”, шматспойнасцю і шматзначнасцю дзеяння, неўтаймоўнай энергетыкай і гэткай “індывідуалізацыяй масавасці”, дзе замест цэнтральных персанажаў і безаблічнай масоўкі паўстае жывы тэатр жыцця, у якім кожны — асоба.

**Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА
На здымках: Ілона Казакевіч;
сцена са спектакля “Сон у летнюю
ноч”; Святлана Кручкова.**

Узорны авангард,

або Лангбард застаецца загадкай

Гісторыя айчыннага мастацтва надзвычай багатая на значныя постаці, чый лёс дасюль не знаходзіў кінематаграфічнага ўвасаблення. Стужка Зоі Катовіч “Застылая музыка Лангбарда” па сцэнарыі Веры Савінай і Тацяны Бембель, створана на тэлеканале “ЛАД” і распаўвадае пра, бадай, самага знакамітага беларускага архітэктара XX стагоддзя, чые творы сталі важным унёскам нашай краіны ў сусветную культурную спадчыну.

“Дом Урада”, “Оперны тэатр”, “Акадэмія навук”, “Дом афіцэраў” — добра вядомыя з дзяцінства кожнаму мінчаніну назвы. За кожнай з іх стаяць не толькі значныя падзеі з гісторыі нашай краіны, але і постаць іх аўтара — архітэктара Іосіфа Лангбарда, ураджэнца Гродзенскай губерні. Скончыўшы Адэскае мастацкае вучылішча і Санкт-Пецярбургскую Акадэмію мастацтваў, Лангбард атрымаў класічную адукацыю і трапіў у авангард архітэктурнай думкі СССР. Творца ішоў у нагу з часам: яго вытанчаны канструктывізм цяпер вызначаецца як узорны. Нельга выключыць тое, што Мінск некалі будучы наведваць, у тым ліку, для таго, каб паглядзець “на Лангбарда”.

Паўгадзінная карціна беларускіх дакументалістаў паклікана распавесці пра жыццё гэтага незвычайнага чалавека і гісторыю стварэння яго выбітных твораў. Як і ўсе біяграфіі людзей, што жылі на злome эпох, біяграфія Іо-

рэчаць авангарднай падаплэцы творчасці Лангбарда, яе арыентаванасці на індустрыяльныя рытмы, што больш пасуюць будынкам Майстра. Рэжысёр стужкі шырока выкарыстоўвае магчымасці сучаснай тэхнікі, аперацыйскі кран, хоць і пазбягае камп’ютэрнай графікі і адпаведных рэканструкцый, якімі цяпер часта карыстаюцца на тэлебачанні і якія былі б тут дарчы.

Вядома, у стужцы працягласцю менш за сорак хвілін усіх нюансаў жыцця і творчасці такой выбітнай асобы, як Іосіф Лангбард, раскрыць немагчыма. За кадрам засталася шмат цікавых старонак, кшталту гісторыі стварэння “Дома Урада” ў Магілёве або драматычных акалічнасцей забудовы цэнтра Кіева, дзе Лангбарду давалася значна скарэктываваць свае першапачатковыя планы. Так, складаная эпоха ўносіла папраўкі ў жыццё кожнага мастака, які тварыў у 1930-я — 1940-я: пераход ад авангардных

сіфа Лангбарда — вельмі яркая, з мноствам паваротаў: жыццёвая і творчая кар’ера архітэктара рабіла нямаля рэзкіх перападаў. Таму не дзіва, што Зоі Катовіч і яе сааўтары абралі менавіта біяграфічны шлях апавядання, паслядоўна перагортваючы перад глядачом старонкі жыцця Майстра. Стваральнікі фільма пабывалі ва ўсіх значных для біяграфіі творцы мясцінах: ад малой радзімы Лангбарда — цяперашняй Бельска-Падляскага ў Польшчы — да Санкт-Пецярбурга, дзе прайшло творчае станаўленне галоўнага героя стужкі. “Застылая музыка Лангбарда” надзвычай багатая на фотадакументы, кінакадры з архіваў. Многія з іх невядомыя шырокаму глядачу. У карціне гучаць каментарыі і аповеды вядомых мастацтвазнаўцаў, а таксама родных архітэктара, што дазваляюць атрымаць агульнае ўяўленне не толькі пра асаблівасці стылю вядомых збудаванняў Майстра, але і пра ягоны характар, асабістае жыццё.

Распаўсюджанае азначэнне мастацтва архітэктуры як “застылай музыкі” аўтары стужкі выкарысталі ў яе назве і паспрабавалі ўвасабіць на экране, размясціўшы насупраць мінскіх шэдэўраў Лангбарда музыкантаў з іх інструментамі. Такія своеасаблівыя “перабіўкі”, безумоўна, уносяць у карціну жывінку, хоць відавочна супя-

памкненняў да неакласіцызму адбы- ваўся вельмі цяжка...

Лангбард памёр у актыўным для архітэктара ўзросце, так і не пабачыўшы часоў палітычнай, а за ёй — культурнай, адлігі. Так або інакш, усе супярэчнасці тагачаснага існавання, відавочныя змаганні і ваганні дойліда былі пакінуты па-за межамі “Застылай музыкі Лангбарда”. Як і футурыстычныя эскізы, у тым ліку паспяваеннай забудовы Мінска, так і не ўвасабленыя ў камені...

Драматургія дакументальнага, неігравага кіно, як, дарэчы, і тэлевізійных журналісцкіх даследаванняў, будзеца па тых жа правілах, што і драматургія кіно ігравага. Канфлікт павінен быць стрыжнем любой стужкі. У дадзеным выпадку аўтары відавочна не выкарысталі вялікіх магчымасцей, якія ім прапанавала багатая біяграфія Іосіфа Лангбарда. Вядома, сюжэт-ных ліній у апошняй зашмат для невялікага тэлевізійнага расповеду. Тым лепш: больш застаецца прасторы для творчай фантазіі тых, хто возьмецца “за Лангбарда” наступным разам, у тым ліку — у кіно мастацкім...

**Антон СІДАРЭНКА
На здымках: Іосіф Лангбард;
адзін з праектаў Тэатра оперы і балета (1934 г.).**

Адраджэнне і развіццё сяла: сацыякультурны зрэнне

Уздзенскі раён Мінскай вобласці — той куточак нашай радзімы, дзе нарадзілася шмат вядомых беларускіх літаратараў: Кандрат Крапіва, Паўлюк Трус, Лідзія Арабей... Да ўсяго, на належным узроўні ў горадзе ды раёне працуе і шэраг устаноў культуры. Сярод іх — Уздзенская дзіцячая школа мастацтваў, гарадскі кінатэатр "Кастрычнік"...

Але хапае тут і праблем. Галоўная раённая ўстанова культуры — Уздзенскі РЦК — размешчана... у будынку XVIII стагоддзя, былым каталіцкім храме. Натуральна, гэта не спрыяе клубнаму развіццю: яшчэ колькі гадоў таму ў РЦК было забаронена правядзенне масавых мерапрыемстваў, а будынак быў прызнаны аварыйным. І цяпер усе ўздзенцы ходзяць на ўрачыстыя пасяджэнні ды і на танцавальныя вечары ў... гарадскі кінатэатр.

Хапае нявырашаных пытанняў і ў мясцовых бібліятэкараў: будынак цэнтральнай бібліятэкі горада, узведзены яшчэ ў 1947 годзе, не надта прыдатны для наведвальнікаў: малая плошчы і патрэба рамонту тут — навідавоку. Як у ЦБ, так і па ўсёй Уздзенскай ЦБ ды ў сельскіх дамах культуры не стае сучаснай камп'ютэрнай тэхнікі, а таксама — высокакваліфікаваных спецыялістаў, здольных зацікавіць сваімі крэатыўнымі захадамі мясцовую моладзь...

Народ пытаецца і прапануе

Камп'ютэр: ёсць, але і няма...

Як ва Уздзе, так і пад час паездкі па раёне пытаўся ў жыхароў пра тое, як яны ацэньваюць сацыякультурнае развіццё Уздзеншчыны. Адказы пераконваюць, што, нягледзячы на шматлікія дадатныя прыклады, у дадзенай сферы рэгіёна ўсё ж ёсць нявыкарыстаныя рэзервы.

Сяргей, студэнт, г. Узда:

— Асноўная праблема нашага горада, калі казаць пра ўстановы культуры, — будынак Раённага цэнтра культуры. Ён, на маю думку, не адпавядае найменню галоўнай установы культуры горада. Дыскатэкі і ўсе буйныя мерапрыемствы ўжо даволі даўно праводзяцца ў іншым месцы. Ці мае змяніцца сітуацыя?..

Людміла Іванаўна, жыхарка г. Узда:

— Цэнтральная бібліятэка імя Паўлюка Труса размешчана ў старым будынку. Не заўсёды хапае месца для чытачоў, маленькая чытальня зала...

Алена, 11-класніца, г. Узда:

— Я — пастаянная чытачка дзіцячай бібліятэкі. І мяне вельмі хвалюе, што тут ёсць толькі адзін, стары, камп'ютэр, якім карыстаюцца самі бібліятэкары. Вельмі хацелася б, каб быў камп'ютэр і для чытачоў. Натуральна, не пашкодзіў бы і Інтэрнет...

Святлана Сяргееўна, жыхарка г. Узда:

— Вельмі хвалюся, калі мой сын, пяцікласнік, наведвае дзіцячую бібліятэку: размешчана яна вельмі далёка ад цэнтра горада. Летам — дык яшчэ нічога, а вось зімой, калі рана цяплей, дык я яго, бывае, і не пускаю туды: далёка ад дома, і аўтамабільны рух — немалы... Можна, у нашых гарадскіх улад ёсць магчымасць перавесці гэтую ўстанову бліжэй да цэнтра? Упэўнена, тады б яе наведвала больш маленькіх чытачоў...

Сяргей і Аляксей, школьнікі з аграгарадка "Войкава":

— Вельмі добрая ў нас бібліятэка пасля рамонту. Хапае і кніг, і часопісаў. Засмучае адзінае: зламаўся камп'ютэр у бібліятэцы. Калі адрамантуюць? Да таго ж, няма ў бібліятэцы і тэлефона, таму і Інтэрнет адсутнічае...

Святлана, жыхарка аграгарадка "Войкава":

— У нашым СДК, хоць і прыгожа звонку і ўнутры, але ж не так шмат дзяцей наведвае гурткі. Можна, таму, што дырэктар Дома культуры — адзіны работнік у СДК? Да ўсяго, няма ні мастацкага кіраўніка, ні акампаніятара...

Уздзенская ЦРБ.

Камянкоўскі СДК.

Чытальня зала на чатыры сталы

Першая наведаная мной гарадская ўстанова культуры — Уздзенская цэнтральная раённая бібліятэка імя Паўлюка Труса. Аднапавярховы будынак, у фондзе — каля 40 тысяч экзэмпляраў кніг, газет і часопісаў. Словам, выбар — ёсць, і даволі неаблігі. Як

распавяла мне дырэктар ЦБС Аксана Драчан, паступленне ў мінулым годзе было вельмі добрае.

— Пра гэта сведчыць і тое, што сёлета ў нас менш чытацкіх просьбаў замовіць якую-небудзь кнігу з абласной бібліятэкі, — кажа дырэктар ЦРБ. — Значыць, чытачы задаволены тым фондам, які ёсць цяпер у наўнасці.

На платных паслугах бібліятэкары ЦБС зарабілі не так і шмат: каля 8 мільёнаў рублёў, хоць паслуг тут — дваццаць пяць найменняў. Найбольшым попытам карыстаюцца ў чытачоў ксеракапіраванне і Інтэрнет.

А цяпер — пра так званыя вузкія месцы. Будынак цэнтральнай бібліятэкі — пасляваўнае пабудовы, і не задавальняе цяпер ні бібліятэкараў, ні чытачоў. У чытальняй зале — усяго чатыры сталы, яна абсалютна не прыстасавана пад правядзенне маштабных імпрэз. Таму мясцовыя супрацоўнікі вымушаны пад час сваіх мерапрыемстваў або выносіць сталы з чытальняй залы і ставіць там банкеткі, каб змясціць усіх ахвотных, або выкарыстоўваць актывую залу суседняй школы.

Малавата тут і камп'ютэраў — усяго пяць, ды і большасць з іх ужо тэхнічна састарэла.

Патрэбны ўстанове і рамонт. Калі ў адным з пакояў кнігасховішча ён зроблены — сіламі саміх бібліятэкараў, — дык у іншым ён яшчэ і не пачынаўся.

— Канешне, нам тут цеснавата, — кажа Аксана Драчан. — Вось пабудуюць новы раённы Цэнтр культуры — і мы туды пераедзем.

Хвалюе кіраўніцтва ЦБС раёна і кадравае пытанне: у 10 з 25 сельскіх бібліятэк Уздзеншчыны працуюць на пасадах бібліятэкараў

будынак канчаткова прызналі аварыйным і зачынілі для масавых мерапрыемстваў.

Менавіта таму дыскатэкі цяпер ладзяцца ў будынку гарадскога кінатэатра: там ёсць вялікі хол, які змяшчае ўсіх ахвотных. Але кошт білета "кусаецца": сама дыскатэка каштуе тры тысячы, плюс дзве з паловай тысячы дадае кінатэатр.

— З нецярплівацю чакаем пачатку будаўніцтва Цэнтра культуры, — казала мне ў час камандзіроўкі дырэктар РЦК Алена Малашэвіч, — бо, натуральна, з'явіцца больш магчымасцей для ўдасканалення нашай працы. Ды і білеты на танцы не каштавалі б так дорага...

Такое становішча не задавальняе і культуратнікаў, і наведвальнікаў шматлікіх гурткоў ды аматарскіх аб'яднанняў. Так, напрыклад, кіраўніцтва раённага Цэнтра культуры вымушана праводзіць заняткі па харэаграфіі ў раённай гімназіі або на базе санаторнай школы.

Тая ж "аварыйная" праблема прымушае ладзіць раённыя або гарадскія мерапрыемствы таксама ў кінатэатры: зала ў РЦК хоць і ёсць, але — маленькая, разлічаная прыкладна на сто месцаў, і, натуральна, шмат людзей тут проста не змесціцца.

Але, нягледзячы на неспрыяльныя ўмовы, Уздзенскі РЦК працуе даволі паспяхова. Ладзяцца

Асноўная праблема ўстановы, сапраўды, — кадравая. Лічыце самі: тут працуе толькі адзін чалавек — дырэктар Наталля Шышко, якая не мае спецыяльнай адукацыі. Але сваю справу Наталля Яўгенаўна ведае і любіць: змагла арганізаваць ва ўстанове 6 гурткоў і аматарскіх аб'яднанняў, у якіх займаецца агулам каля 60 чалавек, з іх — 35 дзяцей.

Як прызналася мне Наталля Шышко, яна з задавальненнем саступіла б сваю пасаду маладому спецыялісту, якога ў аграгарадку вельмі чакаюць.

— Я ўжо пяць гадоў працую тут, — кажа Наталля Яўгенаўна, — і чатыры з іх — зусім адна. Вельмі цяжка. Таму, калі прыйдзе да нас спецыяліст, стану ў якасці мастацкага кіраўніка весці свае гурткі...

Вельмі патрэбны ў Камянкоўскім СДК не толькі мастацкі кіраўнік, але і акампаніятар. А з тэхнічнага абсталявання — яшчэ адзін камплект сцэнічнай апаратуры, бо наяўная выкарыстоўваецца і на дыскатэках, і на канцэртах. Да таго ж, не стае добрых светлавых прыбораў.

Можна, таму на дыскатэкі ў СДК прыходзіць не так ужо многа моладзі? І хоць у мінулую суботу яе наведвала прыкладна пяцьдзсят чалавек, але, як кажа дырэктар, часцяком аказваецца нашмат меней.

Чым "культур"-трэнер адрозніваецца ад трэнера спартыўнага?

Ці вырасце

неспецыялісты. Праўда, сёлета завочна скончылі Магілёўскі бібліятэчны тэхнікум чатыры бібліятэкары, а яшчэ адзін атрымаў вышэйшую адукацыю. Але гэтага відавочна недастаткова.

Дзе знайсці месца для РЦК?

І бібліятэкары, і жыхары Узды, з якімі ўдалося пагутарыць, казалі мне, што вельмі спадзяюцца на хуткі пачатак будаўніцтва новага Цэнтра культуры. Бо ў новай установе, паводле праекта, плануецца размясціць таксама "дарослую" і "дзіцячую" гарадскія бібліятэкі. Але найбольш пра будаўніцтва новага РЦК мараць, натуральна, самі супрацоўнікі галоўнай установы культуры горада.

Раённы "агмень" культуры, як ужо казаў, размешчаны ў будынку XVIII стагоддзя — колішнім каталіцкім касцёле. Ягоная рэканструкцыя пад раённы Цэнтр культуры адбылася ў 1955-м, і да нядаўняга часу ўстанова паспяхова працавала і задавальняла патрэбы гараджан.

Праблемы пачаліся на пачатку 2000-х, калі, па словах дырэктара РЦК Алены Малашэвіч, прадстаўнікамі Міністэрства па надзвычайных сітуацыях было забаронена правядзенне дыскатэчных вечароў на другім паверсе ўстановы. Мясцовае кіраўніцтва знаходзіла выйсце ў тым, што выкарыстоўвала глядзельную залу на першым: крэслы рассяваліся па баках — з'яўлялася месца для танцаў. Але ў 2005-м

шматлікія выязныя канцэрты не толькі па сваім раёне, а і па ўсёй Міншчыне: па Слуцкім, Нясвіжскім, Валожынскім, Стаўбцоўскім, Старадарожскім раёнах, а таксама ў Карэліцкі раён Гродзенскай вобласці. А гурткоў і аматарскіх аб'яднанняў у галоўнай установе культуры горада — ажно 23.

Не магу не згадаць сапраўдны "экслюзіў" установы культуры: у яе сценах "узраслі" чатыры вакальна-інструментальныя ансамблі, у тым ліку адзін — "ДІАС" — са званнем "народны". Дарэчы, не так даўно — у чэрвені бягучага года — удзельнікі гэтага ВІА выступалі ў літоўскай Паланзе на Фэстывалі маладзёжных культур "Балтыйскі зоры".

— Работа ў нас ніколі не спынялася і не спыняецца, — кажа Алена Малашэвіч, — але, неаспрэчна патрэбны новы будынак.

Дарэчы, у галоўнай раённай установе культуры таксама ёсць кадравае "пытанне": няма харэаграфа. Але кіраўніцтва РЦК спадзяецца, што ў хуткім часе да іх прыйдзе малады спецыяліст. Больш складаная сітуацыя, як прызналася Алена Малашэвіч, — са спецыялістамі на раёне.

Адзін у полі — воін?

Натуральна, не мог не завітаць і ва ўстановы культуры Уздзенскага раёна. Так, напрыклад, у аграгарадку "Войкава" наведваў Камянкоўскі сельскі дом культуры.

Адсюль цягнецца і ланцужок іншых праблем, звязаных, напрыклад, з выкананнем плана платных паслуг. Летась установа зарабіла амаль два мільёны рублёў, на гэты ж год план узрос толькі на сто тысяч. Не буду казаць пра тое, многа гэта ці мала для аграгарадоцкага СДК. Прывяду толькі адзін факт: пазалетась на рамонт СДК ў аграгарадку "Войкава", па словах начальніка аддзела культуры Уздзенскага райвыканкама Алы Карповіч, было выдаткавана прыкладна 220 мільёнаў рублёў. І сума гэтая патрабуе паступовай аддачы. Хацелася б, каб яна была больш важкай і мэтанакіраванай.

Магчыма, з прыходам яшчэ аднаго спецыяліста ў Камянкоўскі СДК ва ўстанове культуры сапраўды павялічылася б колькасць ахвотных наведваць дыскатэкі, ды і гурткоў паболела б. Асабліва — калі сюды прыйдзе спецыяліст малады, крэатыўны, з жаданнем прымяніць атрыманыя ў вучылішчы або ва ўніверсітэце веды на практыцы. Пакуль што пра гэта ў Войкаве толькі мараць.

Панацэя — камп'ютэр?

А калі весці гаворку пра Камянкоўскую сельскую бібліятэку, што размешчана ў гэтым жа будынку, дык, на жаль, і ў яе рабоце ёсць шмат тых праблем, пра якія ўжо згадваў цягам артыкула.

Загадчык установы культуры Ганна Пугачова таксама не мае спецыяльнай адукацыі: у свой час

скончыла індустрыяльна-педагагічны тэхнікум. Але запэўнівала мяне, што мае жаданне атрымаць бібліятэчныя “корачкі” і з цягам часу збіраецца стаць завочніцай.

План сёлетніх платных паслуг установы культуры — прыкладна 170 тысяч. Пагадзіцеся, не надта многа. Выкананню і перавыкананню даведзеных паказчыкаў мог бы паспрыяць камп’ютэр, які, па словах бібліятэкаркі, усталявалі тут прыкладна месяцы тры таму.

Але, як распавяла Ганна Антонаўна, камп’ютэр... зламаўся яшчэ месяц таму і пакуль не здадзены ў рамонт. Тое не дзіўна: гэтая тэхніка, як і ў гарадской бібліятэцы, — далёка не новая. Начальнік аддзела культуры Уздзенскага райвыканкама Ала Карповіч,

Вячаслаў ПАХОЛЬЧЫК:

— На маю думку, недастаткова актыўна вядзецца праца з моладдзю, асабліва — у сельскай мясцовасці. Дыскатэкі — гэта занадта проста. Патрэбна мэтанакіраваная работа па актыўным прыцягненні юнакоў і дзяўчат у гурткі. Неабходна, як кажуць, ісці ў народ...

Ала КАРПОВІЧ:

— Пагаджуся з тым, што трэба актывізаваць гэты накірунак дзейнасці аддзела культуры. Але ў нас у 20 клубных установах працуе 139 фарміраванняў, з іх для дзяцей — 84. Праводзяцца тэатралізацыі, канцэрты, выстаўкі...

Вячаслаў ПАХОЛЬЧЫК:

— Не кажу, што праца не вядзецца, але трэба яе, паўтаруся,

Вячаслаў ПАХОЛЬЧЫК:

— Тут — яшчэ адзін бок медаля: калі будзе больш моладзі наведваць гурткі, дык будзе і больш патэнцыйных будучых кадраў для сферы культуры, з наўнасцю якіх у нас ёсць пэўныя праблемы. Вось таму гэтая дзейнасць павінна стацца для сферы культуры прыярытэтнай. Бо ў аддзеле культуры ёсць праблемы і па недахопе кадраў, і па прафесійнай падрыхтоўцы нашых мастацкіх кіраўнікоў, дырэктараў СДК. Напрыклад, калі спецыяліст — харавік, умоўна кажучы, дык ён не можа стаць танцорам. І наадварот. А шкада...

Ала КАРПОВІЧ:

— З кадрамі сапраўды — праблема... Выдаём накіраванні ў вышэйшыя і спецыяльныя навучаль-

Ала КАРПОВІЧ:

— Заўсёды ставім пытанне перад нашымі супрацоўнікамі, каб яны атрымлівалі спецыяльную адукацыю, і завочна, і на дзённым аддзяленні. Супрацоўнікі Камянкоўскага СДК абяцалі мне, што паступяць...

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Мне яны казалі, што ў гэтым годзе паступаць не плануецца. Мажліва, у наступным...

Ала КАРПОВІЧ:

— Значыць, накіруем туды тых маладых спецыялістаў, што прыдуць да нас сёлета. І ў бібліятэку, і на пасаду дырэктара СДК.

Вячаслаў ПАХОЛЬЧЫК:

— Канешне, больш праблемных пытанняў у нас — на сяле, а не ў гарадскіх установах культуры. Багата гурткаў у горадзе, у вёсцы — менш. Але, згодна з Дзяржпраграмай адраджэння і развіцця сяла, усе СДК у аграгарадках былі прыведзены ў парадак.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Аднак ёсць пытанні па тэхнічным забеспячэнні тых жа аграгарадоцкіх СДК: як я ведаю, звычайна ва ўсіх сельскіх установах культуры адзін камплект музычнай апаратуры выкарыстоўваецца і пад час канцэртаў, і пад час дыскатэк. Не стае камп’ютэраў, светлавой апаратуры, часам у бібліятэках няма тэлефона і, адпаведна, Інтэрнета...

Ала КАРПОВІЧ:

— На рамонт СДК у аграгарадку “Войкава” мы выдаткавалі прыкладна 220 мільёнаў рублёў. Камп’ютэры і там, і ў іншых бібліятэках раёна — сапраўды

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Пагаворым пра горад. Быў у цэнтральнай бібліятэцы Узды: там — даволі стары будынак, супрацоўнікі сваімі сіламі робяць рамонт памяшканняў, старыя камп’ютэры — карацей, тыя ж праблемы, што і на сяле... Ці плануецца перавесці цэнтральную бібліятэку ў іншы будынак? А асноўная праблема філіяла дзіцячай бібліятэкі — тое, што яна аддалена ад цэнтра горада, і многія жыхары проста не пускаюць туды сваіх дзяцей... Яшчэ адна вялікая гарадская праблема: раённы Цэнтр культуры. Якія планы ў гарадскіх улад наконт гэтага аб’екта культуры?

Вячаслаў ПАХОЛЬЧЫК:

— Ставім цяпер пытанне аб будаўніцтве раённага Цэнтра культуры, бо, як вядома, усе масавыя мерапрыемствы праходзяць у кінатэатры. Ужо падрыхтавана праектна-каштарысная дакументацыя, яна аплачана аблвыканкамам. Але на пачатак будаўніцтва, улічваючы сённяшняе эканамічнае становішча, грошай пакуль што няма... Плануем зрабіць не проста Дом культуры, а цэлы культурны комплекс, дзе, акрамя РЦК, размесціцца цэнтральная і дзіцячая бібліятэкі ды ЗАГС. Таму шукаць новы будынак пад цэнтральную бібліятэку цяпер проста немэтазгодна. Вось адбудуем ва Уздзе культурны комплекс — тады ўсе праблемы здымуцца.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,

**наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Уздзенскі раён — Мінск
Фота аўтара**

Райвыканкамаўская “лятучка” з “К”

Старшыня Уздзенскага райвыканкама Вячаслаў Пахольчык і начальнік мясцовага аддзела культуры Ала Карповіч у час райвыканкамаўскай “лятучкі”, ініцыяванай “К”.

На “тусоўцы” прафесіянал?

да якой звярнуўся па каментарый, пра камп’ютэрную праблему бібліятэкі нічога не ведала, але паабяцала разабрацца ў сітуацыі.

Няма ва ўстанове ні сканера, ні ксеракса, толькі прынцэр, які Ганна Антонаўна трымае дома, каб раздрукоўваць патрэбную для бібліятэчных спраў інфармацыю. Ёсць праблемы і з тэлефанізацыяй, таму, натуральна, ва ўстанове няма і Інтэрнета. Як распавяла начальнік аддзела культуры, у хуткім часе “тэлефонная” праблема бібліятэкі будзе вырашана. Адрозна пасля гэтага ўстанова падключыцца да Сусветнага Павуціння, як таго і патрабуе Дзяржпраграма адраджэння і развіцця сяла.

А што да тэхнічнага “прыдатку” да камп’ютэра — сканера, прынцэра і ксеракса, — дык, па словах Алы Карповіч, падобная праблема ёсць амаль ва ўсіх бібліятэках раёна. Прычына — банальная: недахоп фінансаў.

Усе пытанні, якія з’явіліся ў мяне пасля наведання горада і аграгарадкаў раёна, агучыў на райвыканкамаўскай “лятуцы”, зыніцыяванай “К”. У ёй прынялі ўдзел старшыня Уздзенскага раённага выканаўчага камітэта Вячаслаў ПАХОЛЬЧЫК і начальнік аддзела культуры Ала КАРПОВІЧ.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Вячаслаў Вячаслававіч, якія найпершыя задачы, на ваш погляд, стаяць перад работнікамі культуры Уздзеншчыны?

актывізаваць. Лічу, што не хапае гурткаў па інтарэсах. Даўно прыспеў час змяніць сітуацыю, бо маладое пакаленне прывучана “тусавацца”, а не культурна адпачываць... Таксама варта гадаваць свае кадры, ісці ў школы, заахвочваць да культуры навучэнцаў.

Ала КАРПОВІЧ:

— Але ў школах ёсць свае гурткі, якія зрэдку дубліруюць нашы. І школам, канешне ж, лягчэй зацікавіць сваімі гурткамі сваіх навучэнцаў. А той падлетак, які ходзіць у школьны гурток, ужо нават фізічна не ў стане наведваць аналагічны ў СДК. Да таго ж, ва ўстановах адукацыі праводзяцца і свае дыскатэкі.

Вячаслаў ПАХОЛЬЧЫК:

— Згодны: ёсць у гэтым накірунку шмат пытанняў. Але, да прыкладу, спартыўны трэнер ідзе ў школу і заахвочвае вучняў прыйсці да яго займацца, — і да яго ідуць, адзін з дваццаці-трыццаці. Так трэба дзейнічаць і культуротнікамі. Чалавек жа з цягам часу сам робіцца майстрам сваёй справы. Чаму гэтага няма ў сферы культуры?

Ала КАРПОВІЧ:

— Трэба, каб дырэктар СДК або мастацкі кіраўнік быў высакакласным спецыялістам, “хварэў” за справу. Як ты вызначыш, ёсць талент у хлопца або дзяўчыны, калі ты сам не спецыяліст, не прафесіянал у сваёй дзейнасці? Рытарычнае пытанне.

Уздзенскі РЦК, які размешчаны ў будынку касцёла XVIII ст.

няя ўстановы. Летась да нас прышло шэсць маладых спецыялістаў, сёлета чакаем яшчэ восем, тры з іх — нашы мэтавікі. Дваццаць тры чалавек займаюцца без адрыву ад вытворчасці. Дарэчы, недастатковая праца з моладдзю вядзецца з прычыны той жа неспрыяльнай кадравай сітуацыі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ:

— Сапраўды, пабываў у аграгарадку “Войкава”: там і дырэктар СДК, і бібліятэкар не маюць спецыяльнай адукацыі. І такая сітуацыя, як распавяла дырэктар ЦБС раёна, — у многіх сельскіх бібліятэках... Няма мастацкага кіраўніка, акампаніятара ў тым жа аграгарадку “Войкава”...

старыя. Наогул, тэхнічнае абсталяванне пакідае жадаць лепшага. Але гэтыя праблемы ёсць у кожным раёне Беларусі. Мы працуем над паляпшэннем матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстаноў культуры, і яна паступова абнаўляецца. Сёлета набылі DVD-прайгравальнік для Талкачэвіцкага СК, тэлефон для Хатлянскай сельскай бібліятэкі, музычную апаратуру для РЦК. Канешне, няма мяжы дасканаласці, бо запыты моладзі — растуць. Амаль у кожнага ёсць DVD, камп’ютэр, таму, вядома, хочацца, каб падобная апаратура была ў СДК і выкарыстоўвалася на дыскатэках.

Пасляслоўе да райвыканкамаўскай “лятучкі”

Пакуль — аплата дакументацыі

Намеснік начальніка ўпраўлення культуры Мінскага абласнога выканаўчага камітэта Святлана БАРАНОК:

— На сёння мы пагасілі запачычанасць за праектна-каштарысную дакументацыю новага будынка Уздзенскага раённага цэнтра культуры ў памеры 626,9 мільёна рублёў. Такім чынам, уся ПКД каштавала абласному бюджэту прыкладна 800 мільёнаў рублёў.

Калі весці гаворку пра пачатак будаўніцтва новага гмаху гэтай надзвычай патрэбнай Уздзе ўстановы культуры, дык дакладная дата пакуль не вызначана, бо цяпер з абласнога бюджэту фінансуецца будаўніцтва або рэканструкцыя шэрагу іншых аб’ектаў культуры Міншчыны: будуюць новы будынак Любанскай ДШМ, актыўна вядзём рамонтныя работы другой чаргі Мар’інагорскай ДШМ, а таксама рэканструкцыю аб’ектаў у Радашковічах, Калодзішчах, Дворышчах і Мачулішчах.

У гасцях у “Братэв”: Уладзімір Гасцюхін (першы злева) і айцец Фёдар Поўны (справа).

Як ужо паведамляла “К”, з 17 па 25 ліпеня ў Рэспубліканскім гарналыжным цэнтры “Сілічы” адбываецца IX Праваслаўны міжнародны маладзёжны фестываль “Братэв”. Мерапрыемства праходзіць па бласлаўленні Яго Святасці Мітрапаліта Мінскага і Слуцкага Філарэта, Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі і пры падтрымцы Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі.

Адзін дзень з “братэрскага” жыцця

У адзін з дзён працы форуму я наведваў РГЦ “Сілічы”. Першае ўражанне: трапіў на канцэрт вядомага гурта. Шмат маладых людзей, сотні палатак, гучаць беларуская, руская, украінская мовы... А каля галоўнай сцэны гарналыжнага цэнтры хлопцы і дзяўчаты слухалі расповед удзельніцы Вялікай Айчыннай вайны пра перажытае...

— Гэты фестываль упершыню ладзіцца на беларускай зямлі, і ягоная праграма — вельмі насычаная, — кажа адзін з прадстаўнікоў арганізацыйнага камітэта Юлія Каптур. — Удзельніцаў чакаюць гутаркі, дыскусіі і семінары, канцэрты, масавыя ролевыя гульні, спартыўныя мерапрыемствы. Да нас прыехала прыкладна 700 чалавек больш чым са 100 гарадоў Беларусі, Расіі, Украіны і Сербіі. Сярод іх — 30 святароў.

Акрамя таго, не забыліся арганізатары і на культурную праграму. Мерапрыемства наведвалі ўжо народныя артысты

Беларусі Уладзімір Гасцюхін, ансамблі “Песняры” і “Сябры”. Таксама фестывальныя каманды пабывалі ў знакавых мясцінах Беларусі. Усяго было прапанавана 7 маршрутаў на выбар...

Сваімі ўражаннямі ад гэтых вандровак са мной вельмі ахвотна дзяліліся не толькі валанцёры, але і святары.

— Для мяне Беларусь адкрылася менавіта ў Полацку, — казаў мне айцец Канстанцін з Вінніцы, што прывёз з сабою прыкладна 20 чалавек. — Мы (я маю на ўвазе нашу дэлегацыю) вырашылі, што Полацк — гэта амаль Чарнігаў: такі ж ціхі, спакойны, прыгожы і старажытны горад. Асабліва ўразлілі фрэскі XII стагоддзя і Сафійскі сабор...

— А мне вельмі спадабаліся беларускія замкі, якія пабачыў у Міры і Нясвіжы, — кажа валанцёр Аляксандр з Масквы. — Да гэтага часу нават і не ведаў, што на Беларусі ёсць такія старадаўнія прыгожыя збудаванні...

Адкрылася Беларусь гасцям форуму і з іншага “культурнага” боку. Усіх, з кім даводзілася гутарыць, вельмі зацікавілі тыя майстар-класы майстроў народнай

творчасці, якія праводзіліся ў рамках фестывалю. Некаторыя хлопцы і дзяўчаты нават змаглі паўдзельнічаць у вырабе прадметаў народнага побыту:

— Да нас прыежджаў ганчар з Віцебшчыны, — кажа ўкраінец Віталь. — Ён не толькі паказваў і расказваў, — дарэчы, на прыгожай і меладычнай беларускай мове, — пра тое, як рабіць вырабы з гліны, але і запрашаў паўдзельнічаць у гэтым старадаўнім дзействе. І я цяпер ганаруся тым, што змог пасядзець за ганчарным кругам і зрабіць сваімі рукамі невялічкі збаночак...

Увогуле, усе суразмоўцы адзначалі, што ўмовы для пражывання ў Сілічах — вельмі добрыя. А, напрыклад, “старажыл” форуму — Міхаіл з Варонежа, які наведваў усе дзевяць фестывалю, — сказаў, што ў Беларусі яму спадабалася больш за ўсё.

...“Братэрскае” жыццё вірвала і ўвечары, калі ладзіліся гутаркі на разнастайную тэматыку. Нехта гуляў ў валеўбол каля палатак, нехта адпачываў пасля насычанага падзеямі дня. Я пакідаў фестываль з адчуваннем сапраўднага братэрства з усімі тымі людзьмі, з кім давялося сустракацца і гутарыць. Адчуў і тую еднасць, якую пакліканы ўмацаваць Праваслаўны міжнародны маладзёжны фестываль “Братэв”.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ
На здымках: у час працы фестывалю.

І вершнік на... качцы

Пераслухоўваючы запіс гутаркі з народным майстрам Вячаславам Якавенкам, шкадуеш, што дыктафонны запіс нельга перадаць праз газетныя палосы. Ды заўсёды рамесніцкіх кірмашоў па ўсёй краіне пазнаюць гукі керамікі, вырабленай майстрам і яго жонкай Людмілай, здалёку. А ў Вячаслава Янкавенкі ёсць і яшчэ адзін сакрэт...

Гаворка — пра фотаальбом, які заўжды размешчаны на стэндзе майстра. А ў ім — кадры з найбольш запамінальных момантаў разнастайных святаў народнай культуры ў нашай краіне і за мяжой, а таксама здымкі пачэсных гасцей керамістаў. “Да прыкладу, на мінулагоднім бабруйскім “Вянку дружбы” тут пабыў міністр культуры Павел Латушка, — кажа Вячаслаў Янкавенка, гартуючы старонкі альбома. — Увогуле ж, тут — здымкі за апошнія тры гады”.

Ды не толькі гэтакія “фішкі” здзіўляе кіраўнік народнага дзіцячага калектыву дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва “Свістулька” Крычаўскага раённага цэнтры культуры. Ёсць і іншы даробак. Разам з жонкай майстар каля дзесятка гадоў таму адрадыў падняпроўскую гліняную цацку. У 1999-м калектыву, якім кіруе Янкавенка, атрымаў званне “народны”, а пасля і яго кіраўнікі, вакол каго заўжды віруе па два дзесяткі маленькіх вучняў, самі сталі майстрамі народнай творчасці.

Вобраз адноўленай на Крычаўшчыне падняпроўскай глінянай цацкі — вершнік на качцы. З першабытных часоў вядзе сваю гісторыю гэты тыпаж. Да такой групы вырабаў адносяцца і шматлікія акарыны, ослікі, птушкі... Сярод іншага, у калектыве адраджана цацка пад назвай “сыч”.

“Распавесці вам яе гісторыю? У XVIII стагоддзі на Крычаўшчыне жыў майстар Сыч, які вырабляў гліняныя цацкі, што гучалі, як голас сапраўднага сыча. Калі пачалося паўстанне Васіля Вашчылы 1740 — 1744 гг., Сыч стаў актыўным яго удзельнікам. Калі ж паўстанцаў закатавалі, такую цацку ніхто больш не рабіў... Мы паспрабавалі адрадыць тое рамяство, і, як бачыце, у нас гэта атрымалася”, — зазначаў Вячаслаў Янкавенка.

С.Т.
На здымках: сям’я майстроў з Крычаўшчыны; адзін з узорцаў падняпроўскай керамікі.

“Спяваю ўсюды і заўжды”, — творчае крэда Ганны Кот, салісткі народнага вакальнага ансамбля “Каларыт”.

Што можа... песня?

У Салігорскім палацы культуры адбыўся творчы вечар Ганны Кот пад назвай “Песня — лёс мой, душа мая, мая малітва”.

З сарака гадоў творчай дзейнасці трыццаць шэсць Ганна Сцяпанюна прысвяціла салігорскай сцэне. Міхась Дрынеўскі, кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.Цітовіча, пачуўшы нека глас жанчыны, запы-

таўся: “Чаму яна не спявае ў маім калектыве?”

Я пераканана, што народная песня валодае вялізнай сілай уплыву: яна робіць людзей больш добрымі, чыстымі, справядлівымі. Таму і хачу выказаць удзячнасць Ганне Кот за далікатнае прафесійнае стаўленне да нашай спеўнай спадчыны.

Марыя БАДЫЛЬ,
выкладчык харавога аддзялення Салігорскай ДШМ

Нядаўна вёска Гарадная ператварылася ў сталіцу II Міжнароднага пленэру ганчароў. Сёлета яго удзельнікамі сталі майстры з дзевяці краін свету.

Нагадаем, вёска Гарадная з глыбокай старажытнасці славілася ганчарнай вытворчасцю. Гэтану спрыялі залежы выдатных, высокага гатунку, тугаплаўкіх глін. Найбольшы росквіт рамяства прыпадае на канец XIX — першую палову XX стагоддзя, калі ў вёсцы працавала амаль 500 ганчароў.

Пасля Вялікай Айчыннай вайны ганчарны промысел значна скараціўся: многія не вярнуліся з фронту, іншыя знайшлі заняткі ў вязаных будаўнічых брыгадах... Аднак, дзякуючы сямейным традыцыям, промысел захавалася да нашых дзён. Цяпер рамяством займаюцца каля 12 вяскоўцаў. Гарадная ж з’яўляецца адзінай у Беларусі вёскай, дзе дагэтуль

Толькі тузін умельцаў

вырабляюць гліняны посуд і стараюцца перадаць нашчадкам сакрэты няпростага рамяства.

Для зберажэння і развіцця народных рамястваў у 2003 годзе ў вёсцы быў створаны Цэнтр ганчарства. Тут працуюць два класы — ганчарства і глінянай свістулькі, праходзяць практыкумы і майстар-класы.

У 2008 годзе на базе Цэнтры ганчарства адбыўся Першы Міжнародны пленэр ганчароў, удзел у якім узялі майстры з шасці краін свету...

Пад час сёлетага пленэру ганчары абменьваліся вопытам, праводзілі майстар-класы і дэманстравалі ўсе этапы ганчарнага працэсу (перапрацоўка гліны, вы-

раб посуду на ганчарным крузе, сушка і абпал гатовай прадукцыі). Для гасцей была зладжана праграма адпачынку: знаёмства з Цэнтрам ганчарства і вечар-сустрэча з патомнымі ганчарамі вёскі Гарадная, паездкі на Фестываль сярэднявечнай культуры ў Камянец, у Белаавежскую пушчу

і наведанне Музея народнай культуры “Бездзежскі фартушок”. Удзельнікі пленэру пабывалі ў Столінскім раённым краязнаўчым музеі, пазнаёміліся з творчасцю знакамітага разьбяра па дрэве Івана Супрунчыка з Церабляў і маладога мастака Сяргея Місона. У адзін з дзён сталіцу ганчароў наведваў маладзёжны фальклорны калектыв “Жэмэрва” з Польшчы.

Завяршыў праграму II Міжнароднага пленэру ганчароў Гараднянскі кірмаш рамястваў. Адбыліся выстаўка работ майстроў народнай творчасці раёна, вобласці, а таксама пленэрыстаў, майстар-класы ганчароў, прайшлі прэзентацыі аб’ектаў аграэкатурызму.

Галіна ГАШЧУК
Фота Уладзіміра ЖЫЛІВІЧА
На здымках: удзельнікі пленэра В.Логвін і А.Дурда.

Андрэй СКАРЫНКІН:

— Упершыню пачуў “Гусляра” ў выкананні “Песняроў” у 1979-м, а партыю галоўнага персанажа пачаў выконваць недзе з 1980-га, калі дома з’явіўся вось гэты вінілавы дыск. Дзякуючы плытцы стаў вывучаць Купалаву спадчыну: нават не чытаючы ягоных кніг, я ведаў на памяць усю паэму “Курган”. А партыя Гусляра прывабіла тым... Хаця на той час, мусіць, не змог бы даць дакладны адказ на гэтае пытанне. Мне яе хацелася проста спяваць, слухаць.

Ігар ЛУЧАНОК:

— У гэтай партыі — дванаццаць купалаўскіх чатырохрадкоўяў, якія сапраўды вельмі шмат чаго трымаюць на сабе ў творы і ў музычным, і ў сэнсавым планах.

Андрэй СКАРЫНКІН:

— Між іншым, якраз з “Гусларом” у мяне звязаны вось якія ўспаміны. У 1980-м, пасля заканчэння школы, я паехаў паступаць у Сасаўскае лётнае вучылішча. А пе-

Калі ў нас не было палётаў, кшталтавання фігур вышэйшага пілатажу, мы чакалі спрыяльнага надвор’я па асобных палатках. І аднойчы я пачаў спяваць сваё любімае месца з “Гусляра”. Вярнуўшыся ў карпусы, прадстаўнікі ўсяго шматнацыянальнага складу спрабаваліся: “Што гэта за песня? На якой мове? Хто спяваў?” Па самой экспрэсіі яны адчувалі: гэта народны спеў, тут Спартак сапраўдны...

Ігар ЛУЧАНОК:

— А ў мяне апошняя асацыяцыя з “Гусларом” зусім свежая. Летась чатыры дні быў у Вене разам са спеваком Уладзімірам Правалінскім. І ўвесь горад тады спяваў: “Помнит Вена, помнят Альпы и Дунай...” — маю з Міхаілам Ясенем песню. Ведаеце, нараджэнне твора ў любога мастака, паэта, кампазітара — працэс няпросты. І чамусьці “Майскі вальс” нагадвае мне пакуты стварэння “Гусляра”. Так, калі паўстагоддзя таму паўстала яго першая версія ў якасці маёй

дзе штосьці для сябе: аматар паэзіі — глыбокую думку Янкі Купалы, меламаман — шэраг цікавых момантаў і ў музыцы, і ў выканальніцкім майстэрстве. Перакананы: з выпускам альбома нават школьнікі новымі вачыма паглядзяць на магчымасці паэтычнага слова, вывучаючы творчасць Янкі Купалы.

Ігар ЛУЧАНОК:

— Дадам адну рэч, важную з музычнага пункта гледжання. У гэтым творы, акрамя Купалавага слова, ёсць — ме-ло-ды-я! Мело-

Андрэй СКАРЫНКІН:

— Так, безумоўна. А той жа Анатоль Кашапараў спрабаваў увасобіць у адным творы і Князя, і Апавядальніка, прычым пад музыку, напісаную для партыі галоўнага героя — Гусляра. Таму я папрасіў Ігара Міхайлавіча дапісаць другую партыю Князя, і ў новай версіі Анатоль Ярмоленка выконвае дзве асобныя арыі гэтага персанажа.

Ігар ЛУЧАНОК:

— У тым ліку і з гэтай прычыны адчуваецца, што перад намі — не

сэнсавай базе твора надаў Сяргею Анцішын — наш Блэкмар са сваімі віртуознымі гітарнымі партыямі...

Ігар ЛУЧАНОК:

— Скажам, калі раней пасля слоў Князя гучала флейта Уладзіслава Місевича, дык уявіце сабе зусім процілеглую, тэмпераментную, лінію гітары...

Андрэй СКАРЫНКІН:

— Бліскача выканаў лірычную партыю, якая пачынаецца словамі “Акалічны народ песні знаў Гусляра...”, Ян Маерс. Раней яе спяваў Леанід Барткевіч. Наогул, абнаўленне складу выканаўцаў зноў-такі сведчыць пра вышыні, на якія мы замахануліся. Таму не магу не адзначыць цудоўную працу ўсіх выканаўцаў! Той жа Валеры Дайнека праспяваў сваю партыю лепш, чым трыццаць гадоў таму. І я так мяркую, ды і ён кажа, усміхаючыся: “Я тады спяваў як сын, а цяпер — як бацька!” Кіраўнік жа арт-групы “Беларусы” Валеры Шмат увогуле закахаўся ў твор Лучанка і Мулявіна!

Ігар ЛУЧАНОК:

— А докажам узроўню распрацоўкі матэрыялу — тыя некалькі дзесяткаў прафесіяналаў, што працувалі над дыскам. І склад наш, лічу, — магутны!

Андрэй СКАРЫНКІН:

— А напрыканцы скажу вось пра што. У вобразе Гусляра мне бачыцца біблейская асоба. Купала ў сваёй паэме не гаворыць пра гэта, ён не тэолаг. Але аналогія з Іаанам Хрысціцелем тут праглядаецца... Наогул жа, да ролі Гусляра патрэбна быць падрыхтаваным... І яшчэ. “Лет за со-

“Курган”

“Progressive”. Менавіта гэтым чынам, ёміста і дакладна, вызначаны жанр твора народнага артыста СССР, народнага артыста Беларусі Ігара Лучанка “Гуслар” у выкананні “Песняроў” на адным з заходніх яго перавыданняў. Слова тое, па сутнасці, і канцэптальная адзнака ўсяго напрамку, у якім развівалася творчасць легенд айчынай музыкі — кампазітара і ансамбля. Нездарма альбом уваходзіць у сусветную дваццатку работ у стылі progressive-rock.

Днямі ўвазе слухачоў была прапанавана найноўшая інтэрпрэтацыя Купалавага “Кургана”: пад такой назвай выйшаў дыск з рок-операй, над якім працавала творчае аб’яднанне “Спадчына” пад кіраўніцтвам Андрэя Скарынкіна. Дарэчы, менавіта гэты твор стане адной з дамінант святкавання Дня беларускага пісьменства ў Хойніках.

На гэтым тыдні мы запрасілі галоўных дзейных асоб новага праекта ў рэдакцыю “Культуры”. Тут завязаўся дыялог Ігара ЛУЧАНКА і Андрэя СКАРЫНКІНА пра “Курган”, “Гусляра” і... фігуры вышэйшага пілатажу.

Дыялог пасля рэлізу

найвышэйшага пілатажу

рад гэтым бацька павёз мяне ў адпачынак у Сухумі, на мора. І кожны вечар я не даваў спаць яму, распяваючы гэтую самую арыю. Не верыце? (Усміхаецца.) Можаче спытацца ва Уладзіміра Максімавіча (Паэт і перакладчык, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі Уладзімір Скарынкін. — С.Т.). З тым жа творам выступаў на канцэртах самадзейнасці і ў час навучання.

дыпломнай работы, на нашым музычным небасхіле не было Уладзіміра Мулявіна — лідэра не толькі “Песняроў”, але і лідэра ў больш шырокім сэнсе — на эстрадзе. Захаваліся запісы пачатковага варыянта ў выкананні хору Беларускага радыё, аркестра пад кіраўніцтвам Барыса Райскага, пасля з’явіліся другая і трэцяя спробы ўвасаблення купалаўскай паэмы. І вось нарэшце — “Песняры”. А сёння перад намі — новая версія. Але гэта не канец гісторыі твора! Бо тэма яго — барацьба добра са злом — адвечная. І я рады, што да новай работы падключылася менавіта моладзь.

Андрэй СКАРЫНКІН:

— І сёння, калі работа над дыскам завершана, перад намі — новая задача: увасобіць “Курган” на сцэне. Гэта, мяркую, адбудзецца 5 верасня ў час гала-канцэрта Дня беларускага пісьменства ў Хойніках. Галоўны рэжысёр свята Ніна Осіпава надзвычай зацікаўлена ў такім элеменце для штогадовай падзеі. Мяркуем не толькі прадэманстраваць сам “Курган”, але і падключыць харэографу, танцавальныя калектывы. Урэшце, менавіта ў такі дзень сцэнічная прэм’ера будзе выглядаць найбольш сімвалічна. Сваёй працай мы паказалі: ёсць людзі і творы, якія перарастаюць так званы аднадзённы “кампазітарскія дзённікі”. У “Кургане” кожны зной-

дыя, якую хочацца напець, паслухаць! Зрэшты, Андрэй, ты нездарма ў юнацтве вывучыў твор. Каб не было ў ім мелодыі, у цябе, перакананы, нічога не атрымалася б. Гэта, калі прыводзіць класічны прыклад, як Паланез Агінскага!..

Андрэй СКАРЫНКІН:

— Якраз тую непаўторную мелодыю і патрэбна было падаць на пачатку XXI стагоддзя. Прапаноўваў увасобіць праект “Беларускім песнярам”, Ігар Міхайлавіч — Беларускаму дзяржаўнаму ансамблю “Песняры”, але праз пэўны час я прыйшоў да высновы: трэба прапрацаваць на заходні ўзор: сабраць каманду аднадумцаў для рэалізацыі канкрэтнага праекта. Далей усе займаюцца сваёй справай. Але калі мы захочам сабрацца разам зноў... Дык чаму б і не? А калектыв наш я назваў “Спадчына”, бо і справа наша — ні больш ні менш — адраджэнне мінуўшчыны. Засяроджу ўвагу і яшчэ на адным: я паставіў задачу зрабіць лепш, чым было. Ці удалася задума — вырашаць слухачам. Адзінае... Партыя Гусляра, выкананая мной, пасля Мулявіна надзвычай складаная для ўвасаблення...

Ігар ЛУЧАНОК:

— Нездарма і назва песняроўскага твора — “Гуслар”. Акцэнт змяшчаецца на гэтага персанажа...

Дэталі

А месца для аўтара?

Андрэй СКАРЫНКІН:
— Калі працувалі над унармаваннем аўтарскіх правоў, высветлілася: Уладзімір Мулявін нават не зарэгістраваў “Гусляра”! Вось што значыць творчасць: перадусім! Кантата ж Ігара Лучанка была зарэгістравана задоўга да таго: 27 ліпеня 1963 года...

Ігар ЛУЧАНОК:
— Калі мы пачалі згадваць нейкія дэталі, дык прыгадаю сёе-тое і я. Калі ўжо выйшаў “Гуслар”, у “Песняроў” было два канцэрты запар: адзін — у Вялікай зале Белдзяржфілармоніі, другі — у ДOME літаратара. Дык не паверыце: нідзе не знайшлося вольнага месца для кампазітара! Перааншлагі! І гэта — выдатна!

Дарэчы

“Будзе прэм’ера”

Андрэй СКАРЫНКІН:
— Па маёй просьбе Ігар Міхайлавіч напісаў песню на верш Янкі Купалы “Мая малітва” 1912 года:

*Ва ўсяку мінуту, ва ўсякай патрэбе,
І ў полі шырокім, і ў вузенькай хатцы
Малюся я гэтай сонцу на небе.
І зоркам, і што ночкай мігцяцца.*

Усім вядомыя апошнія радкі гэтага верша, якія, у відазмененым выглядзе, увайшлі ў песню Алега Молчана “Малітва”:

*Малюся я небу, зямлі і прастору,
Магутнаму Богу — усясвету малюся,
Ва ўсякай прыгодзе, ва ўсякую пору
За родны загон Беларусі.*

Таму ў найбліжэйшы час варта чакаць прэм’еру новай песні Ігара Лучанка менавіта на той самы верш Янкі Купалы!

тню звёў час, ці і больш мо лет, // Зацвілі пераказы ў народзе”. Гэта словы паэта. Сёння прайшло стагоддзе з часу напісання паэмы, і якраз да гэтай даты прымеркаваны выхад нашага дыска. Таксама сімвалічна. Таму як тут не паверыць класіку: “Курганы шмат чаго нам гавораць”.

**Занатаваў
Сяргей ТРАФІЛАЎ
Фота Юрыя ІВАНОВА**

Падарунак філатэлістам з нагоды 600-годдзя Грунвальдскай бітвы зрабіла РВП "Белпошта".

Але, як аказалася, шлях на Грунвальд для нашых прадстаўнікоў стаў насычаным падзеямі. Дзякуючы падтрымцы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і па просьбе ўлад Беларускага, нашы рыцары затрымаліся на некалькі дзён у гэтым польскім горадзе, цесна звязаным з айчыннай гісторыяй. Як адзначыў Фёдар Міхееў, кіраўнік ваенна-гістарычнага клуба "Княжы гуф" і, адначасова, дэлегацыі нашай краіны, у Беларуска, пры дапамозе беларускага боку, упершыню праводзіўся фестываль "Канцэнтрацыя войскаў ВКЛ", звязаны з рэальнымі гістарычнымі падзеямі.

Такім чынам, айчынныя рыцары ў поўнай амуніцыі прайшлі маршам у цэнтры горада і ўразілі яго жыхароў тэатралізаваным прадстаўленнем, з гістарычнымі танцамі і баямі. А наступным днём у Музеі драўлянага дойлідства пад Беларускам адбыўся інсцэніраваны штурм крэпасці, у якім прымаў удзел нават маршалак ваяводства. Сярод іншага, прайшлі турніры лучнікаў, пешых рыцараў, адбылося выступленне гурта "Стары Ольса".

І ўжо адтуль наша дэлегацыя дабралася да канчатковага пункта свайго маршруту — Грунвальдскага поля, дзе ў агульным палатачным лагерах стварыла імправізаваны беларускі квартал.

Цягам некалькіх дзён 200 рыцараў ад нашай краіны прымалі ўдзел ці не ва ўсіх мерапрыемствах сёлетага

Тым часам

У "Лабірынце" — Грунвальд

Напярэдадні слаўнай гадавіны ў галерэі "Лабірынт" Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі распачаўся гісторыка-культурны праект "Грунвальд-600", у рамках якога адбылася прэзентацыя кнігі Юрыя Бохана "Ваяры Грунвальдскай бітвы" і камплекта паштовак "Грунвальдская бітва ў выявах: па матэрыялах з фондаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі".

Кніга "Ваяры Грунвальдскай бітвы", надрукаваная пры падтрымцы Міністэрства інфармацыі нашай краіны, выйшла ў свет у выдавецтве "Беларусь". Гэты том, аздоблены ўнікальнымі архіўнымі і мастацкімі выявамі, падрабязна расказвае пра падзеі, што папярэднічалі Грунвальду, у прыватнасці — пра ўмацаванне пазіцыі крыжакоў у Прыбалтыцы пачынаючы з XIII стагоддзя, напружанае процістаянне з тэўтонамі ў XIV ст., а таксама пачатак вайны і баявы патэнцыял варагуючых бакоў.

Аўтар кнігі, доктар гістарычных навук Юрый Бохан пад час прэзентацыі падкрэсліў, што перамога пры Грунвальдзе з'яўляецца не шараговай, адной з многіх, а мае надзвычай важнае значэнне. Навуковец зазначыў: "Да гэтай падзеі Вялікае княства Літоўскае ўспрымалася іншымі краінамі пераважна як аб'ект крыжацкай агрэсіі. І толькі пасля здабыцця перамогі ВКЛ сталі ўспрымаць як еўрапейскую краіну".

Адной з найбуйнейшых бітваў Сярэднявечча прысвечаны і камплекты з 16 паштовак "Грунвальдская бітва ў выявах", які падрыхтаваны па матэрыялах з фондаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі: гравюраў, рэпрадукцыяў, ілюстрацыяў. Нягледзячы на абмежаваны тыраж, кожная з паштовак мае вялікую цікавасць для калекцыянераў і аматараў гісторыі.

На здымку: вокладка камплекта паштовак "Грунвальдская бітва ў выявах" з калекцыі НББ.

Колькі часу таму ў звычайны ліпеньскі дзень у цэнтры Мінска можна было ўбачыць даволі незвычайную карціну: пару соцен рыцараў часоў Вялікага княства Літоўскага мірна прагульваліся каля гарадской Ратушы. Як аказалася, удзельнікі клубаў гістарычнай рэканструкцыі з усёй Беларусі, а таксама прадстаўнікі Міністэрства культуры нашай краіны, Пасольства Рэспублікі Польшча ў Рэспубліцы Беларусь збіраліся на ўрачыстасці з нагоды адпраўлення нашай дэлегацыі на Грунвальдскае поле. Там днямі прайшлі святочныя мерапрыемствы, прысвечаныя 600-годдзю перамогі над крыжакамі.

Бугурты ў беларускім квартале

Канцэнтрацыя войскаў Вялікага княства і плюс 38° у ценю

Грунвальда. У прыватнасці, 70 айчынных байцоў удзельнічалі ў інсцэніроўцы бітвы, некалькі дзесяткаў паспрабавалі свае сілы ў адмысловых турнірах — бугуртах.

Да таго ж, пад час святкавання арганізатары праз цікавыя тэатралізаваныя сцэны і прадстаўленні знаёмілі шматлікую армію турыстаў з тагачасным жыццём рыцараў, а ўжо трохі стомленую публіку "заводзілі" выступленні выканаўцаў фальклорнай, гістарычнай і сучаснай музыкі, фаер-шоу і

велічны ўрачысты феерверк. Па словах Фёдара Міхеева, арганізатары сёлетніх мерапрыемстваў у Грунвальдзе прайшла на высокім узроўні.

А вось прырода падрыхтавала для рыцараў і прыхільнікаў гістарычных рэканструкцый сапраўднае выпрабаванне: тэмпература паветра ў ценю пад час інсцэніроўкі Грунвальдскай бітвы складала плюс 38 градусаў!

Але самае галоўнае — такія маштабныя мерапрыемствы спрыяюць праўленню духу ўзаемадапамогі і сбраўства. Не выпадкова частымі гасцямі ў імправізаваным беларускім квартале былі рыцары з Украіны, Польшчы, Літвы.

На здымках: у час рэканструкцыі бітвы на Грунвальдскім полі.

Шыльда без... помніка

Захаваў нашай архітэктурнай і прыроднай спадчыны ў рэгіёнах Беларусі шмат у чым залежыць ад дзеяння мясцовых улад, а таксама неабявавага стаўлення грамадскасці. У рэдакцыю нашай газеты паступіў ліст ад гісторыка, педагога Ніны Здановіч, якая заклапочана лёсам старадаўняй сядзібы Альберцін і навакольнага парку. Чытачка просіць "К" высветліць лёс унікальнага помніка прыроды.

"Паважанае рэдакцыя!

Як вядома, на ўсходзе Слоніма знаходзіцца сядзіба Альберцін — палацава-паркавы ансамбль першай паловы XIX ст., што належаў графам Пуслоўскім. У адрозненне ад многіх сядзібна-паркавых ансамбляў канца XVIII — першай паловы XIX ст., гэты помнік захаваўся вельмі добра. У прыватнасці, сёння комплекс уключае палац, флігель, стайню, рэшткі брамы. Не выпадкова гэтая сядзіба актыўна выкарыстоўваецца як турыстычны аб'ект на маршруце Слонім — Сынкавічы — Жыровічы ды іншых.

метным помнікам прыроды і якія будаўнічыя работы вядуцца на тэрыторыі парку".

З гэтым лістом "К" звярнулася да начальніка аддзела культуры Слонімскага райвыканкама Святланы Раманюк. І літаральна праз некалькі дзён мы атрымалі пісьмовы адказ, які расставіў усе кропкі над "і".

Як адзначаецца ў лісце з аддзела культуры Слонімскага райвыканкама, "ААТ "Слоніміскі кардонна-папяровы завод "Альберцін" у 2008 годзе з прычыны ліквідацыі цеплаэнергетычнага падучага цэп-

вай энергіі ў будынак гарадскога Дома культуры, які размешчаны ў сядзібна-паркавым ансамблі графа Пуслоўскага. Каб захаваць будынак, са сродкаў фонду Міністэрства энергетыкі Рэспублікі Беларусь было выдзелена 190 млн. рублёў: на будаўніцтва кацельні для цэглазабеспячэння гарадскога ДК і спартзалы, што месціцца ў старадаўнім флігелі. Кацельная ўведзена ў эксплуатацыю ў 2010 годзе".

На аснове факта знішчэння ліпы каралінскай у лісце паведамляецца, што 17 жніўня 2009 г. у 16.30, пад час праліўнага

Аднак, калі мы са студэнтамі наведалі апошнім разам сядзібу, былі ўражаны разбуральнымі працэсамі, якія там заўважылі.

Справа датычыцца, у першую чаргу, распачатага будаўніцтва: за флігелем з'явілася нейкая спаруда з белай сілікатнай цэглай, бульдозерныя траншэі падышлі да самых межаў узгорка, дзе размяшчаюцца векавыя дрэвы, а таксама, магчыма, крыпта-пахаванне ды падсобныя памяшканні кштальту скляпоў, рэшткі якіх бачныя ў сіле пагорка.

Але больш за ўсё нас уразілі адносіны да парку. Добра памятаю, што яшчэ ў сярэдзіне 70-х гадоў кожная пасада тут была абгароджана плочкамі і пазначана таблічкай з назвай дрэва і месцам яго росту. Асабліва гонар у мясцовых жыхароў выклікала ліпа каралінская, ля якой мелася бетонная шыльда: "Помнік прыроды. Ахоўваецца дзяржавай".

У маі 2010 г. пад час наведання парку мы ўбачылі, што ад гэтага "помніка прыроды" засталася... толькі манументальная шыльда ля пня. Стан спілу сведчыць пра тое, што дрэва было абсалютна здаровым, без пашкоджанняў і дугла...

Паважанае рэдакцыя! Прашу вас неадкладна высветліць, што здарылася з ад-

жджу з ураганным ветрам, адбылося пашкоджанне дадзенага помніка прыроды: ствол дрэва расколаты на дзве часткі, адна з частак (вялікая) ляжыць на зямлі, другая нахілена над лініяй электраперадачы, што вядзе да будынка клуба. Ствол значна пашкоджаны гніллю, мае расколіны. Ёсць парушэнні на кары, галіны часткова абламаны. Агароджа помніка прыроды пашкоджана часткай дрэва.

Камісія, у склад якой увайшоў, у тым ліку, і намеснік старшыні Слонімскага райвыканкама І.Бабяка, палічыла немагчымым далейшае захаванне пакінутай аварыйнай часткі дрэва і звярнулася да Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя з прапановай пра выключэнне ліпы каралінскай з пераліку помнікаў прыроды рэспубліканскага значэння.

На здымках: ансамбль пабудовы Альберцін і месца, дзе знаходзілася ліпа каралінская.

"Радзівіліяна" і "Камедыі..."

Чарговым крокам у рэалізацыі праграмы па захаванні спадчыны слаўтага роду Радзівілаў стала адкрыццё ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі новай экспазіцыйнай часткі "Радзівіліяна".

У Музеі кнігі экспануюцца старадрукі з Нясвіжскай бібліятэкі Радзівілаў з экспібрысамі, у тым ліку выданні, выпушчаныя ў радзівілаўскіх друкарнях Брэста і Нясвіжа ў XVI і XVIII стст., а таксама кнігі "Ierosolymitana peregrinatio" ("Пэрэгрынацыя") князя Мікалая Крыштафа Радзівіла Сіроткі, выдадзеныя ў Антверпене ў 1614 г., і "Камедыі і трагедыі" Францішкі Уршулі Радзівілі, што пабачыла свет у 1754 г.

Як адзначыла ў размове з карэспандэнтам "К" загадчыца навукова-дадзедчага аддзела кнігазнаўства НББ Галіна Кірэева, летась, у рамках Дзяржаўнай праграмы "Памяць Беларусі" і міжнароднага праекта "Radziviliana", Нацыянальнай бібліятэкай быў выдадзены адмысловы кам-

пакт-диск, куды разам з артыкуламі беларускіх вучоных увайшлі паўнатэкставыя электронныя копіі выданняў XVII — XVIII стст. — творы прадстаўнікоў роду Радзівілаў, у тым ліку некаторыя са змешчаных цяпер у новай экспазіцыйнай частцы Музея кнігі.

Як вядома, у 2009 годзе UNESCO было прынята рашэнне аб уключэнні архіваў Радзівілаў і Нясвіжскай калекцыі кніг у Сусветны рэгістр "Памяць свету". У выніку Нацыянальная бібліятэка Беларусі ў якасці сховішча часткі дакументальнай спадчыны Радзівілаў атрымала сертыфікат, які таксама прадстаўлены ў экспазіцыі.

Нагадаем, у праекце пад эгідай UNESCO па алічаванні найбольш значных пісьмовых крыніц са спадчыны Радзівілаў, у тым ліку архіўных і бібліятэчных збораў, аб'ядналіся спецыялісты з Беларусі, Літвы, Украіны і Польшчы. Па выніках "Радзівіліяны" плануецца стварыць максімальна поўную базу даных, што будзе знаходзіцца, у тым ліку, і ў інфармацыйна-аналітычным цэнтры Нясвіжскага гісторыка-культурнага музея-запаведніка.

“Усё было маім...”

Георгій Ніскі: “Я ўсё ж здолеў быць сучасным мастаком...”

Нарадзіўся Георгій Рыгоравіч 21 студзеня 1903 года на маленькай вузлавой станцыі Новабеліца (цяпер — адзін з раёнаў Гомеля) у сям’і чыгуначнага ўрача. Маленькі дамок Ніскіх быў размешчаны за якую сотню метраў ад чыгункі. З дзяцінства хлапчук палюбіў дарогі, паравозы, семафоры, усялякія машыны, і, канешне ж, марыў стаць машыністам. Але неяк пабачыў у мясцовым клубе немудрагелістую лубочную карціну “Іван-царэвіч у хачінцы на курыных ножках”, якая крута змяніла яго ўяўленне аб жыццёвым прызначэнні. Навучаючыся ў гарадской гімназіі, Георгій пачаў маляваць, капіраваць рэпрадукцыі пейзажыстаў-перадзвіжнікаў. Ягоньня опусы ўбачыў мясцовы мастак У.Зорын і параіў юнаку ісці ў Гомельскую мастацкую студию імя М.А. Урубеля. Тут Ніскі і правучыўся з 1919 па 1927 гады, дарэчы, разам з нашым чудаўным жывапісцам Акімам Шэўчэнкам. Настаўнікамі там былі С.Каўроўскі, К.Малец і А.Быхоў.

Акім Міхайлавіч Шэўчэнка пра гэты перыяд вучобы пакінуў чудаўныя мемуары, якія ён напісаў у 1971 годзе па маёй просьбе. Цяпер яны знаходзяцца ў маім хатнім архіве.

Прывяду адзін фрагмент з гэтага рукапісу. Упершыню Шэўчэнка трапіў у студию імя М.А. Урубеля восенню 1919 года. Якраз там працавала выстаўка навучэнцаў. Акім Міхайлавіч піша: “У гэтай экспазіцыі вылучаліся творы Жоры Ніскага. Неверагодныя, фантастычныя матывы, з нейкімі дзіўнымі крыналінавымі фігурамі, — вельмі арыгінальна і зусім нязвыкла для погляду. Яны былі намалёваны асобнымі фарбавымі палоскамі, квадрацікамі, ромбікамі, якія аддалена нагадвалі гарадскія будынкі, дрэвы, вуліцы, аблогі...”

Потым я блізка пасябраваў з Ніскім. Памятаю, як разам мы рысавалі гіпсавую мадэль “Помніка Працы”. У той час у Гомелі часова знаходзіўся і аўтар гэта-

На даху. 1925 г.

Без творчасці гэтага таленавітага чалавека, нашага земляка, немагчыма прадставіць развіццё савецкага выяўленчага мастацтва 1930-х — 60-х гадоў ХХ стагоддзя. Канешне, у кожнага часу — свае песні. Для сваёй эпохі жывапісныя “песні” Георгія Ніскага былі новай, незвычайнай і яркай з’явай. Ён па праве лічыцца “предтечей” “суровага стылю” ў жывапісе канца 1950-х — пачатку 60-х гадоў. Водгаласы выдатнага дару мастака гучаць і ў сённяшнім жывапісе, і, адважуся сцвярджаць, цалкам сучасна, як, скажам, сучасна гучыць мастацтва Альбера Марке — аднаго з шанаваных і паважаных Ніскім мастакоў. Альбо — жывапіс Аляксандра Дэйнекі і Пятра Канчалойскага, яго блізкіх сяброў...

На выстаўцы апошняга выпуску жывапіснага факультэта ВХУТЕИНа. 1930 г. Г.Ніскі — другі злева ў першым шрагу.

Г.Ніскі. “Беларускі пейзаж”.

га манумента — Дэ Валера, іспанец па паходжанні. Гэты помнік пазней быў усталяваны на плошчы Працы: гіпсавая трохметровая напаяголеная фігура ў моцным руху, размаляваная алейнымі фарбамі. Праўда, хутка манумент кудысьці знік, хаця яго вобразатар доўга заставаўся на вокладках школьных шчыткаў фабрыкі “Палесдрук”.

Дык вось, з Жорам Ніскім мы хадзілі на Працоўную вуліцу, дзе знаходзілася майстэрня гэтага скульптара. Спачатку — употай: зазіралі ў вялікія вокны майстэрні, глядзелі, як там Дэ Валера з вучнямі ляпілі бюсты Маркса, Троцкага, Святлова, Энгельса. Потым, сціпла так, стукалі ў дзверы і уваходзілі ў майстэрню, каб на свае вочы пабачыць, як працуюць будучыя “геніі розуму”. Так здарылася, што з Жорам мы кантактавалі і ў час нашай вучобы ў ВХУТЕМАСе — ВХУТЕИНе, і на пачатку 1930-х разам уступілі ў мастацкае аб’яднанне станкавістаў (ОСТ). Потым я выехаў на Радзіму,

у Беларусь, потым — вайна, фронт. І толькі праз 20 гадоў пасля Перамогі я зноў сустрэўся з Георгіем у яго мастакоўскай майстэрні на Вялікай Маслаўцы: ён ужо быў народным мастаком Расіі, шырока вядомым савецкім пейзажыстам-наватарам. За бутэлькай “Столічнай” мы доўга ўспаміналі той далёкі незабыўны час — час нашай бурнай маладосці, радасных надзей і светлых імгненняў...

Малая радзіма... Дзяцінства і юнацтва, якія прайшлі на Гомельшчыне, назаўсёды засталіся ва ўспамінах Георгія Ніскага як самыя светлыя і каштоўныя старонкі яго жыцця. Вось што пісаў Георгій Рыгоравіч праз шмат гадоў: “Да гэтага часу непагаснай любоўю дзяцінства люблю свой родны пейзаж: семафоры, разбег рээк, шумлівы бор з мачтавымі хвоямі, што адыходзіць за паварот лесу, і бяскрынасьць беларускіх палёў з замецямі. Рос на волі, усё было маім: гарачы распал рээк на пераплётах чыгуначнага пуці, доўгія таварныя

саставы, вадакачкі і пакагузы, манеўраныя паравозы, багны, якія зараслі лазой, залатыя лясныя ручаі, вясеннія паводкі, кладкі ля люстэрка возера, віск пілы лесапільні, залатыя кубы распілаванага лесу, пах пілавіння, спякота распаленага ліпеня ў лясной глушы і задуменныя пралескі пад абрусам студзеньскага снегу — усё гэта незабыўна, і да гэтага часу сціскае сэрца ад салодка-незабыўных уражанняў...”

Пасля 1921 года Ніскі пераехаў у Маскву і працягваў вучобу (разам з землякамі І.Ахрэмчыкам, А.Шэўчэнкам і Р.Семашкевічам) у Вышэйшых мастацка-тэхнічных майстэрнях (ВХУТЕМАС, да 1927 года) і ў Вышэйшым мастацка-тэхнічным інстытуце (ВХУТЕИИ, да 1930 года) у Роберта Фалька і Аляксандра Дрэвіна. Менавіта ў майстэрні Р.Фалька Ніскі разумее, што ў мастака “акрамя нутра ёсць вочы, цвярозы розум і метад”.

Зразумела, як і многія тагачасныя студэнты, захапляўся французамі. Летам 1934 года славуці Альбер Марке з жонкай Марсель, прафесійным літаратарам, наведваў Маскву, аглядзеў музеі, карцінныя галерэі, майстэрні мастакоў. І калі ва Усеаюзным таварыстве культурных сувязей (ВОКС) яго запыталі, хто з маскоўскіх жывапісцаў больш за ўсіх яму спадабаўся, Марке адказаў: “Даруйце, але я вельмі палюбіў твор маладога мастака Ніскага: ягоны пейзаж “Восень”. Калі ён з’ехаў на Радзіму, у Францыю, у мастакоўскай тусоўцы доўга хадзіў каламбур: “У Марке густ “ніскі”. Дарэчы, гэты невялічкі пейзаж Ніскі намалёваў летам 1932 года ў час свайго прыезду да бацькоў у Гомель. Маляваў проста на прызбе роднага дома — “па ўражан-

ні”, без эцюдаў. Мастакоўская памяць у Георгія была ўнікальнай, і цягам ўсяго творчага жыцця ён скарыстаў яе “на ўсе сто”.

Пасля таго, як Ніскі паспяхова абараніў дыплом “Паўстанне французскіх матросаў у Адэсе”, ён далучыўся да суполкі станкавістаў (ОСТ), якія ў аснову ставілі пошук новых лаканічных форм жывапісу, з дапамогаю іх стваралі абагульнены вобраз новага, дынамічнага, савецкага ландшафту. Кароткае прабыванне ў ОСТ (група пасля шасці гадоў існавання распалася напрыканцы 1931 года), сяброўства з остаўцамі А.Ганчаровым, П.Вільямсам, А.Дэйнекам, Ю.Піменавым, А.Лабасам, С.Лучышкіным, А.Тышлерам, Д.Штэрэнбергам, Н.Шыфрыным зрабіла моцны ўплыў на Ніскага і стылёва вызначыла яго шлях “да сябе”.

Остаўцы асабліва востра і зорка бачылі новыя, сучасныя матывы і рысы, з захапленнем іх адлюстроўвалі і менавіта праз пазнанне, вобразнае асэнсаванне ўсёй гэтай навізны ішлі да абагульненняў, да шырокіх, маштабных карцін часу. Само сабой, старанна-бяздумная манера адлюстравання штодзённых уражанняў пры гэтым выключалася. Остаўцы ад прыроды былі канцэпцыянерамі і эксперыментатарамі; іхняе творчае мысленне заўсёды вылучалася смелым і бліскучым артыстызмам.

Жыццё савецкай краіны яны адлюстроўвалі на аснове ўважлівых і пільных назіранняў, але — з любоўнай гераічнасцю і ў востраобразнай трактоўцы. Ёнае спалучэнне было глыбока арганічным і здабывала карэнную якасць тво-

раў остаўцаў, як бы яны ні адрозніваліся адзін ад аднаго. І ўвесь гэты сінтэз заканамерна спарадзіў рамантычную паэтыку Георгія Ніскага.

Ужо ў ранніх работах мастака прысутнічае той магічны рэалізм, які надзяляе свет тэхнікі паэтычным арэалам і які будзе вызначальнай і прынцыповай рысай яго жывапісу, дзе вядучая роля належала пейзажу зусім новага ладу. У гісторыю савецкага мастацтва ён трывала ўвайшоў як натхнёны вобразтворца жалезных і шашэйных дарог, мастоў, паравозаў, манеўраных “кукушак”, семафораў, вадакачак, аэрадромаў, самалётаў, плацін, высакавольтных ліній. З любоўю і страсцю ён увасабляў заснежаныя лясы, палі і дарогі, якія перасякаюць чыгуначныя пуці і аўтамагістралі, гарадскія будоўлі і новыя заводы, абноўленыя сучасным духам пейзажныя ландшафты роднай Беларусі і Падмаскоўя, Далёкага Усходу, Поўначы і Паволжа (“Вясёлка”, “Паўстанне”, “Падмаскоўныя прасторы”, “Сіні паравоз”, “На пуцях”).

Выдатны валеібаліст (быў членам зборнай Масквы), яхтсмен, лыжнік, першы з мастакоў у студэнцкія гады, хто скокнуў з парашутам, Ніскі з дзяцінства любіў не толькі спорт і хвалюючую рамантыку паравозных гудкоў, але і ўсё, што звязана з жыццём рэк і азёр, каналаў і вадасховішчаў (“Вечар у заліве”, “Мост на канале”, “Парусны спорт “Пестава”).

Асабліва шмат карцін прысвечана мору: жыццё ваенных мараккоў, беляя парусы яхт, салёны ве-

ны ве-

На выстаўцы апошняга выпуску жывапіснага факультэта ВХУТЕИНа. 1930 г. Г.Ніскі — другі злева ў першым шрагу.

цер, які б’е ў твар (“Шторм ідзе”, “Ля берагоў Далёкага Усходу”, “Пейзаж з маяком”, “Вечар у заліве”, “Порт “Адэса”, “На Далёкім Усходзе” (срэбраны медаль Акадэміі мастацтваў СССР), трыпціх “Порт на Поўначы”).

Ёсць у яго і кампазіцыйныя фігуратывыя карціны. Адна з іх — “На абарону Масквы” — была створана ў кастрычніку 1941 года: на ёй адлюстраваны танкі, на вежах якіх — салдаты ў белых кажухах, з суровымі абветранымі тварамі; на плошчы Святлова — палатачныя кухні, піраміды вінтовак; ля ўзбочыны байцы грэюцца каля вогнішча.

Здаецца, сюэт — немудрагелісты, нічога асаблівага, але мастаку ўдалося перадаць тую трывожную атмасферу, у якой аказалася сталіца перад пачаткам вялікай бітвы. “Я эцюдаў не пісаў, — успамінаў Ніскі. — Я толькі адчуваў і глядзеў, а потым адбываў у майстэрню маляваць і кампанаваць. А рэч напісаў, сам не заўважыўшы, за два дні”.

Сярод іншых фігуратывых карцін — “Севастопаль” (не без уплыву дэйнекаўскай “Абароны Севастопалля”), “Севастопаль. Сустрэча”, “На рэйдзе”, “Манеўры караблёў Чарнаморскага флоту”, “Патапленне нямецкага транспарту”. Разам з тым, “дзейства” ў гэтых кампазіцыях адлюстравана вачыма менавіта пейзажыста, бо пейзаж у іх — нешта большае, чым толькі патрэбны па сюэце фон...

(Заканчэнне будзе.)
Барыс КРЭПАК

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул.
Леніна, 20.
Тэл.:
227 45 62.

■ Мастацтва Беларусі XII — XIX стст.
■ Мастацтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастацтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастацтва краін Усходу XV — XX стст.
■ Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:
■ "Жывапіс разнастайнасці" (жывапіс Мацвея Басова).
■ "Прамавугольнікі Несцерава, або Экалогія душы" (жывапіс Рыгора Несцерава).
■ "Вялікай Перамозе 65 гадоў" (каля 100 твораў жывапісу, графікі, скульптуры беларускіх і рускіх майстроў).
■ "Святых заступнікі ў праваслаўным ікананісе XVI — XIX стст." (з фондаў Яраслаўскага мастацкага музея).

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."**

г. Мінск,
вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 227 87 96.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ "Свет з вышыні" (выстаўка маляваных карт Рубэна Атаяна).

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір,
Карэліцкі
р-н,
Продзенская
вобл.
Тэл.: (8-01596) 2 30 35.

■ Пастаянная экспазіцыя.

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
ў в. Раўбічы**

Спартком-
глекс
"Раўбічы",
Мінскі р-н.
Тэл.:
507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя.

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
ў г. МАГІЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул.
Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222)
22 48 87.

■ Пастаянная экспазіцыя. Культура I-й пал. XIX в.
■ "Чорна-белыя мары" (выстаўка графікі Вячаслава Паўлаўца).

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.:
227 43 22.

Экспазіцыі:
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст.".
■ "Старажытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "З крыніц адвечнай прыгажосці".
■ "Водбіскі ваеннай славы" (еўрапейская зброя і вайсковае

Тэл.:
294 91 96.

■ Пастаянная літаратурна-мемарыяльная экспазіцыя "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Тэатралізаваная экскурсія паводле казак Якуба Коласа.
Выстаўкі:
■ "Футбол — не толькі гульня" (выстаўка, прымеркаваная да Чэмпіянату свету па футболе, з калекцыі рупліўца культуры Наднёманскага краю Анатоля Грэжава).

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ**

г. Мінск,
вул. Янкi Купалы, 4.

Выстаўкі:

■ "Лебядзіны скіт" (ілюстрацыі М.Купавы да аднайменнай кнігі У.Караткевіча).
■ "Свято стагоддзяў" (выстаўка, прымеркаваная да юбілейных дат беларускіх асветнікаў).
■ "Васіль Быкаў. Шлях, вызначаны лёсам".
■ "Спадарожнікі дзяцінства".
■ "Дарогамі жыцця".
■ "Беларускія пісьменнікі XX стагоддзя ў творах выяўленчага мастацтва".

**МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

г. Мінск,
пр-т Незалежнасці, 25а.

**"Таямніца высокай
моды"**

(выстаўка расійскага куцюр'е В.Юдашкіна).
■ "Гіганты ледавіковага перыяду" (канструкцыі дагістарычных жывёл, якія рухаюцца).
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы". ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).
■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку.
■ "Чырвоная гасцёўня".
■ "Зала ўрачыстых прыёмаў".
■ Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокальны паверх паўднёвай галерэі).
Вежа палаца

**экспазіцыя, прысвечаная
гісторыі Гомельшчыны.**

■ Лакальныя экспазіцыі ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
■ На тэрыторыі музея працуе пневматычны цір.
Выстаўкі:
■ "Айчынная вайна 1812 года" (з фонду Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя А.В. Суворова).
■ "Музей крміналістыкі".
■ Ваенная тэхніка на адкрытай пляцоўцы.

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск,
вул. Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.
■ Фестываль сучаснага мастацтва "Дах — Жак XI. Цёмныя таямніцы мозгу". "Арт-Сегмент".

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 227 26 12.
■ Дыпломныя работы выпускнікоў Універсітэта культуры.

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАУЗА

г. Гродна,
пл. Тызенгауза, 4.
Тэл./факс:
(8-0152) 72 27 57.
■ Выстаўка работ беларускіх мастакоў.
■ Выстаўка жывапісу Сяргея Уткіна "Шчасце ёсць".

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель,
вул. Карловіча, 4.
Тэл.: (8-0232) 77 75 20.
Экспазіцыя:
■ "Гаўрыла Харытонавіч Вашчанка".
■ Выстаўка-продаж твораў выяўленчага мастацтва, сувеніраў і тавараў для мастакоў.
Выстаўкі:
■ "Народжаныя морам" (з серыі "Рамзес": каралы, ракавіны, марскія зоркі, жыхары мора).
■ Выстаўка жывапісу і пазіі Івана Саладоўніка.

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:
■ Ваенна-гістарычная

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.
■ Ваенна-гістарычная

УВАГА!

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ ПАДПІСКА

на газету "Культура" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752;

на часопіс "Мастацтва" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 74958, ведамасная падпіска — 749582.

НА ЖНІВЕНЬ І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ 2010 ГОДА!

**абмундзіраванне
XIX — 1-й пал. XX стст.)**

Выстаўкі:
■ "Помніць зямля беларуская" (выстаўка мастацкіх твораў, прымеркаваная да 65-годдзя Вялікай Перамогі, арганізаваная аб'яднаннем "Традыцыя" грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз мастакоў").
■ "Пачатак. Музей сучаснай беларускай моды" (сумесны праект беларускіх дызайнераў і супрацоўнікаў музея).

**Дом-музей І З'езда РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.**

■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя І З'езда РСДРП".
■ "Лятаючыя кветкі" (выстаўка рэдкіх матылькоў і экзатычных насякомых).

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск,
вул. Акадэмічная, 5.

Тэл.: 227 78 66.

■ Пастаянная экспазіцыя "Жыццё і творчасць Янкi Купалы".
■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў "Дзядзька Янка, добры дзень!".
Выстаўкі:
■ "Курганы шмат чаго нам гавораць" (да 100-годдзя з моманту напісання тэмы "Курган").
■ Выстаўка жывапісу П.Сергіевіча (ілюстрацыі да твораў Янкi Купалы, партрэты Я.Купалы і яго жонкі).

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАЙ
ЛІТАРАТУРЫ**

г. Мінск,
вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.

Тэл.: 226 03 98.

Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:
■ "Халодная зброя. Традыцыі і сучаснасць".
■ "Как молоды мы были... Семейный альбом".
Выстаўкі праекта "У пошуках страчанага" У.Ліхадзедава:
■ "Беларусь. Рэха вайны ў памяці пакаленняў".
■ "Беларусь на старых паштоўках канца XIX — пачатку XX стст.".
■ "Мінск: падарожжа ў часе".

Тэл.: 226 03 98.

Румянцавых і Паскевічаў
Гісторыка-мемарыяльная
экспазіцыя
"Уладальнікі Гомельскага
маёнтка Румянцавы
і Паскевічы".
Выстаўкі:
■ "3 новых кніжных пастанупленняў".
■ "Святых мясціны зямлі рускай".
Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "...дзе лялькі так падобны да людзей".
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
■ Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.
Зімовы сад
Свет субтрапічных раслін і жывёл.

Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637
Галоўны рэдактар — Людміла КРУШЫНСКАЯ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Уладзімір ЗАМЯТАЛІН, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Аляксандр РАШЧУПКІН, Барыс СВЯТЛОЎ, Рычард СМОЛЬСКІ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.
Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Пётр ОВАД (адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілля СВІРЫН, Антон СІДАРЭНКА.
Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Алена САБАЛЕўСКАЯ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ.

Загадчык аддзела фотайлюстрацый — Юрый ІВАНОЎ Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон:
(017) 289-34-66 (прыёмная)
(017) 286-07-97,
(017) 334-57-23
Тэлефон/факс:
(017) 334-57-35
Рэкламны аддзел:
тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0494414 ад 17 красавіка 2009 г.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя: тэл. (017) 334-57-35
Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.
Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выданы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас.
Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.
© "Культура", 2010.
Індэкс 63875
Наклад 8861
Падпісана ў свет 22.07.2010 у 18.30
Замова 3331
РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009.
Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.